

keramiske noter 47/2018

24. årgang

Keramikkens Venner

Udstillinger hvor og hvornår – Danmark

ved Gunnar Jakobsen

Udstillingsoversigten er udarbejdet på grundlag af afsøgninger på Internettet. Udstillingsoversigten indeholder et udvalg af udstillinger med keramik, gruppeudstillinger, hvor keramik indgår, og enkelte udstillinger af andre former for kunsthåndværk. Oversigten publiceres med forbehold for eventuelle aflysninger/ændringer.

København

Designmuseum Danmark, Bredgade 68, 1260 København K. Website: <https://designmuseum.dk>.

Ny Carlsberg Glyptotek, Dantes Plads 7, 1556 København V. Website: www.glyptoteket.dk.

Dauids Samling, Kronprinsessegade 30, 1306 København K. Website: <https://www.davidmus.dk>. Rundvisninger: Billetter kan ikke reserveres, men udleveres gratis i museumsbutikken på dagen for rundvisningen. Højest 15 deltagere per omvisning.

Kastrupgårdsamlingen, Kastrupvej 399, 2770 Kastrup. Website: www.kastrupgaardsamlingen.dk.

Ann Linnemann studie galleri, Kronprinsessegade 51, 1306 København K. Tlf 33 93 35 03. Website: <http://annlinnemann.blogspot.com>.

Butik for Borddækning, Møntergade 6, 1116 København K. Website: www.butikforborddaekning.dk.

Køppe Contemporary Objects, Gammel Kongevej 167C, 1850 Frederiksberg C. Tlf 40 92 23 95. Website: www.contemporary-objects.com.

A. Petersen. Collection & Craft, Kløvermarksvej 70, 2300 København S. Website: <http://apetersen.dk>.

Officinet, Bredgade 66, 1260 København K. Website: www.danskekunsthaandvaerkere.dk.

→24.02.18 *Sergei Isupov* (USA/Estland). Ann Linnemann studie galleri.

Russisk avantgarde kunstner, emigreret til USA, præsenterer nye tankevækkende surreale værker. Til denne udstilling har han specifikt arbejdet med figuriner og vægobjekter. Isupov har værksted i Massachusetts, USA og Estland. Han er anerkendt for sine originale værker, der fabulerer over temaer fra den russiske historie til samtidens fantastiske diversitet - og livet.

14.04.18 *Kaffe, te og chokolade - nydelsesmidlernes indtog i Danmark*. Rundvisning ved Anette Lindbøg Karlsen. Dauids Samling.

→21.04.18 *Sunshine*. Unique Utilitarian Objects by Ole Jensen. Køppe Contemporary Objects.

→21.04.18 *Mesterværker - 10 års jubilæum*. Miniaturer, modeller og lerskitser - dansk/international. Ann Linnemann studie galleri. *Galleriet fejrer sit 10-års jubilæum med en perlerække af værker udført af årenes mange udstillere. Udstilling af specielt anderledes og ukendte værker, miniaturen og de særligt betydningsfulde modelskitser til inspiration. Helt i stedets ånd er der mulighed for at se ind i et skatkammer af ideer og keramiske tryllerier af traditionel, konceptuel og humoristisk art.*

21.04.18 *Det hvide guld - porcelæn fra 1700-tallet i Dauids samling*. Rundvisning ved Anette Lindbøg Karlsen. Dauids Samling.

→28.04.18 *Mogens Bøggild*. Naturiagttagelser - fra en billedhuggers skitsebog. Banja Rathnov Galleri & Clausens Kunsthandel, Studiestræde 14, 1. sal, 1455 København K. Website: <http://banjarathnov.com> / www.clausenskunsthandel.dk. *Grundige naturstudier af mennesker og dyr må siges at være det bærende i det værk Mogens Bøggild har efterladt sig. Han var en af de store billedhuggere i det 20. århundrede og virkede en tid lang som lærer og professor på Kunstakademiets Billedhuggerskole. I en tid, hvor skulpturen ikke bare skulle ned fra soklen, væk fra monumentaliteten, lægge afstand til traditionen og være moderne, virker Bøggilds arbejder ude af*

sin samtid, samtidigt med at de fremtræder rå og sande. Hans talrige studier viser hvordan han utrætteligt lod sig inspirere af både den klassiske hellenistiske skulptur, af den romerske og neapolitanske mosaikkunst, samt ikke mindst af naturen og de vilde dyr i Zoologisk Have. Med en sjælden indlevelse i stoffet og med en omhu for detaljerne, skildrede han bjørne, løver, ørne, hjorte, slanger, svaner, grise, køer, heste og menneskefigurer uden at tabe helheden af syne. Hans tegnede og modellerede skitser eller "notater" på stedet, optog ham næsten mere end de færdige værker, og fungerede som en støtte for hukommelsen, når han skulle arbejde videre med de naturalistiske og mytologiske motiver i stor skala. Hans hastighed i nedfældelsen på skitse-blokken, og hurtighed i arbejdet med leret, vidner om et sikkert - og med hans erfaring - også bevidst valg: at skildre og fokusere på det spændingsfyldte øjeblik. På dramaet og øjeblikket, når det sker...

Han arbejdede hele livet med tegningen og leret, men også med gips, granit, bronze, og med mosaik, og rundt om i landet kan man se hans udsmykninger.

På udstillingen vises mindre skulpturer, akvareller og tegninger. Det er hovedsageligt skitser og de giver et sjældent indblik i et arbejdes begyndelsesstadier, der hvor inspirationen med en lethed omsættes til streger på papiret og til håndens aftryk i det våde ler. Det er efterladte arbejder, der nu er givet fri til at vise offentligheden.

25.04.18-09.06.18 *Ostracon* · Peter Brandes. Ann Linnemann studie galleri.

Peter Brandes stiller skarpt på det keramiske, historisk, arkæologisk - potteskår, krukke, demokrati. Omdrejningspunktet er som titlen: ostrakisme = skrevet på, græsk afstemning udført på potteskår. Han viser keramiske fragmenter anvendt som notesbøger, demokratisk afstemning og meget mere, men også maledede krukke og andre keramiske værker af den anerkendte danske billedkunstner.

14.06.18-18.08.18 *Legendarisk*. Niels Lauesens værker & skitser - og tidligere elever: Turi Heisselberg Petersen, Ole Jensen, Marianne Nielsen, Søren Thygesen, m.fl. Ann Linnemann studie galleri.

Niels Lauesen var en fantastisk inspirerende, alvidende lærer og keramikker. Udstillingen viser en stor samling af Niels' værker og skitsebøger. Desuden vil tidligere elever fra Kolding Kunsthåndværkerskole synliggøre hver deres erfaring ud fra dette møde med særlig tak til en begavet lærer og kunstner.

09.08.18-11.08.18 *Kunsthåndværkermarked*. Frue Plads, København.

23.08.18-29.09.18 *Spatial drawings* - Martin Bodilsen Kaldahl. Ann Linnemann studie galleri.

Martin Bodilsen Kaldahls keramiske skulpturer understreger deres egen fundamentale eksistens i rummet. Gennem formelt præcis bearbejdning af materialerne, får selv den mindste tilfældige og ubetydelige bevægelse i rummet en betydning. Med et skarpt blik for det monumentale i det ubetydelige, arbejder kunstneren på at skabe betingelserne for en intuitiv, rumlig form.

17.05.18-12.06.18 *Plantet* · Marianne Nielsen og Lotte Agger. Keramik og fotografi. Galerie Pi, Borgergade 15D, 1300 København K. Website: www.galeriepi.dk.

24.10.18-24.11.18 *Geometric scales* · Karen Bennicke & Masamichi Yoshikawa. Ann Linnemann studie galleri. Geometri og eksperimentel interesse er fællesnævnerne for japanske Yoshikawa Masamichi og Karen Bennicke. Udstillingen vil præsentere nye værker af begge og sætte de to verdenskendte keramiske kunstnere i en særlig dialog. Hver med deres personlige formsprog vil mødet fortælle om forskelle, synliggøre kulturelle referencer, modsætninger og sammenhænge.

Masamichi Yoshikawa deltog i udstillingen „Keramiske Veje 2000“ i Den Frie Udstillingsbygning, hvor 4 japanske keramikere var inviterede til at deltage. Keramikens Venner havde en rundvisning på udstillingen.

01.12.18-22.12.18 *Functional matters*. Ursula Munch-Petersen med tematisk udvalgte keramikere. Ann Linnemann studie galleri.

Udstillingen forholder sig konkret og abstrakt til brugsfunktion, brugstradition, nutidens behov og samtidens forhold til funktion, funktionelle keramiske værker, daglig brug, konceptuelt, tableau. Fra japansk inspiration og British Studio Pottery til nutidens unikke brugsting og konceptuelle idéer.

Øvrige Danmark

Birkerød

Birkerød Kunstforening, Birkerød Gl. Præstegård, Stationsvej 32, 3460 Birkerød. Website: <http://birkerod-kunstforening.dk>.

→22.04.18 *Konkrete abstraktioner* · Lene Dahl og Carsten Dahl. Birkerød Kunstforening. Lene Dahl viser unikke keramiske brugsting, hvor funktion og æstetik går hånd i hånd - Carsten Dahl udstiller malerier, som han karakteriserer som "Konkrete Abstraktioner".

28.04.18-27.05.18 *Skulpturel keramik* · Finn Dam Rasmussen. Birkerød Kunstforening. Keramik af Finn Dam Rasmussen, der arbejder med rene, enkle og monumentale former - med begitning og saltglasering. Hele kollektionen lavet til den nye restaurant **noma 2.0** vises.

Bogense

Galleri 55, Adelgade 55, 5400 Bogense. Tlf 64 81 33 55.

05.05.18-10.06.18 *On My Head, Actually* - værker af Doron Silberberg. Galleri 55. Doron Silberberg (f. 1949 i Jerusalem, bosat i Danmark siden 1975) blev Årets kunstner på Art Nordic 2014. Hans keramiske skulpturer "er hele små magiske universer præget af finurlighed, fortælleglæde, saftige kommentarer, løssluppen humor og ironiske hip til vores ofte forskruede samfund". [Tom Jørgensen, redaktør af Kunstavisen].

11.08.18-16.09.18 *Guldbryllup med leret - 50 års jubilæumsudstilling med værker af Peter Tybjerg*. Galleri 55. Peter Tybjerg er født i 1944 på Island, og inspiration fra Island finder man i hans smukke store og små stentøjskrukker - hjertekrukken og krystalkrukken. De "kan opfattes som et mini-univers, en lille klode, hvor man aner jordbundslag, bjerge og strejf af vand og skyer... en ny poetisk dimension". [Lise-Lotte Blom].

Bornholm

15.09.18-18.11.18 *Ceramic Context 2018*. Forskellige steder på Bornholm, bl.a. på Bornholms Kunstmuseum i Rø og på Grønbechs Gård i Hasle samt Hjorths Fabrik i Rønne.

Dronninglund

Dronninglund Kunstcenter, Thorup Hedevej 1, 9330 Dronninglund. Website: www.dronninglund-kunstcenter.dk.

Ebeltoft

→06.05.18 *Thyge Thomasen - keramiske skrin og skulptur; Bettina Winkelmann - maleri; Annelise Bugge Lund - maleri*. Tinghuset, Torvet 5, 8400 Ebeltoft. Website: www.ebeltoftkunstforening.dk.

Frøstrup

Kirsten Kjærs Museum, Langvadvej 64, 7741 Frøstrup. Website: <http://www.kkmuseum.dk>. Seika Takahashi er en japansk uddannet keramik, der på et tre måneders artist-in-residence ophold på museet har kurateret en nyopsætning af museets keramiske samling af keramik. Samlingen er en donation af den afdøde læge Axel Kok Jensen, som består af cirka 200 keramiske arbejder, hovedsageligt af danske nulevende keramikere. Takahashi forklarer sine kuratoriske overvejelser i forbindelse med udvalgte værker og indbyrdes placering på følgende måde: "As part of the Japanese culture, everything has a front face. Even for a symmetric piece of pottery, one can define the front face, based on such things as little differences in the glazing or unintended deformity of the shape".

Grenaa

Baunhøj Mølle, Bavnehøjvej 31, 8500 Grenaa. Website: www.baunhoej-moelle.dk.

→18.03.18 *Vibeke Fischer (keramik) og Ken Denning (maleri)*. Baunhøj Mølle.

26.10.18-25.11.18 *Lisbeth Voigt Durand (keramik) og Birgitte Thorlacius (maleri)*. Baunhøj Mølle.

Haderslev

Ehlers-samlingen, Slotsgade 20, 6100 Haderslev. Website: www.museum-sonderjylland.dk. Se samlingen nu - museet er nedlæggelsestruet i disse fattige sparetider!

Haderslev Kunstforening, Det gamle Havnekontor, Jomfrustien 52, 6100 Haderslev. Website: www.haderslev-kunstforening.dk.

→22.04.18 *Inge Ørntoft (malerier) og Barbro Åberg (keramik)*. Haderslev Kunstforening.

19.05.18-17.06.18 *Thyge Thomasen (keramik) og Bettina Winkelmann (malerier)*. Haderslev Kunstforening.

Hasle

→26.06.18 *Spor fra stranden*. Maja Frendrup. Grønbechs Gård, Grønbechs Gård 4, 3790 Hasle. Website: <http://www.groenbechsgaard.dk>.

Se website for mere information om årets udstillinger. *Jeg elsker de her glasagtige overflader, hvor variation og dybde giver mulighed for at gå på oplevelse og tiltrækkes af små detaljer. Skrøbeligheden i en fin porcelænskrakelering. Blødheden i en smeltet glasur.*

Udgangspunktet i mit arbejde er materialet og eksperimenterne med de sanseoplevelser, jeg kan skabe i keramikens overflade. Jeg udvikler glasurer og afprøver kontraster, strukturer og lag af forskellige lertyper.

Under brændingen kommer materialernes egenskaber til udtryk: Glasur smelter og lægger sig tyk og mørk i fordybninger og tynd og lys på kanter, så et farvespil opstår. Krakeleringer dannes, når et materiale trækker sig mere sammen end det underliggende. Uventede detaljer opstår når materialer smelter og spiller sammen.

I arbejdet op til denne udstilling har jeg stillet mig selv den opgave at anvende materialer fra bornholmske strande, og undersøge hvilke karakteristiske træk jeg kan tilføre mine værker ved brug af disse. I udstillingen ses eksempler på mine prøver med sand og for-skellige størrelser af småsten fra strandene ved Dueodde, Listed, Kobbe Å, Bådstad og Sandvig.

Krukkerne i udstillingen er modelleret i hånden i stentøjsler, og der er anvendt porcelænsblandinger, glasur og materialer fra stranden i overfladerne.

Herlev

→13.05.18 *En skærsommernatsdrøm*. En totalinstallation af Pontus Kjerrman frit efter Shakespeare. Gammelgaard, Gl. Klausdalsbrovej 436, 2730 Herlev. Website: <http://www.gammelgaard.dk>.

Det er en udstilling baseret på fri fortolkning af William Shakespeares skuespil En Skærsommernatsdrøm, og udstillingen vil udspille sig i en totalinstallation, der inkluderer forskellige fortælleformer som drama, runlige installationer, scenografi og interaktion med publikum.

Pontus Kjerrman er kendt og elsket af mange for sine store og originale bronzeskulpturer på offentlige pladser og større udsmykningsopgaver både i Danmark og i Sverige, hvor han blev født i 1954. Hans motivkreds har igennem årene været kloninger af menneskeagtige kroppe og dyrehoveder, oftest heste- eller kattelignende. Man er således ikke i tvivl, når man møder en af hans skulpturer. De er letgenkendelige i

deres groft modellerede formsprog.

Ifølge Pontus Kjerrman har det længe været et ønske at vise, hvordan en udstillings design og scenografi kan fungere inviterende til publikums deltagelse og medvirken. Ideen til udstillingen er i høj grad inspireret af de erfaringer, han har gjort sig i forbindelse med sin anmelderroste udstilling på Tegners Museum i 2017, og nogle værker herfra vil blive brugt igen på Gammelgaard, men i en ny kontekst.

I arbejdet med En Skærsommernatsdrøm har det været af central betydning for Pontus Kjerrman, at udstillingens levende scenografi skal invitere publikum til deltagelse og fælles eftertænkning. Han er optaget af sin samtid, og som kunstner naturligvis optaget af kunstens rolle og betydning i samfundet.

Og valget af En Skærsommernatsdrøm bunder netop i Shakespeares optagethed af samme. Vi har brug for kunstens 'briller' for at forstå, hvor vi som mennesker er placeret imellem natur og kultur, hvilket netop også er temaet i Pontus Kjerrmans dobbelttydige figurer. Vi skal ustandseligt værne om vores menneskelige frihed ved at undersøge magtens og samfundets funktionsmåder. I En Skærsommernatsdrøm er disse spørgsmål indskrevet i modstillingen mellem den grønne skov – det naturlige og frie, og den hvide by Athen – samfundet og magten.

Udstillingen vil tage udgangspunkt i Shakespeares to klassiske symbolverdener: Ny Lade vil fremstå som et lyst, hvidt rum med et bylandskab som det gamle Athen – med monumenter, templer, søjler og ornamentter. Og Gammel Lade vil være som en grøn skov fyldt med fabelvæsner og grenværk. Der vil være lysætninger, som veksler mellem varmt, lyrisk morgenlys og dunkel, magisk nattemning.

Holbæk

Holbæk Museum, Klosterstræde 18, 4300 Holbæk.

Website: www.vestmuseum.dk.

Knabstrup Lervarefabrik var i mange år en af de største arbejdspladser i Holbæk kommune. På Holbæk Museum findes landets største samling af Knabstrupkeramik. Udstillingen præsenterer genstande fra teglværkets tid, men hovedvægten er lagt på genstande og fotos fra keramikfabrikens tid. Her kan man se urtepotter, dejfade, lysestager, lampefodder og hele stel som fx det kendte Bellman-stel og thestellene Tove og Birthe.

Hovedformålet med udstillingen er først og fremmest at vise et repræsentativt udvalg fra museets store samling på over 1500 ting fra Knabstrup. Derudover er der i museet en lille udstilling om Holbæk lervarefabrik.

Holstebro

Holstebro Museum, Museumsvej 2A, 7500 Holstebro.

Website: <http://www.holstebrokunstmuseum.dk>.

Hjørring

→08.04.18 Erik Nyholm - Keramiske billeder.

Vendsyssel Kunstmuseum, P. Nørkjærs Plads 15, 9800 Hjørring. Website: <http://vkm.dk>.

Erik Nyholm (1911-1990) fandt inspiration til sine keramiske værker i naturen. På vandreture på hjemegnen Hørbylunde mellem Herning og Silkeborg, samlede han grus, mosejord og glasskår, som han inddrog i sine landskabsmotiver.

Erik Nyholm begyndte egentlig som maler, men på opfordring fra sin nære ven Asger Jorn, lagde Nyholm penslen på hylden og kastede sig over keramikken. Hans værker adskilte sig markant fra samtidens strømninger i dansk keramisk kunst; mens kunstnerne på Den Kongelige Porcelænsfabrik, Kähler og Saxbo søgte at forfine de glasurer, former og teknikker som deres forgængere havde udviklet, ville Nyholm skabe billeder, ikke brugskunst.

Med udgangspunkt i enkle grundformer, runde fade, krukker og relieffer, skabte han en lang række keramiske billeder, hvor oplevelsen af materialet og dets forvandlinger i brændingerne i høj grad kan fornemmes.

På udstillingen vises omkring 80 keramiske værker i form af fade, krukker og relieffer.

Humblebæk

→27.05.18 Picasso · Keramik. Katalog. Louisiana, GI Strandvej 13, 3050 Humlebæk. Website:

<https://www.louisiana.dk>.

Louisiana markerer begyndelsen på sit 60 års jubilæumsår med en præsentation af Pablo Picassos originale keramiske arbejder. Med mere end 150 værker fra årene 1947-1964 er der tale om den første store udstilling i Skandinavien af en knap så kendt side af denne højt skattede kunstners virke.

I sommeren 1946 opholder Picasso sig i Golfe-Juan i Sydfrankrig. Sammen med en ven tager han til en keramikudstilling i Vallauris, et område kendt for sine mange keramiske værksteder. Den oplevelse bliver et vendepunkt for Picasso, der livet igennem søgte nye kunstneriske udfordringer i alle mulige slags materialer. Picasso kaster sig straks ud i eksperimenter med de forskellige keramiske materialer, oxider og glasurer, og det viser sig, at de keramiske processer og teknikker - specielt det uforudsigelige i selve brændingsprocessen, hvor særligt farverne er vanskelige at styre - virker som en stor og interessant udfordring for ham.

I 1948 får Picasso en fast plads i værkstedet Madoura og beslutter sig for at flytte permanent til Sydfrankrig. Den lysfyldte Middelhavsnatur, som i disse år definerer hans kunst, kommer også til at afspejle sig i de keramiske værker. Her producerer han – sideløbende med sine malerier, tegninger, skulpturer og grafiske arbejder – ca. 4.000 keramiske objekter. Nogle er bemalinger og bearbejdningsarbejder af tallerkener, kander og fade, som allerede var i produktion på Madoura-værkstedet, andre er mere skulpturelle figurer, dyr, fauner og kvindefigurer, der vokser ud af Picassos fantasi, når det våde ler bliver formet.

Louisiana har gennem årene vist flere udstillinger med fokus på særlige perioder eller temaer i Pablo Picassos (1881-1973) samlede værk. Dette har været muligt takket været et fornemt samarbejde med Picasso-familien, og det

er da også med stor støtte fra familien samt Picasso-museerne i henholdsvis Paris, Antibes og Barcelona, at det har været muligt at indsamle og sammensætte et bredt og tematisk udvalg af kunstnerens keramiske produktion.

Jægerspris

→08.04.18 *Blomster og dyr*. Arbejder af kunstnerparret Tine Hecht-Pedersen og Pontus Kjerrman. Rebekkasalen, Kong Frederik d. VII's Stiftelse, Jægerspris Slot, Slotsgården 20, 3630 Jægerspris. Website: www.kongfrederik.dk.

Tine Hecht-Pedersen er uddannet billedhugger ved Det Kgl. Danske Kunstakademi (1984-95) og er Cand.phil.art. Pontus Kjerrman er født i Sverige og ligeledes uddannet ved Det Kgl. Danske Kunstakademi (1979-85). I første halvdel af firserne stod han i stukkatørlære og blev senere lektor på Billedhuggerkolen.

Tine og Pontus har i deres individuelle værker hver deres motivkreds. Tine arbejder med blomster- og planteornamenter i både forfinede og grove stiliseringer. Eksperimenter med glasur, farver, tekstur og struktur kendetegner hendes ofte store keramiske skulpturer.

Pontus er især kendt for sine mange skulpturer, fontæner, drikkevandsbrønde og bænke udformet som mytologiske fabeldyr. Flere steder i landet dukker de op i byens rum som en urkraft fra hedengangne tider.

De senere år er de begyndt at lave fælles værker, hvor man kan se en fascination af brugsgenstande med en stærk billedskabende form. De fortæller, at de gerne vil forvandle den højtidelige skulptur til et objekt i vores hverdag. I udstillingen vises flere af disse fælles værker.

Ofte starter Tine med at modellere en form op af ler-blade, ler-pølser eller et andet ornament. Pontus lader sig inspirere af formen og tildeler sin figur til helheden. Herefter glaseres den færdige form i de farver de mener, vil give den bedste helhed til den færdige skulptur. Nogle gange må skulpturerne glaseres flere gange for at finde den rigtige glasur, fortæller de.

Kalundborg

08.09.18-21.10.18 *Ida Holm Mortensen*. Bispegården, Adelgade 6, 4400 Kalundborg. Website: www.bispegaarden.dk.

Kolding

Trapholt, Æblehaven 23, 6000 Kolding. Website: www.trapholt.dk.

Galleri Pagter, Adelgade 3, 6000 Kolding. Website: www.galleripagter.dk. Tlf 75 54 09 30.

→22.04.18 *Collection by Claydies*. Trapholt. Claydies er blandt de nye eksperimenterende unge keramikere, der hylder hverdagens små trivialiteter. Bag Claydies står Tine Broksø (1971) og Karen Kjældgård-Larsen (1974), der arbejder konceptuelt med keramikken ud fra et sæt dogmeregler, der gør op med den stilfærdige

og ufarlige keramik. De introducerer nye teknikker og kreative benspænd. Ved at tilsætte humor, ironi og provokationer giver de velkendte hverdagsobjekter nyt liv.

Collection by Claydies præsenterer kaffestellene *Dogme07* (2007) og *True Feelings* (2007-2008) fra Trapholts samling, der er modelleret med bind for øjnene i et forsøg på at finde frem til et nyt formsprog uden hensyn til smag og æstetisk sans. Formgivningen bliver alene et udtryk for fingrenes valg og deres følelsesmæssige intellekt.

Sammen med Claydies har Trapholt udvalgt en række kunstneriske værker, der vender op og ned på form og funktion. Opvaskebørsten har fået langt hår, kaffekanden er syet og kopperne hænger på væggen. Claydies udfordrer simple dagligdagsscenarier og dyrker de kvaliteter, der findes i det trivielle og tilsyneladende ordinære. De skaber nye oplevelser med kunsthåndværket og afprøver dets grænser på forskellige måder.

Lyngby

→24.05.18 *Polymer Clay Art*. Udstilling med Debbie Motsenigou Kronsted. Damhuset, Lyngby Hovedgade 1c, 2800 Lyngby. Website: www.Damhuset.dk.

Middelfart

Clay · Keramikmuseum Danmark, Grimmerhus, Kongebrovej 42, 5500 Middelfart. Tlf 64 41 47 98. Website: <http://claymuseum.dk>. [Den permanente samling af moderne keramik er midlertidig nedtaget].

→01.04.18 *Store formater – kloge hænder*. Clay · Keramikmuseum Danmark.

Tommerup Keramiske Værksted har gennem de seneste 30 år opbygget en international særstatus inden for fremstilling af keramisk kunst i stort format. Mange af de helt store udsmykninger og skulpturer, der pryder det offentlige rum, er skabt her. Intet projekt synes for stort eller for vanskeligt for de dygtige keramikere på Tommerup Keramiske Værksted. Gennem årene er mere end 150 kunstnere fra ind- og udland kommet til Tommerup for at benytte sig af den helt særlige ekspertise, dét, værkstedets leder, Esben Lyngsaa Madsen kalder 'kloge hænder'.

Udstillingen *Store formater - kloge hænder* viser en perlerække af de markante værker, der gennem tiden er blevet til på værkstedet. Dels som fotostater, dels med udvalgte indlån. Blandt andet kan man opleve de otte mere end mands-høje skulpturer skabt til Naviair, Statens flyvesikringstjeneste, hvor de normalt står i det sikrede område i Kastrup, uden adgang for offentligheden.

Til fejringen af Tommerup Keramiske Værkstedes position unikke position som arnested for keramisk unikproduktion i det helt store format, er 15 kunstnere og keramikere fra Danmark og Norge desuden blevet inviteret til at skabe nye, markante kunstværker. Gennem vinteren, foråret og sommeren 2017 har der således været mere end almindelig travlhed på værkstedet i Tommerup. Resultatet er 15 fantastiske værker, som efter udstillingen bliver indlemmet i museets samling. Værkerne er udført af Per Ahlmann, Ingrid

Askeland (N), Peter Brandes, Magne Furuholmen (N), Hesselholdt & Mejlvang, Kirsten Justesen, Marianne Nielsen, Bjørn Nørgaard, Morten Løbner Espersen, Pernille Pontoppidan, Gunhild Rudjord, René Schmidt, Andreas Schulenburg, Bente Skjøttgaard og Søren Thygesen.

→27.05.18 *Lerets læremester – Gutte Eriksen 100 år.* Clay · Keramikmuseum Danmark.

I 2018 ville Gutte Eriksen (1918-2008) være fyldt 100 år. I den anledning ønsker Clay Keramikmuseum Danmark at rette fokus mod hendes betydning som en væsentlig pioner i dansk keramikhistorie – både ved at give et indblik i den kunstneriske arv, som hun efterlod sig, og ved at præsentere et udvalg af de elever, som har været forbi Gutte Eriksens værksted eller Det Jyske Kunstakademi i de perioder, hvor hun underviste. Heriblandt er Inger Rokkjær, Anne Fløche, Hans Vangso, Lis Ehrenreich, Buller Hermansen og Lotte Glob.

Med et udvalg af værker fra museets egen samling, søger museet at give et nuanceret billede af Gutte Eriksens keramiske livsværk – et liv, hvor hun fortrinsvis kredsede om lertøjet, keramikens arketyperiske grundformer og variationer inden for brændingsteknikker og glasurer.

Som keramikker var Gutte Eriksen yderst aktiv og skabende livet igennem. Allerede tidligt i sin karriere opnåede hun stor internationale bevågenhed og anerkendelse med talrige udstillinger i ind- og udland. Kendetegnende for hendes keramik er de enkle former i kombination med hendes kraftfulde glasurer. Et på én gang genkendeligt og uforudsigeligt formsprog, som hun udviklede gennem en passioneret og eksperimenterende tilgang til de keramiske teknikker, hvilken fik stor betydning for de generationer af yngre keramikere, hun underviste på Det Jyske Kunstakademi i 1960'erne og 1970'erne.

→16.09.18 *Figurinenes fortælling.* Fra fornemme til det folkelige. Clay · Keramikmuseum Danmark.

Figurinen som genre hviler på en lang og stolt tradition og er i dag genstand for spændende nyfortolkninger. På udstillingen kan du opleve den lille figurs udvikling gennem mere end 240 år - fra de fornemme forgyldte figurer og opsatser til de folkekære dyr og hverdagsmotiver.

Figurinen som keramisk motivtradition opstår med de kostbare små figurer, som pryder bordene sammen med opsatser til kongen og adelens finere selskaber. På udstillingen kan du opleve 1800-tallets hvide, marmorlignende kopier af anerkendte kunstneres værker, blandt andre billedhuggeren Bertel Thorvaldsens, som var særligt populære blandt det bedre borgerskab.

På tærsklen til det 20. århundrede bliver den lille figur for alvor mangfoldiggjort med fabrikernes fornyende motiver og dekorationsfarver. Her gengives hverdagsmotiver fra land og by – hvilket var fuldkommen utænkeligt at afbilde årtier forinden. C.F. Liisbergs vilde dyr vækker stor opsigt og snart fremstilles grise, køer, det arbejdende folk og folk i danske egnsdragter. De nye figuriner når ud til et bredt publikum, hvormed den lille figur for alvor bliver folkelig.

Figurinenes lange tradition gør genren til genstand for nye, spændende fortolkninger af kunstnere fra vores samtid. På udstillingen kan opleves værker af bl.a. Jens Birkemose, Maria Rubinke og Jessica Harrison, som på hver deres måde genfortolker og aktualiserer figurinen som genre.

→30.09.18 *Keramiske Veje – sammen og hver for sig.* Katalog. Clay · Keramikmuseum Danmark. *Keramiske Veje med Beate Andersen, Bente Hansen, Sten Lykke Madsen, Bodil Manz, Malene Müllertz og Gunhild Aaberg.*

Keramiske Veje har eksisteret som udstillingsgruppe siden 1985. Medlemmerne har - sammen og hver for sig - markeret sig på både den nationale og den internationale keramikscene og høstet stor anerkendelse for deres formidable kunstneriske evner og blændende håndværksmæssige færdigheder.

De seks nulevende medlemmer af gruppen har alle samme udgangspunkt - Kunsthåndværkerskolen i København i 1960'erne - men deres udtryk er vidt forskelligt. Udstillingen byder derfor på en oplevelse af mangfoldighed i udtryk og teknikker. Her er alt fra det fineste, papirstynde porcelæn, over fabeldyr og gitterkonstruktioner til overdimensionerede muslingeskaller.

Keramiske Veje består af: Beate Andersen, Bente Hansen, Sten Lykke Madsen, Bodil Manz, Malene Müllertz og Gunhild Aaberg. Der vil desuden kunne opleves værker af Jane Reumert, der døde i 2016. Alle bidrager med både hovedværker og eksempler på deres nyeste keramiske arbejde.

06.09.18-07.01.18 *Afgangsudstilling fra Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering, Designskolen Bornholm.* Katalog. Clay · Keramikmuseum Danmark.

Næstved

DesignMuseum Næstved, Boderne, Sct. Peders Kirkeplads 8, 4700 Næstved. Website: www.naestved-museum.dk.

05.04.19 kl 19.00-20.30 *Kähler by night: Arabiens nat.* Om orientalsk kunst og Käblers skinnende lustreglasur. DesignMuseum Næstved. *Denne aften lader vi drømmen om mere eksotiske himmel-strøg og mystikken fra Arabiens eventyrlige nætter strømme ind i Boderne. Boderne.*

Der synes umiddelbart at være langt fra den orientalske kunst til den Næstved-baserede Kähler Keramik, men leder for Næstved Museum, Mette Bielefeldt Bruun, vil denne aften forbinde punkterne og påvise, at sammenhængen slet ikke er så fjern endda. Efter denne aften vil Käblers lustreglasur få en helt ny betydning.

Boderne vil ose af orientalsk stemning og der vil i løbet af aftenen blive serveret the og arabiske specialiteter.

Kähler by Night er en omvisningsrække med historien om Kähler som sit omdrejningspunkt. Omvisningerne afholdes en gang om måneden på DesignMuseum Næstved og vil

komme omkring et væld af forskellige og interessante facetter ved den gamle virksomhed.

03.05.18 kl 19.00-20.30 *Kähler by night: Kähler walk'n' and talk.* DesignMuseum Næstved. Se nærmere på website. *Kähler har sat sig mange aftryk i Næstved - dette er omdrejningspunktet for denne byvandring udgave af 'Kähler by Night'.*

Randers

10.11.18-31.03.19 *Ring og Brendekilde.* Randers Kunstmuseum, Stemannsgade 2, 8900 Randers. Website: www.randerskunstmuseum.dk.

Randers Kunstmuseum forbereder i samarbejde med Brandts en større forskningsbaseret udstilling, fagfællebedømt publikation samt omfangsrig formidlingsportefølje om de to danske kunstnere H. A. Brendekilde (1857-1942) og L. A. Ring (1854-1933).

Roskilde

Roskilde Museum, Sankt Ols Stræde 3, 4000 Roskilde. Website: www.roskildemuseum.dk.

Roskilde Museum råder over en stor samling af Alumina fajance, som for 15 år siden blev skænket af en borger, der igennem et langt liv havde samlet flere tusinde genstande. På 1. sal har museets Alumina-samling fået nye, smukke rammer, og udstillingen afspejler hele udviklingen fra fabrikken åbner i 1863 til 1969, hvor den sidste Alumina-tallerken forlader fabrikken.

07.07.18-05.08.18 *Ivan Weiss og Torben Jørgensen.* Keramik og glas. Roskilde Kunstforening, Palæfløjen, Stændertorvet 3C, 4000 Roskilde. Website: <http://roskildekunstforening.dk>.

Rø

Bornholms Kunstmuseum, Otto Bruuns Plads 1, Rø, 3760 Gudhjem. Website: www.bornholms-kunstmuseum.dk.

Da Bornholms Kunstmuseums mission er at afspejle kunstlivet på Bornholm, er der med årene kommet en større samling af kunsthåndværk til museet. Samtidig retter en stor del af museets virksomhed sig også imod kunsthåndværket.

Med udbygningen af museet i 2003 fik museet plads til at indrette en særlig udstillingssal for kunsthåndværk fra den permanente samling og i de skiftende udstillinger integreres kunsthåndværket på lige fod med billedkunsten. Hvert år samarbejder museet med Glas - og Keramikskolen i Nexø om afholdelse af afgangsudstillingen for de nyuddannede glaskunstnere og keramikere.

Samlingen af kunsthåndværk på Bornholms Kunstmuseum afspejler det rige kunsthåndværksmæssige liv, som har præget øen i flere århundreder. Historisk set har det ikke mindst været øens forekomster af godt ler, der har dannet basis for dette. Allerede i middelalderen solgtes bornholmske potter i hele østersøområdet. I 1900-tallet opstod en række småindustrier, bl.a. Hjorths Keramikfabrik, der nu er ændret til arbejdende museum. En række familier står særligt centralt i kunsthåndværkets historie på Bornholm. Bl.a. familierne Hjorth, Vasegaard, Munch-Petersen og Høm har ladet disse håndværks-

traditioner leve videre med generationerne. Også miljøet omkring Bornholms Frie Værksteder i 1960'erne har været med til at trække nye kunsthåndværkere til øen.

23.06.18-19.08.18 *Craft - Glass and Ceramics.* Afgangsudstilling fra Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering, Designskolen Bornholm. Katalog. Bornholms Kunstmuseum.

Rønne

Hjorths Fabrik · Bornholms Keramikmuseum, Krystalgade 5, 3700 Rønne. Website: www.bornholmsmuseum.dk.

Sommerudstilling. Te til to. Hjorths Fabrik. 27 keramikere viser deres bud på en tekande og kopper. Samtidig vises en lang række af museets egne tekander fra samlingen.

Med udgangspunkt i en genstand, vi alle kender og bruger i dagligdagen – tekanden og tekopper - sættes der fokus på de overraskende sammenhænge mellem kunst og objekt, værk og rum. Keramikkerne har arbejdet i græslandet mellem kunsthåndværk og hverdagsgenstand.

Vi kender nok alle det, at gribe efter den samme kop i skabet, en kop som man føler sig hjemme med. Dens æstetik taler til en, den ligger godt i hånden. Det er udfordringen, når man laver brugskeramik, at få funktion og æstetik til at gå op i en højere enhed. Det er ikke enten eller, men både og.

Der er mange funktionelle hensyn at tage, f.eks. balance, grebet i hanken og om tuden hælder godt. Man kan som kunsthåndværker også vælge ikke at tage disse hensyn til funktion, men lege med tekanden som et objekt, der ikke nødvendigvis skal have en funktion.

Med "Te til To" viser Hjorths Fabrik en fornyet interesse for materialernes status og muligheder i keramikken.

Sommerudstilling. Reliefuldstilling. Hjorths Fabrik. En udstilling af museets og nogle af kunstmuseets samling af relieffer. I forbindelse med udstillingen er der lavet "En guide til Relieffer i byrummet" til at gå en tur i Rønnes gader og se på reliefferne i byrummet.

Silkeborg

→10.06.18 *Ler!* Museum Jorn, Gudenåvej 7-9. 8600 Silkeborg. Website: <http://www.museumjorn.dk>. Se mere om programmet under udstillingen på museets website. *Med udstillingen LER! præsenterer Museum Jorn 8 internationalt anerkendte kunstnere, som alle arbejder eksperimenterende og nyskabende med leret som materiale. De anvender det rå ler i store installationer og fysisk krævende performances. De bygger enorme installationer med skulpturer i rå eller glaseret ler, og de giver publikum mulighed for selv at blive en del af projektet.*

Nu er det snart 60 år siden, Asger Jorn kørte sin scooter gennem det bløde ler i en baggård i Albissola i Italien, hvormed han satte tydelige dækaftryk på sit store relief. Dengang inviterede Jorn sine kunstnervenner fra hele verden til den lille

norditalienske kystby for at eksperimentere med leret i byens pottemagerværksteder. I sin tid var Jorn en af de mest radikale og banebrydende, når det kom til arbejdet med keramik. Han transformerede de gamle håndværkertraditioner og kastede sig ud i et ekspressivt, spontant og eksperimenterende arbejde med ler og glasur.

Nu er det på tide at se, hvad der sker med leret i kunsten i dag. Derfor har Museum Jorn inviteret 8 af de mest banebrydende og nyskabende kunstnere til at producere nye kunstværker i ler til udstillingen i Silkeborg. Fælles for udstillingens kunstnere er, at de på forskellig vis arbejder med nogle af de samme strategier som Asger Jorn, samtidig med at de i høj grad er nyskabende og udvider vores forståelse af lerets udtryks- og anvendelsesmuligheder.

De deltagende kunstnere er: Miquel Barceló (E), William Cobbing (UK), Alexandra Engelfriet (NL), Lawrence Epps (UK), Lilibeth Cuenca Rasmussen (DK), Marien Schouten (NL), Clare Twomey (UK), og Anne Wenzel (NL).

04.07.14→til nedbrudt af vind og vejr. *Ingen kan træde ud i den samme flod to gange - 99 lerkar til Heraklit.* Skulpturparken, Kunstcentret Silkeborg Bad, Gjessøvej 40, 8600 Silkeborg. Website: www.silkeborgbad.dk. Keramikeren Lise Seier Petersen (f. 1952) arbejder i dette værk med og mod naturens materialer og kræfter. Leret til de 99 lerkar er brændt ved forskellige temperaturer, så der er opstået forskellige farvevirkninger. Samtidigt eksponeres det opstillede værk for vind og vejr i Kunstcentrets skulpturpark og vil gradvis ændres, til den er helt nedbrudt. Den græske filosof Heraklit er fadder til tesen om, at alting er i forandring.

Skagen

Skagens Museum, Brøndumsvej 4, 9990 Skagen.
Website: <http://skagenskunstmuseer.dk>.

→02.04.18 *Fanget i gips.* Axel Lochers teaterstatuetter. Bogudgivelse. Skagens Museum. Axel Locher (1879-1941) markerede sig i begyndelsen af 1900-tallet som en fremtrædende billedhugger. *Fanget i gips* er den største samlede præsentation af hans værker nogensinde.

Axel Lochers livsværk var en stor serie af teaterstatuetter, som han arbejdede på gennem 25 år – et bemærkelsesværdigt og anderledes livsværk i dansk kunst.

Serien af statuetter forestiller tidens berømte danske scenekunstnere som fx Poul Reumert og Bodil Ipsen fra kendte værker af Holberg, Schiller, Tolstoj og Ibsen m.fl. Som søn af skagensmaleren Carl Locher var Axel Locher livet igennem knyttet til Skagen og en repræsentant for kunstnerkoloniens efterliv.

Det er svært at sige præcist, hvor mange unikke gipsstatuetter Locher lavede, da der eksisterer forskellige variationer over samme statuetter, men det er efter al sandsynlighed omkring 70 statuetter. Derudover arbejdede han også i porcelæn og bronze ligesom monumentale formater ikke var fremmede for ham. Det kan man stadig se i dag, hvor

otte enorme såkaldte virksomhedsfigurer fra hans hånd endnu pryder Christiansborgs spir.

Statuetterne har alle været gemt væk i magasinernes mørke i mange år og trænger til en kærlig hånd. Der vil derfor i august måned være mulighed for at følge med i konservatorernes arbejde med statuetterne på Skagens Museum.

Udover værker fra Skagens Kunstmuseers egen samling viser udstillingen værker fra Teatermuseet i Hofteatret, Clay · Keramikmuseum Danmark, Den Gamle By, Kongehuset samt private samlere.

Skælskør

Guldagergaard · International Ceramic Research Center, Heilmannsvej 31A, 4230 Skælskør. Website: <http://ceramic.dk>.

11.07.18 *Keramikfestival.* Skælskør.

Festivalen foregår i hele byen, men især på kajen langs kanalen, der forbinder Skælskør Havn og Skælskør Nor. Her udstilles og sælges keramik fra både ind og udland i en række flotte, kuppelformede telte i de hyggelige og smukke omgivelser med udsigt til gamle huse, sejlbåde, havfugle og bolværksmatroser. Markedet er åbent for publikum den 11. juli fra kl. 11.00 til kl. 18.00.

Slagelse

22.06.18-18.11.18 *Musselmalet - historien om et mønster.* Slagelse Museum, Bredegade 11A, 4200 Slagelse. Website: <http://www.vestmuseum.dk>. Det var en stor dag, da den tyske alkymist Böttger fra Meissen i 1709 lykkedes at bryde koden til det hvide guld. Endelig kunne man gøre kineserne kunsten efter og lave porcelænen med blå bemaling. Der skulle dog gå adskillige år, før det lykkedes at fremstille porcelænen i Danmark, for fabrikken i Meissen holdt godt fast på hemmeligheden. Det danske kongehus var meget begejstret for det hvide porcelæn med det blå mønster, og i 1775 kunne enkedronning Juliane Marie stå i spidsen for den første danske porcelænsfabrik. Hun opfandt de tre blå bølger som porcelænets varemærke.

Det musselmaledede var fabrikkens første stel, og allerede fra starten var det tanken, at det skulle være flagskibet og økonomiske sikring. Stellet fik stelmønster nr. 1. Og det har det stadig. Ca. 100 år efter blev stel nr. 1 forøget med halv- og hel-blonde variationerne under kunstnerisk leder Arnold Krogh.

På udstillingen er der, foruden originale musselmaledede dele fra stel nr. 1, en masse smukke kopier fra andre porcelæns- og fajancefabrikker i Danmark og Europa. Det musselmaledede porcelæn er nemlig så populært, at mange andre har lanceret stel med dette mønster.

Udstillingen fortæller historien bag mønsteret og viser et stort og varieret udbud af fortolkninger af det musselmaledede.

Sorø

→01.04.18 *Musselmalet - historien om et mønster*. Sorø Museum, Storgade 17, 4180 Sorø. Website: <http://www.vestmuseum.dk>. Se nærmere om udstillingen under Slagelse.

Svaneke

03.08.18-23.09.18 *Marie Hjorth & Nanna Hertoft samt Claus Seidel*. Svanekegaarden, Skippergade 2-8, 3740 Svaneke. Website: <http://www.svanekegaarden.dk>.

Thisted

16.11.18-16.12.18 *Keramikudstilling*. Kunstforeningen Det Ny Kastet, Det Gamle Rådhus, Store Torv, 7700 Thisted. Website: www.detnykastet.dk.

Toreby

Fuglsang Kunstmuseum, Nystedvej 71, 4891 Toreby Lolland. Website: <http://www.aabne-samlinger.dk/fuglsangkunstmuseum>.

Tønder

→06.01.19 *Keramik fra Ellen & Knud Dalhoff Larsen Fonden*. Kunstmuseet i Tønder, Wegners Plads 1, 6270 Tønder. Website: <https://msj.dk>.

Denne modernistiske udstilling præsenterer Ellen og Knud Dalhoff Larsen Fondens fantastiske samling af dansk kunsthåndværk, herunder primært dansk værkstedskeramik, fra sidste halvdel af 1900-tallet. Fonden har langtidseponeret deres imponerende samling på Kunstmuseet i Tønder og den vises for første gang nogensinde i sin helhed.

Vejen

02.06.18-18.11.18 *Niels Skovgaard · Keramik & skulptur*. Udstilling i Samarbejde med Skovgaard Museet og Fuglsang Kunstmuseum. Bogudgivelse. Vejen Kunstmuseum, Østergade 4, 6600 Vejen. Website: www.vejenkunstmuseum.dk.
Vejen Kunstmuseum sætter primært fokus på Niels Skovgaard som billedhugger i arbejdet med skulptur og keramik - samt grafikken og måske også nogle af hans mange illustrationsopgaver.

Viborg

02.06.18-30.12.18 *Niels Skovgaard – Den oversete bror*. Udstilling i Samarbejde med Vejen Kunstmuseum og Fuglsang Kunstmuseum. Bogudgivelse. Skovgaard Museet, Domkirkestræde 2-4, 8800 Viborg. Website: <http://www.skovgaardmuseet.dk>.
De tre søskende Skovgaard, Joakim, Niels Skovgaard og Susette samt vennerne Thorvald Bindsbøll, August Jerndorff er repræsenteret ikke blot med malerier, men også med keramik i museets samling.

I 2018 er 160 år siden, Niels Skovgaard blev født. I den anledning arrangerer vi en udstilling og udgiver en helt ny antologi om Niels Skovgaard.

På udstillingen i Viborg kan opleves en perlerække af Skovgaards malerier, mens Vejen Kunstmuseum samtidig med visningen i Viborg, vil vise Skovgaards keramiske og skulpturelle værker. De to jyske visninger samles i 2019 på Fuglsang Kunstmuseum.

Maler, keramiker, illustratør og billedhugger Niels Skovgaard (1858-1938) startede sin malerkarriere ved at blive udlært som håndværksmaler, da hans far, P.C. Skovgaard, gerne så, at han havde noget at falde tilbage på, hvis ikke det gik med kunsten. Sådan var faderen og broderen Joakim også blevet uddannet. Niels Skovgaard studerede på Kunstakademiet fra 1874-79, men tog ikke afgang. Som ung landskabsmaler fulgte han traditionen fra P.C. Skovgaards grundige naturstudier, og efter faderens død i 1875 var Janusla Cour (1837-1909) en vigtig mentor for ham. Hans tidlige malerier tilhørte den naturalistiske tradition i Danmark med inspiration fra netop P.C. Skovgaard og la Cour. Men Niels Skovgaard var ikke kun maler. Han var også billedhugger, illustratør og keramiker.

Efter en rejse til Paris i 1883, hvor han stiftede bekendskab med det franske friluftsmaleri, ændrede han dog retning. Han havde fået øjnene op for den franske udvikling og fjernede sig fra den tradition, som han var oplært i. Hans arbejder fik herefter stærkere lyskontraster og farver. Han lagde vægt på at fuldføre sine malerier i det fri ligesom impressionisterne – frem for kun at lave forarbejderne i det fri, som man havde gjort i guldalderen.

Udstillinger hvor og hvornår - udlandet

Oversigten over udstillinger med keramik i udlandet findes kun i den fulde udgave af *keramiske noter*, som ligger på www.keramikkens-venner.dk.

www.keramikkens-venner.dk

På www.keramikkens-venner.dk finder du foreningens vedtægter, oplysninger om dens bestyrelse samt ikke mindst oplysninger om kommende arrangementer, generalforsamling, generalforsamlingsreferater mv samt links på internettet til forskellige udstillingssteder i Danmark samt andre nyttige links.

De fleste af de hidtil udkomne numre af *keramiske noter* er lagt ud på www.keramikkens-venner.dk, så skulle nogen have brug for at slå tilbage i gamle numre, så er dette også muligt.

e-mailadresser

Keramikkens Venner har i en længere periode udsendt en e-mail forud for arrangementer, både som en påmindelse til de, der har meldt sig; men også for at give de, der ikke har meldt sig, en chance for at deltage i arrangementet. Herudover udsendes jævnligt information om udstillinger med keramik, hvilket kun gøres per email.

Bestyrelsen skal derfor opfordre de medlemmer, der har en e-mailadresse og som ikke allerede modtager emails fra *Keramikkens Venner* om at meddele sekretæren denne og holde sekretæren opdateret.

Ole Haslunds Kunstnerfond

Ole Haslunds Kunstnerfond uddelte den 7. december 2017 i Ole Haslunds Hus i København hæders- og rejselegater for en samlet sum på 2 mio. kr. til 25 fremtrædende danske kunstnere, museumsfolk og konservatorer samt et nyt udstillingssted.

2 af de i alt 15 hæderslegater på hver 100.000 kr. gik til kunsthåndværkerne keramik Per Weiss og sølvmed Per Sax Møller. 2 af i alt 9 rejselegater på hver 50.000 kr. gik til kunsthåndværkerne glaskunstner Karen Lise Krabbe og keramik Mikael Jackson.

Ole Haslunds Kunstnerfonds formål er: '... at opmuntre til kunstnerisk, håndværksmæssig og anden i forbindelse hermed stående indsats til gavn for almenheden gennem ydelser af pengegaver som anerkendelse til personer inden for følgende kategorier: malere, billedhuggere, scenekunstnere, kunsthåndværkere og endelig personer, der har virket for kendskabet til møbelkunst, f.eks. kunsthistorikere, møbelsnedkere, konservatorer, antikvitetshandlere eller museumsfolk'.

Annie og Otto Detlefs' keramikpris 2018

Keramikprisen på 100.000 kr. gik i 2018 til Morten Løbner Espersen, mens rejselegatet på 50.000 kr. blev tildelt Gurli Elbækgaard.

Keramikpriserne blev indstiftet i 2004 af Annie & Otto Johs. Detlefs' Fonde. De tildeles talentfulde keramikere, som har markeret sig særligt i kraft af et eksperimenterende og fornyende kunstnerisk udtryk og har til formål at styrke den fortsatte udvikling af dansk keramik.

Preis der Lotte Reimers-Stiftung 2018

til

Aage og Heidi Birck

Im Rahmen der ersten „Matinee zur Keramik“ des Jahres 2018 wird 22. April 2018 [Schloss Villa Ludwigshöhe, Edenkoben] den dänischen Keramikern Heidi Guthmann Birck und Aage Birck der Preis der Lotte Reimers-Stiftung zur Förderung der keramischen Kunst verliehen. Die beiden Künstler erhalten den mit € 5.000,-- dotierten Preis für ihre Verdienste um den Einsatz des Materials Ton als Mittel für den künstlerischen Ausdruck in Verbindung mit traditionellen keramischen Techniken.

Seit den 1980er Jahren verknüpfen sie mit gedrehten, gebauten und modellierten Objekten alte europäische Tradition (Salzglasur) mit ostasiatischer Technik (Raku).

Im Werk von Aage Birck führt der Schritt vom gedrehten zum gebauten Objekt zu einer abstrakten Formensprache, bei der die Spannung zwischen geometrischen und organischen Formen deutlich wird. In Kombination mit „objets trouvés“ entstehen Skulpturen von plastisch körperhafter Anmutung.

Heid Guthmann Bircks Gesichter und Masken für die Wand wandeln sich unter Verwendung von Symbolen und naturalistischen Elementen zu frei stehenden Stelen und Figuren und Büsten wie der „Punkerin“.

Lillerød Lervarefabrik

Efterlysning

Allerød Lokalhistoriske Arkiv er i færd med at udarbejde en bog om Lillerød Lervarefabrik.

Arkivet efterlyser derfor både fotografier fra selve fabrikken og af pottemagerne samt billeder af især den ældre keramik. Hvis nogen har oplysninger eller har været ansat på Lillerød Lervarefabrik, så bedes man kontakte Birthe Skovholm, Lokalhistorisk Arkiv og Forening i Allerød Kommune, Kirkehavegaard, Kirkehaven 10, 3450 Allerød. Tlf 48 17 08 91. Mailadresse: lafak@lafak.dk.

Udstillinger hvor og hvornår – udlandet

ved Gunnar Jakobsen

Udstillingsoversigten er udarbejdet på grundlag af afsøgninger på Internettet. Oversigten dækker ikke alle lande. Oversigten indeholder et udvalg af udstillinger med keramik, udstillinger, hvor keramik indgår, og er ikke komplet for det pågældende land. Oversigten publiceres med forbehold for eventuelle aflysninger/ændringer. Inden et eventuelt besøg bør man derfor undersøge, om udstillingen nu er blevet til noget samt udstillingens åbningstider.

Skal man en tur til udlandet, så vil bl.a. følgende websites med gode links til museer eller med udstillingsoversigter kunne anbefales:

www.konstkalendern.se [Sverige]
<http://www.svensktkulturarv.se> [Sverige]
www.studiopottery.co.uk [Storbritannien]
www.keramikfreunde-keramos.de
www.thefrenchporcelainsociety.com

Nogle af de bedre tidsskrifter indeholder også gode omfattende udstillingsoversigter som bl.a.:

Ceramic Review - www.ceramicreview.com
Neue Keramik/New Ceramics - www.neue-keramik.de

Norge

Kristiansand

→21.10.18 *Axel Salto/Master of Stoneware*. SKMU Sørlandets Kunstmuseum, Skippergata 24 B, N4611 Kristiansand. Website: <http://skmu.no>.

Blant designinteresserte, kunstsamlere og museer verden over har Axel Salto kultstatus. Han var en sentral del av design- og kunstbevegelsen «Danish Modern». Selv flere tiår etter sin formgivning fremstår Saltos arbeider som ekstraordinære.

Ustillingen vil vise et stort antall verk fra Tangen-samlingen, og er ikke minst realisert i samarbeid med Clay Keramikmuseum Danmark.

Sverige

Falkenberg

RIAN Designmuseum, Skepparestrådet 2, S-311 74 Falkenberg. Website: <http://www.riandesign.se>.

02.06.18-26.08.18 *Ung Svensk Form 2018*. RIAN Designmuseum. *Upptäck den mest spännande unga svenska formgivningen just nu. Utställningen Ung Svensk Form visar unika verk i en rad olika discipliner: från produktdesign till konsthantverk.*

Ung Svensk Form är ett fönster mot framtiden och en plattform för unga designer och deras idéer. Utställningen ger en inblick i vad som pågår på den unga designscenen i Sverige idag.

02.06.18-26.08.18 *Sätta det på spel - sex röster inom samtida keramik*. RIAN Designmuseum.

Keramik förknippas ofta med tradition och kunskap som förts vidare under generationer. Men keramiken reagerar också snabbt på innovationer och förändringar i samhället.

En av det tidiga 2000-talets stora samhällsfrågor har varit nedläggningen av tillverkningsindustri i västvärlden. Inte minst har många av de mest kända porslinsfabrikerna avslutat sin produktion. Utställningen Sätta det på spel lyfter fram sex svenska och utländska keramiker som med utgångspunkt i denna nya situation intresserar sig förhållandet mellan hantverk, industri och konsumtion.

Internationellt har man börjat tala om postindustriell keramik som ett särskilt område. "Post" står här för "efter", det kommer som efter något annat som har tagit slut. Inom den postindustriella keramiken närmar sig konstnärerna industrin som något förgånget, något som finns kvar endast som fragment eller minnen. Keramikerna fångar in de industriella resterna och laddar dem med nya innebörder – sätter dem på spel.

Utställningen presenterar sex keramiker som alla, på olika sätt, gestaltar och kommenterar förhållandet mellan hantverk och industri.

Utställningen presenterar: Neil Brownsword (Storbritannien), Robert Dawson (Storbritannien), Karin Karinson (Sverige), Magdalena Nilsson (Sverige), Ruta Pakarklyte (Norge) och Michael Strand (USA).

Gustavsberg

Gustavsberg Porslinsmuseum, Nationalmuseum, Odelbergs väg 5, S-134 40 Gustavsberg. Website: <http://www.nationalmuseum.se>

Gustavsbergs Porslinsmuseum har stängt efter en sommar i Nationalmuseums regi. Nu tar samtal mellan Värmdö Kommun och Nationalmuseum vid om en långsiktig lösning för verksamheten.

Göteborg

Röhsska Museet, Vasagaten 37-39, S-400 15 Göteborg. Website: www.designmuseum.se. *Röhsska museet har tillfälligt stängt för besökare. Vi beräknar öppna under hösten 2018.*

Lerverk, Postgatan 8A, Kronhusbodarna, S-411 13 Göteborg. Website: www.lerverk.se. Se website for utställningsinformation.

Sintra, Landsväggsgatan 5, Haga, S-413 04 Göteborg.
Website: www.sintra.se. Se website for udstillingsinformation.

Höganäs

Höganäs Museum, Polhemsgatan 1, S-263 37 Höganäs.
Website: www.hoganasmuseum.se. Se website for yderligere information.

→02.09.18 *Masterpieces – 400 Years of Japanese Ceramics*. Keramiskt Center, Gärdesgatan 4B, S-263 39 Höganäs. Website: www.keramisktcenter.se.
Temat är japansk keramik, och cirka 400 års keramiktradition kommer att visas på hela Keramiskt center. Vår utställning sammanfaller i tid med 150-årsjubiléet för de svensk-japanska diplomatiska relationerna, varför utställningen är en programpunkt i det officiella firandet.

Masterpieces – 400 Years of Japanese Ceramics kommer att visa japansk keramik från 1600–2000-tal, i en historisk och en modern avdelning. Föremålen i den historiska delen, inlånade från AntikWest i Göteborg samt från ett antal privatpersoner, har valts ut av Börje Forssell från OCS (Oriental Ceramics Society) Sweden, som har bott i Japan i många år och är expert på japansk keramik. I den moderna avdelningen, med keramik av konstnärer verk-samma i Japan idag, visar vi imponerande verk av bland andra Shozo Michikawa från Seto och Haruhiko Kaneko från Okinawa samt ett urval konstnärer anslutna till Sokyō Gallery i Kyoto.

Utöver den historiska och den moderna avdelningen i utställningen kommer butiken på Keramiskt center under utställningsperioden att visa keramik med tydlig japansk influens. Som vanligt kommer vi även att ha 30-talet keramik från den nordvästskånska keramikbygden representerade.

29.07.18 *Keramikauktion*. Höganäs Museum.

Lidköping

Rörstrand Museum, Fabriksgränd 4, S-531 30 Lidköping.
Website: www.rorstrand-museum.se. Se website for yderligere udstillingsinformation.

Lund

Kulturen, Tegnersplatsen, S-22104 Lund. Website: www.kulturen.com. Vår samling av keramik är en av de största och mest betydande i Norden och kan berätta om viktiga händelser och utbyte mellan kulturer. Här finns Kinas keramik från äldsta tider fram till 1700-talets importerade "vita guld". Islamisk kultur och konst lyfts fram genom fajan-ser från Persien och Mellanöstern och i de spansk-moriska fajanserna. Renässansens fajanser från Spanien, Italien och Holland möter det kinesiska porslinet och en europeisk pors-linstradition utvecklas bland annat i Meissen. Den sprids med hantverkare över Europa och även till Sverige, först med fajanstillverkning vid Rörstrand och Marieberg och senare i porslin.

Motala

Porslinmuseum, Godegårds Säteri, S-591 98 Motala.
Website: www.godegard.se.

Stockholm

Kaolin, Hornsgatan 50, S-118 21 Stockholm. Website: www.kaolin.se. Se website for yderligere udstillingsinformation.

blås&knåda, Hornsgatan 50, S-118 21 Stockholm.
Website: www.blasknada.se. Se website for yderligere udstillingsinformation.

→14.03.18 *Marianne Krumbach*. Kaolin.

→14.03.18 *Astrid Sleire (Norge)*. Den synlige horisonten. Kaolin. *Horisonten (fra gresk orizein, å begrense) linjen som skiller jorden fra himmelen. Mer presist er det linjen som deler alle retninger du kan se i inn i to kategorier, det som er på jorden og det som ikke er det. Mange steder er den sanne horisonten blokkert av trær, bygninger, fjell og lignende. Skillet mellom himmel og jord blir da kalt den synlige horisonten. Jeg har bygget små skulpturer som relaterer seg til størrelsen på hendene mine. Fra tynne skiver av leire er hver del modellert. Formene kan sees på som fragmenter som refererer til både arkitektur og natur. Jeg har råbrent de separate stykkene, glasert dem, og deretter stablet dem til å danne former med variasjoner som omfavner både høyde, bredde og dybde. Min intensjon er at installasjonen viser en situasjon av glaserte former og stabler som både er stabil og prekær. Astrid Sleire.*

02.06.18-19.08.18 *Jubileumsutstilling · Kaolin 40 år*. Kaolin.

15.09.18-03.10.18 *Cecilia Kraitz keramik*. blås&knåda.

Uppsala

02.06.18-16.09.18 *Contemporary Nordic Ceramic Art*. Uppsala Konstmuseum, Drottning Christinas väg 1E, S-752 37 Uppsala. Website: www.uppsalakonstmuseum.se.

Visby - Gotland

14.06.14→*Tyra Lundgren*. Gotlands Museum, Strandgatan 14, S-621 56 Visby. Website: www.gotlandsmuseum.se. *Tyra Lundgren (1897-1979) är en av våra mest mångsidiga konstnärer, verksam som målare, tecknare, grafiker, keramik, glaskonstnär och textilformgivare. Hon var också konstkritiker, skribent och författare. Hon levde och verkade i Sverige, Finland, Frankrike och Italien, med längre resor också i Grekland, Mexico och USA. Hon var pionjär inom många områden och innehade roller som sällan var möjliga för kvinnor i den tid hon verkade.*

Som keramik och glasformgivare har Tyra Lundgren arbetat i olika fabrikers massproducerade linjer med serviser och med serietillverkade föremål, såsom formgjutna designobjekt i form av vaser, skålar, fåglar och fiskar. I egen regi har hon verkat som skulptör med unika föremål och storskaliga stengodsreliefer för offentlig miljö. Vid sidan av sin

huvudsysselsättning som keramiker målade också Tyra Lundgren i olja och akvarell. Hon menade att hon "egentligen var målare" (utst.kat.1978). Här märks särskilt ett sjuttital självporträtt, många av dem teckningar, där den modemedvetna konstnären framställer sig själv i olika poser och med en inträngande blick. Även inom textilens område har hon gjort tydliga avtryck med mönster för bland annat NK:s textilkammare under 1940-talet, och med vävnader i olika tekniker, ofta med inspiration från Mexico. På ålderns höst, då arbetet med leror blev för tungt, övergick hon till litografiska tryck i storformat, ofta med favoritmotivet fåglar.

Finland

Fiskars

13.05.18-02.09.18 *About Clay - European Ceramic Art.* Onoma Shop. Fiskarsintie 352, FI-10470 Fiskars. Website: www.onoma.fi.

About Clay brings together a unique selection of top class European ceramic art. Presenting over 40 artists from all around Europe, this is the first time that this specific collection of works will be shown in Finland.

Participants from aboard include: Pálma Babos (HU), Daphne Corregan (FR), Sandra Davolio (DK), Ken Eastman (GB), Bernd Fischer (DE), Yoshimi Futamura (FR), Monika Grycko (IT), Mia E Göransson (SE), Ann van Hoey (BE), Steen Ipsen (DK), Carl Emil Jacobsen (DK), Kiho Kang (DE), Jacques Kaufmann (FR), Torbjørn Kvasbø (NO), Rainer Kurka (DE), Anne Mercedes (GB), Enric Mestre (ES), Deidre McLoughlin (IE), Nero / Alessandro Neretti (IT), Susan O'Byrne (GB), Ruta Pakarklyte (NO), Merete Rasmussen (DK), Fausto Salvi (IT), Silvia Siemes (DE) and Mariko Wada (DK).

Participants from Finland include: Sakari Kannosto, Kirsi Kivivirta, Nathalie Lautenbacher, Matias Liimatainen, Tiia Matikainen, Lotta Mattila, Saana Murtti, Pekka Paikkari, Suku Park, Päivi Rintaniemi, Kristina Riska, Johanna Rytkölä, Anneli Sainio, Kim Simonsson, Riitta Talonpoika, Kati Tuominen-Niittylä and Karin Widnäs.

Invited artists have been chosen for their special approach towards the material and techniques used. The exhibition features abstract forms as well as figurative pieces, ranging from small sculptures to large-scale installations. Highlighting the works of both upcoming and established artists, this collection delves deep into the essence of clay and the many ways it can be formed.

Helsinki

Design Museum, Korkeavuorenkatu 23/Högbergsgatan 23, SF-00120 Helsinki. Website: www.designmuseum.fi.

Design Museum Arabia, Tavastvägen 135, SF-00560 Helsinki. Website: www.designmuseum.fi.

England

Aberystwyth

Aberystwyth Arts Centre, Penglais, Aberystwyth, Ceridigion, Wales SY23 3DE. Website: www.aberystwythartscentre.co.uk. Se website for udstillingsinformation.

Bath

Beaux Arts Bath, 12-13 York Street, Bath BA1 1NG. Website: www.beauxartsbath.co.uk. Se website for udstillingsinformation.

Bovey Tracey

21.09.18-28.10.18 *Peter Lane · 60 Years in Ceramics.* Devon Guild's Riverside Gallery, Riverside Mill, Bovey Tracey, Devon TQ13 9A. Website: www.Crafts.org.uk. *A major retrospective of Peter's approach to ceramics during a career spanning 60 years of potting, teaching and writing all across the world.*

The collection of individually-made earthenware, stoneware and mainly porcelain pieces will illustrate a wide range of inspiration, designs and techniques from this prolific maker and writer renowned for his pursuit of porcelain perfection.

Bowness-on-Windermere

21.09.18-17.02.19 *Grayson Perry: Ceramics.* Blackwell, The Arts & Crafts House, Bowness-on-Windermere, Cumbria LA23 3JT. Website: www.blackwell.org.uk. *Turner prize winner Grayson Perry established his career in the field of ceramics, taking classical sculptural forms and portraying universally human subjects on their surface. Perry's work confronts and depicts issues surrounding gender, identity, social status, religion and sexuality, while telling stories of individuals and literary heroes intrinsically linked to British identity.*

This exhibition will explore a range of subjects through the display of Perry's pot, on loan from both national and regional collections.

Cambridge

Fitzwilliam Museum, Trumpington Street, Cambridge CB2 1RB. Website: www.fitzmuseum.cam.ac.uk.

Cambridge Contemporary Art, 6 Trinity Street, Cambridge, Cambridgeshire CB2 1SU. Website: www.cambridgegallery.co.uk.

→18.06.18. *Things of Beauty Growing · British studio pottery.* Bogudgivelse. Galleries 11, 12 & 13, Fitzwilliam Museum.

Things of Beauty Growing is the largest exhibition of its kind in recent times, displaying over 100 historic and contemporary ceramics by potters including Bernard Leach, Lucie Rie, Edmund de Waal, Alison Britton, Grayson Perry and Julian Stair.

For almost one hundred years, British potters have led the way in re-inventing traditional ceramic forms. Things of Beauty Growing showcases the history and ongoing practice of one of the most dynamic art forms in the UK today, by tracing the changing nature of British studio pottery through the evolution of specific types of vessel: the moon jar, vase, bowl, charger, set, vessel, pot and monument.

Featuring key works from the internationally-renowned ceramics collection of the Fitzwilliam, other leading UK museums, and private collections across the UK and America, the exhibition shows that studio pottery is a global story, with pots and potters travelling between Britain, continental Europe, Asia, Africa, and beyond.

Clare Twomey's monumental installation, Made in China, will complement the exhibition with the installation of 80 large-scale porcelain vases that seek to highlight the difference in labour conditions and cost of production between East and West.

→01.07.18 *Flux: Parian unpacked*. Katalog. Gallery 10, Fitzwilliam Museum.

Who writes history? Whose histories define Britishness, and how does this change over time? Why do museums celebrate the lives of some people and ignore others?

Exploring themes of mass production, celebrity, colonialism and our notion of history, this impressive installation by ceramic artist and curator, Matt Smith, features over 100 sculptural parian busts from the Glynn collection of parian.

Highlighting some well-known and celebrated 19th century figures, Matt challenges the traditional reading of these figures and their achievements.

Parian is a fine, unglazed porcelain resembling marble. It is made by adding flux to porcelain, a process that can make the clay unstable during firing. Its unpredictability provides a platform from which we can examine our changing views of history and our changing opinions of those individuals depicted - accepting that our understanding of the past is always in flux.

New work in parian made by Matt will also be placed around the galleries in the museum, challenging us to look at the museum's permanent collection in a new light.

The starting point of Matt's exhibition is the Glynn collection of over 300 pieces of parian, which was accepted by H. M. Government in lieu of Inheritance Tax from the estate of G. D. V. Glynn, and allocated to the Fitzwilliam Museum in 2016.

→30.12.18 *The Frua Valsecchi collection*. The Fitzwilliam Museum.

Over the past fifty years, Francesca and Massimo Valsecchi have built up a remarkable collection of paintings, furniture, sculpture, glass and ceramics. This includes the renowned nude portrait of Patricia Preece by Stanley Spencer, William Burges's painted 'Flax and Wool' cabinet, a Spanish 17th century polychrome wood sculpture of the Christ Child, Art Nouveau Tiffany glass, metalwork and ceramics designed by

Christopher Dresser and an extremely rare Meissen porcelain vulture.

These artworks have generously been offered to the Fitzwilliam Museum on long-term loan and the next few months will see over 130 pieces gradually being introduced throughout the galleries. The objects will be displayed throughout the Museum to create intriguing and witty juxtapositions and 'conversations', as the works were seen in the Valsecchi's private home. They can be identified in the galleries by their specially designed labels.

Farnham

→02.06.18 *Duncan Ross - Ceramics*. New Ashgate Gallery, agon Yard, Lower Church Lane, Downing Street, Farnham, Surrey GU9 7PS.

Duncan Ross's work is thrown and burnished using many layers of a fine terrasi-gillata slip with resist and inlay decoration. He began working with sigillata to develop a rich surface with a combination of form and pattern that would be integral to the clay. Starting with line and polishing, he experimented to obtain a feeling of depth, allowing the carbon process to play its essential and unpredictable part.

Duncan is searching for development that comes from themes and variations; allowing the ideas to flow from one group of work to the next, adding and omitting to arrive at a natural relationship of surface to form.

The challenge lies in the relationship of form and imagery. Balance, rhythm and proportion are all important. It is the combination of the fundamental and the sophisticated that Duncan finds fascinating.

Hatfield

17.08.18-19.08.18. *Art in Clay 2018*. Pottery & Ceramics Festival, Hatfield House, Hatfield, Hertfordshire AL9 5NQ. Website: www.artinclay.co.uk/home/hatfield. 24 years of Art in Clay at Hatfield House, this show has now become one of the most important ceramic events in Europe.

Leeds

Craft Centre & Design Gallery Leeds, Leeds City Art Gallery, The Headrow, Leeds, West Yorkshire LS1 3AA.

Liverpool

21.05.18-30.06.18 *Ceramica*. Tate Liverpool, Albert Dock, Liverpool Waterfront, Liverpool L3 4BB. *Ceramica*, showcasing the future use of ceramics and technology in architecture.

Ceramica will show how traditional ceramic techniques and digital engineering processes can be used together to produce more meaningful and sustainable architectural elements using new technologies, British and international ceramists have created a series of ceramic ceilings and walls that show different vernacular languages, reflecting local heritage and identity. Highlights of the exhibition include full-scale prototypes of light-diffusing facades and ceilings.

London

Victoria and Albert Museum, Cromwell Road, South Kensington, London SW7 2RL. Website: www.vam.ac.uk.

British Museum, Great Russell St, London WC1B 3DG. Website: www.britishmuseum.org.

Contemporary Ceramics Centre, Great Russell Street 63, Bloomsbury, London WC1B 3BF. Website: www.cpaceramics.com. See website for information on udstillinger. Altid et besøg værd. *Contemporary Ceramics Centre is the only retail gallery in London specialising exclusively in British Studio Ceramics.*

The gallery is a benchmark for current practice in studio ceramics and with an annual exhibition programme and regularly changing display, it is always possible to see and buy a wide range of work from functional tableware to individual collector's pieces.

Contemporary Applied Arts, 89 Southwark Street, London SE1 0HX. Website: www.caa.org.uk. See website for yderligere udstillingsinformation.

Erskine, Hall & Coe, 15 Royal Arcade, 28 Old Bond Street, London W1S 4SP. Website: www.erskinhallcoe.com. See website for udstillingsinformation.

Marsden Woo Gallery, 229 Ebury Street, London SW1W 8UT. Website: www.marsdenwoo.com. See website for yderligere udstillingsinformation.

→10.03.18 *Matthew Warner: Social objects.*

Contemporary Applied Arts.

'Pots fascinate me because they embody and articulate nuanced details about society and culture. They are relics or signals of taste, social behaviour and cultural history. These everyday objects span social divides and convey very concentrated messages about their owners and their environment.'

Young potter Matthew Warner is widely admired for the comprehensive body of elegant, functional tableware he has made over the last four years.

For his first solo exhibition, Warner has created an entirely new body of work, representing a return to earlier passions and ambitions. This new work is the beginning of his exploration of pots as a relevant medium through which to discuss contemporary themes. Warner sees pots as social objects that communicate ideas about lifestyle, status and taste.

Josiah Wedgwood provided the spark and reference point for Warner's new work. For Warner, this work is about the perceived status of form, function and material, as well as the cultural and social value of the objects we choose to have in our homes. His aim is not to redesign Wedgwood but to use these forms as a vehicle to portray his idea.

Warner draws great inspiration from Josiah Wedgwood as a potter, although studio potters generally dismiss him as an Industrialist. 'I believe Wedgwood's contribution to our society is still very present today, and as a studio potter myself, I feel a connection to his process and understanding of the role these objects play in daily life.' Imitating Wedgwood is not Warner's intention: rather, he is using the forms of Wedgwood as a starting point for his new work. He says: 'Studio pottery is imbued with its own language and history, and it is through the juxtaposition of these recognisable forms from our industrial age and the language of studio pottery that I hope to start a conversation.'

He continues: 'My new forms are familiar and are inspired by Wedgwood's neoclassical style. For me Wedgwood is a particularly interesting potter to draw inspiration from because he was keenly aware of the social needs, trends and fashions of his time' says Warner. 'This included the rise of the 'middling sort' and the increasing popularity of social dining. Running parallel to this was the taste for the classical and 'antique' works of art. Wedgwood understood the human desire to express personal ambitions and ideals through the objects we display in our homes and interact with on a daily basis. And he was aware of the power these objects have to denote a specific lifestyle or aspiration' Warner observes that fellow artists often ask him: "Why do you make pots?" His answer is that 'through this work, I hope to explore how pots, the most social objects in our lives, convey deep messages about our society and hold more significance than is often realised.'

→30.04.18 *Ken Eastman.* Marsden Woo Gallery.

A new series of powerful and statuesque ceramic vessels that demonstrate a distinctive new expression of making from this internationally celebrated artist. Multiple clay slabs are brought together in an improvisational manner, creating undulating multi-faceted forms with an uncanny ability to shift and alter appearance according to one's viewing point or environment.

Oxford

Oxford Ceramics Gallery, 29 Walton St, Oxford OX2 6AA. Website: www.oxfordceramics.com. See website for udstillingsinformation.

Ruthin

Ruthin Craft Centre, Centre for Applied Arts, Park Road, Ruthin, Denbighshire, Wales LL15 1BB. Website: www.ruthincraftcentre.org.uk. See website for yderligere udstillingsinformation.

St. Ives

Leach Pottery, Studio & Museum, Higher Stennack, St Ives, Cornwall TR26 2HE. Website: www.leachpottery.com.

Tate St. Ives, Porthmeor Beach, St Ives TR26 1TG. Website: www.tate.org.uk.

→11.03.18 *The Teabowl · Past & Present*. Bogudgivelse.

Leach Pottery.

The Leach Pottery's new Museum exhibition tells the story of the teabowl, a highly valued ceramic form closely linked with Japan and becoming increasingly popular in contemporary Western ceramics. The exhibition will present various examples of teabowls, including historic teabowls from the East, teabowls made in the West in the spirit of tradition, and teabowls made with a sense of subversion. Curated by artist and writer Dr Bonnie Kemske, and Dr Matthew Tyas of the Leach Pottery, the exhibition will also tell the history of the teabowl, as it arose in the East through use in chanoyu, or Japanese tea ceremony, and its journey to the West. Outside of Japan, many potters have venerated traditional teabowl techniques and aesthetics, while some have chosen to subvert and challenge its deep cultural legacy.

The exhibition also coincides with the Bloomsbury publication of 'The Teabowl: East & West' by Dr Kemske, which further explores the themes of this exhibition and examines the teabowl through both its use and its aesthetic, and provides further consideration of the teabowl's venerated status and mystique. Dr Kemske will be giving a talk about her book in St Ives on 11 October 2017.

→01.07.18 *Reunion: Potters From The Time Of Bernard Leach*. Selling exhibition. Leach Pottery. *The Leach Pottery presents 'Reunion: Potters From The Time Of Bernard Leach', its first selling exhibition of 2018, showcasing pots from working potters who apprenticed, trained, and worked, during the time of Bernard Leach. 'Reunion' includes potters from Cornwall, the UK, and as far away as Canada and the United States. Some of the potters trained at the Leach Pottery over 60 years ago: Warren MacKenzie, for example, apprenticed at the Leach Pottery from 1949 to 1952, last visiting for a residency in 2013 and now over 90 years of age. Nic Harrison, from Cornwall, was the last student taken on at the Pottery during the time of Bernard Leach, in 1979; Leach passed away the same year.*

'Reunion' features John Bedding (UK; Leach Pottery: 1968-70 & 1972-78), Robert Fishman (USA; Leach Pottery: 1976-78), Nic Harrison (UK; Leach Pottery: 1979-80), John Leach (UK; Leach Pottery: 1960-63), Glenn Lewis (Canada; Leach Pottery: 1961-63), Warren MacKenzie (USA; Leach Pottery: 1949-52), Jeff Oestreich (USA; Leach Pottery: 1969-71), Jason Wason (UK; Leach Pottery: 1976-81), and Robin Welch (UK; Leach Pottery: 1953).

→01.03.19 *Celebrating 10 Years*. Leach Pottery.

Stoke-on-Trent

The Potteries Museum & Art Gallery, Bethesda Street, City Centre, Stoke-on-Trent ST1 3DW. Website: www.stokemuseums.org.uk.

Gladstone Pottery Museum, Uttoxeter Road, Longton, Stoke-on-Trent, ST3 1PQG. *The last complete Victorian Pottery factory in the country.*

Wedgwood Museum, Wedgwood Drive, Barlaston, Stoke-on-Trent, Staffordshire ST12 9ER. Website: www.wedgwoodmuseum.org.uk.

Swindon

Swindon Museum and Art Gallery, Bath Road, Swindon, Wiltshire SN1 4BA. Website: www.swindonmuseumandartgallery.org.uk.

→10.03.18 *Pioneers: Highlights from the Swindon Collection of Studio Ceramics*. Swindon Museum and Art Gallery. *From Bernard Leach to Grayson Perry, this exhibition celebrates the ceramic artists who broke the mould. Bringing together the most significant modern and contemporary ceramic artists in our collection, it highlights the diversity and excitement of ceramics.*

Beginning with Bernard Leach and his role as the father of British studio ceramics, the exhibition features Lucy Rie, Hans Coper and Katharine Pleydell-Bouverie. Complex and experimental ceramic sculpture by Gordon Baldwin, Grant Aston and Sara Radstone will sit alongside exquisite porcelain and bone china from Sasha Wardell, Edmund de Waal and Fenella Elms.

Pioneers also celebrates the donors and collectors who helped establish Swindon's collection of ceramics and continue to help it grow.

25.04.18-14.07.18 *Timeless Secrets - Ceramic Artists in Their Own Words*. Swindon Museum and Art Gallery. *Pottery has its own language and inherent laws, and words have theirs, and neither can be bound by the other. Nevertheless a certain amount of translation and interpretation is possible. [Bernard Leach].*

Timeless Secrets is an exhibition celebrating the artistic skills of potters and artists who work with clay. But it is more than that. Accompanying these art-works are comments made by the artists themselves. Over the years some ceramicists have spoken extensively about their work, while others have remained silent, letting their work speak for itself.

This exhibition is guest curated by the ceramics collector and writer Mike Yates, and features work by Walter Keeler, Mo Jupp, Bernard Leach, Ray Finch, Jennifer Lee and Lucie Rie.

25.07.18-24.11.18 *Fractures: Texture and Fragility in Modern Ceramics*. Swindon Museum and Art Gallery. *This exhibition explores Swindon's collection of modern ceramics through ideas of texture and fragility. It brings together challenging ceramic sculpture by Ian Auld, Gordon Baldwin, Ben Arnup and Sara Radstone. Alongside these, it will showcase exquisite bone china and porcelain vessels by Sasha Wardell, Jo Taylor, Lucie Rie and Edmund de Waal. The exhibition complements Art and Conflict and Cicatrix, and explores how ceramic art can reflect vulnerability, strength, peace and aggression.*

Uppingham

Goldmark Gallery, 14 Orange Street, Uppingham, Rutland LE15 9SQ. Website: www.goldmarkart.com.

Wardlow Mires

08.09.18-09.09.18 *Wardlow Mires Pottery and Food Festival*. Three Stags' Heads, Wardlow Mires, Derbyshire, England, SK17 8RW. Website: www.potsandfood.co.uk. *A celebration of the Table with over 50 renowned potters, quality food producers and much more. This is the 6th year of the festival. Held by Geoff and Pat Fuller both potters themselves.*

Wolverhampton

01.04.17→ *William and Evelyn De Morgan*. Malthouse Gallery, Wightwick Manor and Gardens, Wightwick Bank, Wolverhampton, West Midlands WV6 8EE. Website: <https://www.nationaltrust.org.uk/wightwick-manor-and-garden>.

We are working in partnership with the De Morgan Foundation to bring a new exhibition from their collection of art and ceramics. William and Evelyn De Morgan were one of the most energetic and creative couples of the late 19th and early 20th century. He worked with William Morris, supplying Morris & Co with iconic red lustre tiles and decorative ceramics. She studied art at the Slade School and developed a vivid technique in the later Pre-Raphaelite style.

Our new exhibition will explore what motivated them as artists, look at their creative process and showcase how they reacted to the socio-political changes of the era as they strived for a better, more beautiful world.

Worcester

Bevere Gallery, Bevere Lane, Worcester, Worcestershire WR3 7RQ. Website: <http://beveregallery.com>. See website for yderligere udstillinginformation.

Croome, [near High Green], Worcester, Worcestershire WR8 9DW. Website: <https://www.nationaltrust.org.uk/croome>. *Historical objects from the 6th Earl of Coventry's collection have returned to Croome. Very important pieces that have been absent for over 70 years - including Lord Coventry's exquisite Meissen, Worcester and Sèvres porcelain - are presented in unique ways.*

York

Centre of Ceramic Art (CoCA), York Art Gallery, Exhibition Square, York YO1 7EW. Website: www.centrefceramicart.org.uk.

CoCA highlights and celebrates our collection of British Studio Ceramics, which is the largest and amongst the most important in the UK and covers the entire British studio ceramics movement.

Formed mainly of large gifts from significant private collectors, it retains the unique personality, passions and obsessions of its creators, providing an insight into the socio-economic development of the British studio ceramics movement.

The collection is supported by extensive and fascinating archives, as well as historical collections of ceramics which date back to prehistory.

CoCA is housed in two beautiful new gallery spaces on the first floor of York Art Gallery and will present changing exhibitions and displays, new acquisitions, and commissions.

The Anthony Shaw Collection. *Anthony Shaw has been collecting art for over 40 years. His collection is now on long term loan to York Museums Trust. Shaw is particularly drawn to work that explores the sculptural and painterly qualities of clay.*

In the first display of his collection in York, which opened on 1 August 2015, Shaw selected a variety of work by an array of artists. These included sculptural pieces by Gordon Baldwin and Ewen Henderson, figurative mixed media work by Kerry Jameson, and functional ceramics by Jim Malone.

Shaw has always felt that his collection is most at home in a domestic environment, and worked with the ceramist Martin Smith to develop a domestic-style space in which to show his collection.

Taking the form of two rooms, Shaw placed his objects on furniture, between books on shelves, and in front of paintings, inviting visitors into the space to share the experience of living with a collection.

→10.06.18 *Sara Radstone. More than words.* CoCA. *The Centre of Ceramic Art (CoCA) presents a moving retrospective exhibition of work by British artist Sara Radstone (born 1955). Through her work with ceramics, Sara explores a range of ideas concerned with memory, history, landscape, humanity, loss and absence.*

Sara was born in London and studied at Herefordshire College of Art and at Camberwell School of Art, where Ian Auld was Head of Department and visiting lecturers included Gillian Lowndes and Ewen Henderson. She has exhibited and taught widely both here and abroad, and her work can be found in many UK and international public and private collections.

Designed by Martin Smith, the exhibition follows the quiet progression of Sara's life in ceramics beginning with early works created as she sought to reinterpret the vessel form. Following her struggles and successes with the material, the exhibition tracks the evolution of Sara's ideas as she moved from vessels to freestanding sculptures, wall-based multiples and installations.

Her journey has often been circuitous as she has revisited earlier ideas and sought to resolve or re-imagine earlier thoughts. Her work seeks to illustrate how thoughts, process and diverse sources give rise to 'things' and how they inhabit space. Sara has also created new work in response to the gallery space which is shown for the first time.

Tyskland

10.03.18-11.03.18 10.00-18.00 13. Tag der offenen Töpferei. Website: <http://www.tag-der-offenen-toepferei.de>. Keramiker aus allen Bundesländern laden Sie am zweiten Wochenende im März ein, die geöffneten Töpfereien, Keramikwerkstätten, Studios und Ateliers zu besuchen. Entdecken Sie die vielfältigen Arbeitsmöglichkeiten der Keramiker, besichtigen Sie unterschiedliche Werkstätten, schauen Sie uns bei der Arbeit zu.

Bamberg

Sammlung Ludwig. Obere Brücke 1, D- 96047 Bamberg. Website: <http://museum.bamberg.de/sammlung-ludwig-bamberg>.

Berlin

Bröhan-Museum, Schloßstraße 1a, D-14059 Berlin (am Schloß Charlottenburg), Website: www.broehan-museum.de. 1. Mittwoch im Monat freien Eintritt.

The collection at Bröhan-Museum includes applied arts and fine art from the end of the 19th century until the start of the Second World War. It is divided into three areas: of international significance is the collection of art nouveau, providing a truly representative overview of the art of this period. In the collection area of art deco and functionalism, the museum has outstanding examples of modern design from the 1920s and 1930s, from exquisite individual pieces to items that went into serial production. An extensive collection of paintings and prints from the Berlin Secession completes the museum's holdings.

The art nouveau collection is the heart of Bröhan-Museum. It shows the various national incarnations of this movement, for example, the English arts and crafts movement, French art nouveau, German and Scandinavian Jugendstil, and the Viennese Secession. The museum owns outstanding works by Hector Guimard, Eugène Gaillard, and Louis Majorelle, and significant ensembles of work by Henry van de Velde, Peter Behrens and Alfred Grenander. The porcelain collection is especially rich, featuring works from the most important German, French, and Scandinavian manufacturers, including Königliche Porzellan-Manufaktur Berlin, Meissen, Royal Copenhagen Porcelain Manufaktur, Manufacture Nationale de Porcelaine de Sèvres and the porcelain makers Rörstrand and Bing & Grøndahl. The glass art of art nouveau is represented by works by Emile Gallé, Daum Frères et Cie. and Johann Loetz Wwe.

Art Deco. Bröhan-Museum possesses first-class holdings of French art deco furnishings, including several designs by Jacques Emile Ruhlmann, but also significant works from the designers Dominique and Süe et Mare. In the realm of metal-working, the collection includes iron pieces by Edgar Brandt and silver by Jean Puiforcat and Tétard Frères. German art deco is featured with ceramics from Hael-Werkstätten and metal work from the Reiman-Schule.

Functionalism. Functionalist approaches to design can be found early on around Deutscher Werkbund, represented by works by leading members like Richard Riemerschmid,

Bruno Paul, Hermann Gretsch, and Wilhelm Wagenfeld. A rare piece of furniture by Gerrit Rietveld brings the collection towards the constructivist design of the De Stijl group.

Keramik-Museum Berlin, Schustehrusstraße 13, D-10585 Berlin-Charlottenburg. Website: www.keramik-museum-berlin.de.

Kunstgewerbemuseum, Matthäikirchplatz, D-10785 Berlin. Website: www.smb.museum.

Galerie Theis, Schustehrusstraße 15, D-10585 Berlin-Charlottenburg. Website: www.galerietheis.de.

Studio Galerie Berlin, Frankfurter Allee 36 A, D-10247 Berlin [U-Bhf. Samariterstraße - S-Bhf. Frankfurter Allee]. Website: <https://studio-galerie-berlin.de>.

KPM Welt, KPM Königliche Porzellan-Manufaktur Berlin GmbH, Wegelystraße 1, D-10623 Berlin. Website: www.kpm-berlin.com.

→14.04.18 *Beate Kuhn*. Keramische Plastik. Galerie Esther Schipper, Potsdamer Straße 81e, D-10785 Berlin. *Esther Schipper is pleased to announce an exhibition of works from Beate Kuhn's estate. On view will be works by the eminent German ceramicist from different creative periods.*

Beate Kuhn was one of the most important German ceramists after 1945. Influenced not least by her intense engagement with developments in contemporaneous classical music, especially the composers associated with New Music, she developed a downright avant-garde relationship with her own profession, the boundaries of which she soon pushed beyond all conventional or functional aspects. She was one of the first to see the possibilities of structural analogies and transferred the basic compositional principles of repetition and variation into contemporary ceramics. Thus, she invented her own unique and unmistakable idiom: by assembling endlessly varied, wheel-thrown and glazed elements to creations of great complexity, she developed a special kind of ceramic sculpture that, although originating from the genuine techniques of pottery, was at the same time free, something that never existed before. Her inspirations were, in the broadest sense, creatures and structures of nature, which she transformed into plastic forms by means of sequence and montage - programmatically in the abstract interpretation of vegetation as an organic composition. Retrospectively, it doesn't take much to see in these non-objective sequences, mounted to agglomerations and clusters, in size, chromaticism and rhythmic modulated volumes of compositions, which could be translated from their plastic three-dimensionality into acoustic temporality and be read as chordal and melodic scores.

Born in Düsseldorf on July 1, 1927, Kuhn came from an artistic family home - her father was a sculptor, her mother a pianist. A study of art history in Freiburg, which began shortly after the end of the Second World War, left a lasting impression on her. When artistic modernism returned to Germany, the heroes of the young art enthusiast were

painters such as Paul Klee and Joan Miró. In a pre-war catalogue, she found vessels by the ceramicist Jan Bontjes van Beek and suddenly saw her way. From 1949 onwards, Kuhn studied at the Werkkunstschule in Wiesbaden, Germany, and after her apprentice's examination at the Werkkunstschule Darmstadt with Friedrich Theodor Schroeder. In 1953, she and Karl Scheid, who was also educated at the Darmstadt School, took over the workshop of their teacher in the village of Lottstetten in southern Baden, where Beate Kuhn painted organic dishes and anthropomorphic vessels, transferring figurative abstraction inspired by her favorite painters to ceramics. Since 1957, Kuhn lived in Düdelsheim in Hesse, where she moved into a modernistic bungalow designed by her brother in the immediate vicinity of the new workshop of the couple Karl and Ursula Scheid and the studio of sculptor Bernhard Vogler: an unusual one-room building, which became a place of living and working. With her language of plastic assembled from wheel-thrown parts, developed towards the end of the 1950s, Kuhn became a highly respected, future developments anticipating exceptional phenomenon in German ceramics after 1945. In 1968 she became a member of the Geneva Académie Internationale de la Céramique and later became one of the founding members of Group 83; she was awarded numerous prizes and awards; she had exhibitions all over the world.

On December 10, 2015 Beate Kuhn died at the age of 88, leaving behind a life's work that was impressive in its complexity and consistency. In 2017, the Pinakothek der Moderne in Munich dedicated a large retrospective to her work.

→22.04.18 *Ceramics and its demensions. Shaping the future.* Bröhan-Museum.

In ganz Europa spielt Keramik seit jeher eine wichtige Rolle im alltäglichen Leben der Menschen: Ob im privaten oder öffentlichen Raum, Keramik umgibt uns überall und wird täglich von uns genutzt. Welche Bedeutung hat das traditionelle Material Keramik heute? Wie stehen industrielle und handwerkliche Produktion zueinander, wo liegt das Potenzial digitaler Techniken und unter welchen Perspektiven wird das Material in Zukunft eine Rolle in der gestalterischen Ausbildung spielen? Mit diesen Fragen befasst sich die Ausstellung „Ceramics and its Dimensions.“ Es werden Ergebnisse des gleichnamigen internationalen Projektes gezeigt, das neben der Weißensee Kunsthochschule Berlin weitere 20 Partnerinstitutionen aus elf europäischen Ländern vereint. Durch die Nutzung digitaler Medien werden die Projektergebnisse einem breiten Publikum zugänglich gemacht.

→21.05.18 *Im Rausch der Farben - Glasuren von Gerda Conitz (1901-1982).* Keramik-Museum Berlin. *Eine ganz besondere Stellung nimmt Gerda Conitz in der deutschen Keramik des 20. Jahrhunderts ein – weniger für Formwürfe als für ihre beeindruckenden Glasurkreationen.*

Zwei bedeutende Manufakturen, für die Gerda Conitz wesentlich und prägend arbeitete, sind die Staatliche Majolika-Manufaktur Karlsruhe von 1928 bis 1932 und die

Württembergische Metallwarenfabrik (WMF) von 1936 bis zur Schließung deren Keramikabteilung 1949.

In der 90. Sonderausstellung, die ein knappes Jahr in unserem Museum gezeigt wird, präsentieren wir 113 Vasen und Schalen dieser beiden Wirkungsstätten von Conitz.

→13.08.18 *Die Berliner Sammlung. Keramik in Landesbesitz 1990-2010.* Keramik-Museum Berlin.

→30.04.19 *Vis à vis · Asien trifft Europa.* Kunstgewerbemuseum. *The Museum für Asiatische Kunst closed its doors in Dahlem in early January 2017 to prepare for re-installation in the Humboldt Forum. This provides an opportunity to display a selection of its collections interspersed with the permanent exhibitions at the Kunstgewerbemuseum. Works from both museums will be displayed in stages, placed in associative dialogue with each other within the framework of five thematic discourses providing insights into a transfer of materials, techniques, forms, and motifs that took place over the course of multiple centuries. The exhibitions will be installed and opened to the public successively beginning in November 2017, and are expected to be completed by April 2019.*

The first discourse begins on 12 May 2017, and focuses on objects made of horn, bone, and ivory. Artworks created in both Europe and on the Indian subcontinent between the 13th and 19th centuries will be juxtaposed in the Medieval Hall of the Kunstgewerbemuseum.

The second discourse is dedicated to 'white gold'. The formula for porcelain had been known in China for centuries. In the 17th century trade between China, Japan, and Europe intensified, bringing large quantities of Chinese porcelain and tea to the West. European attempts to 'reinvent' porcelain, however, remained fruitless until 1708, when the alchemist Johann Friedrich Böttger and the scientist Ehrenfried Walther von Tschirnhaus succeeded in creating porcelain in Meissen. The juxtaposition of Chinese, Japanese, and Meissen porcelain clearly illustrates the differences and similarities between them. The transfer of motifs also occasionally led to misunderstandings. For example, what was a phoenix in China mutated into a rooster in Meissen.

In the fifth discourse, Chinese chairs of the late Ming and early Qing period (15th to 17th centuries) encounter the 'Kinastol', designed in 1943/44 by the Danish cabinetmaker, furniture designer, and architect Hans Jørgensen Wegner, and modelled on just such Chinese chairs. Wegner followed the minimalist form of the Chinese models, moulded to the shape of the human body, and reproduced their stunning quality (the chairs are assembled from interlocking components, but not bonded together) with superb European craftsmanship.

10.06.18-27.05.19 *grotesk - skuril - anders - Besondere Keramikobjekte und gefäße.* Keramik-Museum Berlin.

Braunschweig

Herzog Anton Ulrich-Museum, Museumstraße 1, D-38100 Braunschweig. Website: <http://www.3landesmuseen.de>.

Brühl

Brühler Keramikmuseum, Kempishofstr. 10 & 15, D-50321 Brühl. Website: www.bruehler-museumsinsel.de/keramikmuseum-bruehl.

900 Jahre – vom 7. Jahrhundert bis 1530 – gab es im Brühler Raum Töpferwerkstätten. Ihre Erzeugnisse waren auf sämtlichen europäischen Märkten eine begehrte Handelsware.

Die ausgestellten Badorfer, Pingsdorfer und Brühler Gefäßkeramiken zählen zu den bedeutenden Kulturgütern des Rheinlandes.

Im 13. Jahrhundert vollzog sich im deutschsprachigen Raum der epochale Stilwandel von der Romanik zur Gotik. Für die rheinische Töpferkunst lässt sich dieser Wandel nirgendwo anders so anschaulich und reich belegen wie in der Töpferstadt Brühl.

Bürgel

→01.10.18 *Die Sammlung Heinz - Westdeutsche Keramik zwischen 1960 und 2010.* Keramik-Museum Bürgel, Am Kirchplatz 2, D-07616 Bürgel. Website: www.keramik-museum-buergel.de.

Creußen

28.04.18-28.10.18 *Creußener Krüge - edles Kunsthandwerk in Kriegszeiten.* Krügemuseum der Stadt Creußen, Am Rennsteig 8, D-95373 Creußen. Website: www.kruegemuseum.de.

Darmstadt

Galerie keramikum, Untere Mühlstrasse 26, D-64291 Darmstadt. Website: <http://www.keramikum.de>.

Diessen

10.05.18-13.05.18 10.00-18.00 *Diessener Töpfermarkt.* Marktplatz 1, D-86911 Diessen am Ammersee. Website: www.diessener-toepfermarkt.de.

Dornburg

Rokoschloss Dornburg, Max-Krehan-Straße 2, D-07774 Dornburg-Camburg. Website: www.keramik-museum-buergel.de.

Dresden

Staatlichen Kunstsammlungen Dresden, Porzellansammlung, Zwinger, Sophienstraße, D-1067 Dresden. Website: www.skd.museum.

Schloss Pillnitz, August-Böckstiegel-Straße 2, D-01326 Dresden. Website: www.skd.museum.

Duingen

→05.08.18 *Goldschneider – Wiener Charm trifft Grazie und Exotik aus Fredelsloh.* Töpfermuseum Duingen, Töpferstrasse 8, D-31089 Duingen. Website: www.toepfermuseum-duingen.de.

Die Wiener Firma Goldscheider produzierte in den 1920er und 1930er Jahren hochwertige figürliche Keramik und wurde damit zum Weltmarktführer.

Ernst Carstens erwarb in den 1950er Jahren die Lizenz und Mutterformen aus Österreich. Er startete in seiner Majolika-Manufaktur in Fredelsloh eine eigene Produktion mit figürlicher Keramik und Wandmasken unter dem Label „Goldscheider – West Germany“. Unterstützt wurde er dabei Anfangs von Fachleuten aus Wien. Damit hatte er Erfolg und exportierte in die ganze Welt. Auch in den heimischen deutschen Wohnzimmern wurde Goldscheider Keramik zum „must have“.

In Zusammenarbeit mit namhaften Künstlern wurde die Produktpalette erweitert. So entstanden die begehrten exotischen Figuren und Masken, aber auch Tierfiguren und sogar eine eigene Vasenkollektion.

In der Ausstellung werden als besonderer Leckerbissen einige Wiener Originale gezeigt. Der Schwerpunkt der Ausstellung liegt allerdings auf der im niedersächsischen Fredelsloh entstandenen Keramik und zeigt somit ein vielfältiges Repertoire. Die Ausstellung wird informativ ergänzt durch Schautafeln und beispielsweise auch einem Film, der den Herstellungsprozess einer Figur nachstellt.

„Goldscheider Keramik“ ist ein Stück Zeitgeschichte, sie spiegelt das Ästhetikempfinden der 1950er Jahre und bewegt sich dabei zweifellos zwischen Kunst und Kitsch. Oder ist es Kult?

Die Exponate werden vom Keramiksammler Dr. Gerald Könecke aus Großenrode zur Verfügung gestellt.

Düsseldorf

Hetjens-Museum, Schulstrasse 4, D-40213 Düsseldorf. Website: www.duesseldorf.de/hetjens.

→04.03.18 *Liebe mich wie ich Dich - Botschaften auf Keramik.* Kabinettausstellung. Hetjens-Museum.

→03.06.18 *Garantiert stubenrein! Möpfe aus Meissener Porzellan und ihre Freunde.* Hetjens.Museum. *Der Mops gehört zu den zehn beliebtesten Hunderassen. Vor über 2000 Jahren wurde er in China gezüchtet und war zunächst dem Kaiser vorbehalten bis einige Vierbeiner aus der Verbotenen Stadt entführt wurden. Über Holland und England wurde der Mops im 18. Jahrhundert zum treuen Begleiter der höfischen Damen in ganz Europa. In jüngster Zeit erlebt der Mops eine Renaissance und die Liste seiner prominenten Liebhaber scheint endlos.*

Das Meissener Porzellan hat dem Mops Unsterblichkeit geschenkt. Im Hetjens werden mehr als 60 Variationen des Mops in Porzellan präsentiert: vom Anhänger für verspielte Armbändchen über Hunde, die auf voluminösen Reifröcken der Damen des Rokoko platzgenommen haben, bis hin zu lebensgroßen Porzellanmöpsen.

Edenkoben

Schloss Villa Ludwigshöhe, Villastrasse 64, D-67480 Edenkoben. Website: www.keramik-sammlung.de / <http://schloss-villa-ludwigshoehe.de>

Aufgrund von Bau- und Renovierungsarbeiten sind bis auf weiteres keine Führungen im Ausstellungsraum vor dem Schaudapot der Sammlung Hinder/Reimers möglich. Vor der Max Slevogt-Galerie werden jedoch in einer kleinen Schau ausgewählte Exponate aus den reichen Beständen der Landessammlung präsentiert.

Vor diesem Hintergrund bietet Dr. Ingrid Vetter, Leiterin der Sammlung einmal im Monat eine Themen-Führung an, die sich auf einen ausgewählten Aspekt oder eine spezielle keramische Technik bezieht.

Eichenzell

Museum Schloss Fasanerie, Schloss Fasanerie, D-36124 Eichenzell. Website: <http://www.schloss-fasanerie.de>.

Schloss Fasanerie beherbergt eine permanente Porzellanausstellung im Untergeschoss des Nordflügels. Hier sind Schätze präsentiert, die man sonst nur in einem ausgewiesenen Porzellan- und Keramikmuseum erwarten würde. Tafelgeschirre verschiedenster Art, Figuren, Möbel- und Kamindekorationen entführen den Betrachter in die Welt des „weißen Goldes“.

Frankfurt-Höchst

09.18→ Ausdruck (H)öchster Wertschätzung - die Wiederentdeckung der Porzellane in Passau. Porzellan Museum Frankfurt im Kronberger Haus, Bolongarostraße 152, D-65929 Frankfurt-Höchst. Website: <https://historisches-museum-frankfurt.de>.

Frechen

Stiftung Keramion - Zentrum für moderne + historische Keramik, Bonnstrasse 12, D-50226 Frechen. Website: www.keramion.de.

→10.03.19 „Du gehörst zu mir“ – Lieblingsstücke. Keramion.

Museen werden häufig als anonyme Einrichtungen wahrgenommen, so dass sich die Frage stellt: Wer sind die Menschen vor und hinter den musealen Kulissen? Diese Idee greift das Keramion auf und überlässt die Auswahl der Keramiken aus dem eigenen Bestand für die Ausstellung „Du gehörst zu mir!“ den MitarbeiterInnen und die VertreterInnen des Stiftungsrates.

Die Gründe, eine Keramik zu favorisieren, sind individuell. Die ästhetische Erscheinung kann ebenso faszinieren wie ein inhaltliches Thema, eine persönliche Geschichte oder biografische Verbindungen können ebenso einen besonderen Bezug zu einem Kunstwerk herstellen wie auch die Vorliebe für eine bestimmte Technik. Erhalten Sie einen spannenden Einblick in die Vielfalt der keramischen Möglichkeiten sowie in die Breite der Keramion-Sammlung.

23.03.18-06.05.18 Gertrud Schneider-Kirilowitsch - 40 Jahre Keramik. Keramion. Viele Jahrzehnte war die Künstlerin Gertrud Schneider-

Kirilowitsch (1923 Bochum – 2017 Frechen) zusammen mit ihrem Ehemann, dem Bildhauer Attila Kirilowitsch, in ihrem Engagement der Stadt Frechen auf verschiedene Weise eng verbunden. Die Ausstellung würdigt die im Oktober 2017 verstorbene Keramikerin mit einem Überblick über ihr reichhaltiges Werk. Die Exponate stammen hauptsächlich aus zwei großzügigen Schenkungen, die die Künstlerin der Stadt Frechen 1984 und 1993 überlassen hat.

Ihre eigenständige keramische Tätigkeit widmete Gertrud Schneider-Kirilowitsch zwischen 1949 und 1992 vor allem dem Schaffen formvollendeter Gefäße, bei denen der Gebrauchswert nicht im Vordergrund steht. Ließ sie in den frühen 1950er Jahren gedrehtes salzglasiertes Steinzeug, zum Teil mit Red- und Knibisdekorationen versehen, in den Brenn-öfen Frechener Fabriken zusammen mit den großen Steinzeugrohren brennen, so entwickelte sie gegen Ende des Jahrzehnts Objekte mit leuchtenden Flächendekors.

Einen besonderen Namen machte sie sich seit den 1960er Jahren durch die Herstellung geometrischer Gefäßkörper mit einer seidenmatten schwarz-grauen Glasur. Später überziehen auch rote Kristalle die Gefäßkörper, oder eine sandige Feldspatglasur bedeckt in Überfangtechnik die keramischen Objekte.

27.05.18-19.08.18 Luca Lanzi – Malia. Keramion. Der italienische Künstler Luca Lanzi (*1977 Bologna), der an den Kunsthochschulen in Bologna und Berlin-Weißensee studiert hat, arbeitet zweigleisig: Er fertigt keramische Plastiken und zurückhaltende Pastellzeichnungen, kreist dabei aber stets um das Thema Emotionalität.

So lässt er einen ganz eigenen Kosmos mit ungelungen, maskenhaften Puppen, archaisch anmutenden Tierdarstellungen und abstrahierten Pflanzengebilden entstehen. Besonders seine stereotypen Gliederpuppen ohne physiognomische Individualität dienen dem Künstler trotz des Verzichtes auf alles Erzählerische als starke Ausdrucksträger. Allein die dezenten farbigen Hinweise in der Oberflächenbemalung lassen die Verletzlichkeit des Kreatürlichen erahnen.

07.09.18→20.03.19 Frechener Keramikpreis 2018. Katalog. Keramion.

Die Frechener Kulturstiftung vergibt alle drei Jahre durch eine fachkundige Jury diesen Nachwuchspreis für keramisch arbeitende KünstlerInnen. In einer Gemeinschaftsausstellung präsentieren die ausgewählten TeilnehmerInnen und PreisträgerInnen des Wettbewerbs ihre Werke und zeigen damit aktuelle Tendenzen und verschiedene Positionen innerhalb der jungen keramischen Kunst in Deutschland.

Fürstenberg

Museum Schloss Fürstenberg [Porzellanmanufaktur Fürstenberg], Meinbrexener Straße 2, D-37699 Fürstenberg/Weser. Website: www.fuerstenberg-porzellan.com.

The attraction of the Fürstenberg castle complex is in its combination of the past and the present. On the one hand, there is the historic Weserrenaissance castle and on the other, the modern manufactory with its extensive range of

porcelain and accessories. The new porcelain museum shows a fascinating change in dining from 1747 to the present day. The observation deck provides a breathtaking panoramic view of the Weser Valley. The Lottine café and restaurant is a great place to spend some time relaxing on its terrace.

04.08.18-04.11.18 *Porcelain and fashion, Haute Couture meets porcelain.* Museum Schloss Fürstenberg.

Gelsenkirchen

29.04.18-17.06.18 *Kunst und Handwerk der Keramik.* Gruppenausstellung mit Niederländischen Keramikern. Galerie Jutta Idelmann, Cranger Straße 36, D-45894 Gelsenkirchen. Website: www.idelmann.eu.

Gotha

Schloss Friedenstein, Schlossplatz 1, D-99867 Gotha. Website: www.stiftungfriedenstein.de/schlossmuseum

Großalmerode

Glas- und Keramikmuseum, Kleiner Kirchrain 3, D-37247 Großalmerode. Website: www.geschichtsverein-grossalmerode.de.

Aus Oberton getöpferte Keramik kam bis in die 1950er Jahre in fast allen Haushalten vor: Essgeschirr, Kochtöpfe, Backformen, Vorratsgefäße und vieles mehr. Schmuckteller und Porzellangeschirr ergänzen die typische Haushaltskeramik.

Zu den Spezialitäten des Großalmeroder Keramikhandwerks gehörten Dachziegel und Wasserrohre. Beides wurde beim Brand mit einer Salzglasur überzogen und war daher besonders haltbar. Auch salzglasierte Tonmurmeln waren ein Exportschlager.

Zur Industriekeramik zählen insbesondere Schmelzriegel und Schamottesteine. Die Tiegel bestehen unter anderem aus dem hitzebeständigen Fetton vom Hirschberg. Seit dem Mittelalter werden sie in Metallgießereien weltweit nachgefragt und haben den guten Ruf der Stadt begründet.

Hamel

Keramikgalerie Fäita, Alte Markstrasse 45, D-31785 Hameln. Website: www.keramik-galerie-faita.de. See website for information on udstillinger.

Heidelberg

Galerie Marianne Heller, Friedrich-Ebert-Anlage 2, Im Stadtgarten, D-69117 Heidelberg. Website: www.galerie-heller.de.

→29.04.18 *Rafa Pérez - Spanien.* Galerie Marianne Heller.

13.05.18 *Zeitreise – Werke aus 40 Jahren.* Auktion. Galerie Marianne Heller.

10.06.18-29.7.18 *Sandy Brown - Großbritannien.* Galerie Marianne Heller. *Die Eröffnung der Ausstellung ist zugleich das Sommerfest der Galerie.*

09.09.18-04.11.18 *Große Jubiläumsausstellung. Zetgenössische keramische Kunst der Welt.* Galerie Marianne Heller. *Mitglieder der Académie Internationale de la Céramique aus 60 Ländern.*

25.11.18-13.01.19 *Porzellankunst aus Japan.* Galerie Marianne Heller. *Akihiro Maeta (Living National Treasure), Yasutaka Baba, Yoko Imada, Shigekazu Nagae, Masaru Nakada und Yoshinori Ohno.*

Hildesheim

Roemer- und Pelizaeus-Museum Hildesheim, Am Steine 1-2, D-31134 Hildesheim. Website: <http://www.rpmuseum.de>.

Das Roemer- und Pelizaeus-Museum besitzt eine der bedeutendsten Sammlungen chinesischen Porzellans in Europa. Fast 100 Stücke aus dieser besonderen Sammlung präsentiert das Roemer- und Pelizaeus-Museum jetzt in einer Neuaufstellung der Ausstellung „Chinesisches Porzellan“. Thematisch gegliedert, erlauben die kostbaren Objekte Einblicke in die Dekortechniken der chinesischen Porzellane und die Vielfalt und Bedeutung ihrer Dekormotive.

Im Zentrum dieser Neupräsentation von Porzellanen des 15. bis 19. Jahrhunderts stehen prächtige Blauweiß-Porzellane der Ming- und der Qing-Dynastie, die durch zahlreiche mono- und polychrome Porzellane ergänzt werden.

Darüber hinaus richtet sich der Blick aber auch auf die Vorstellungswelt des Daoismus und des chinesischen Buddhismus, das Gelehrtenwesen und die Schreibkunst.

Der Stifter dieser Sammlung, der 1827 in Betheln bei Hildesheim geborene Ernst Ohlmer, lebte als Beamter des chinesischen Seezolldienstes von 1868 bis 1914 in China. 1880 schenkte er dem Museum einige bedeutende Stücke aus seiner umfassenden Sammlung, die nach seinem Tod im Jahre 1927 schließlich dem Museum übereignet wurde. Die besondere Bedeutung der Sammlung Ohlmer beruht darauf, dass der größte Teil der Porzellane nicht für den Export nach Europa, sondern für den chinesischen Markt, den kaiserlichen Hof und die hohe Beamtschaft, hergestellt wurde.

2. halvår af 2018. *Gerd Hiort Petersen & Hans Munck Andersen.* Roemer- und Pelizaeus-Museum Hildesheim.

Hoheim

Galerie Rosemarie Jäger, Wintergasse 13, D-65239 Hochheim am Main. Website: www.rosemarie-jaeger.de.

Hohenberg an der Eger

Porzellanikon Hohenberg, Deutsches Porzellanmuseum, Freundschaft 2, D-95691 Hohenberg/Eger. Website: www.porzellanikon.org.

09.06.18-06.01.19 *Dick, Dünn, Fett, Mager - Porzellan in drei Jahrhunderten Esskultur. „Ausgelöffelt - Terrine, Teller, Tasse...“ Porzellanikon.*

Das Thema Esskultur ist in aller Munde. Doch wird in der Regel ausschließlich an das gedacht, was die Menschen zu sich nehmen: Das Nahrungsmittel als solches und dessen Auf- wie Zubereitung. Doch der Aspekt, dass sich mit der Esskultur auch ein tiefgreifender Wandel der Dinge vollzogen hat, Dinge aus denen getrunken und von denen gegessen wird, steht nahezu immer im Hintergrund. Das Porzellanikon will sich diesem Themenbereich widmen und an beiden Standorten des Porzellanikons den Besuchern beispielhaft vor Augen führen. Im Porzellanikon in Hohenberg an der Eger werden auf ca. 280 m² zwei Bereiche thematisiert: Koch- und Backgeschirre sowie der Wandel der Servicekultur vom 19. Jahrhundert bis heute. Am zweiten Standort in Selb stehen auf ca. 300 m² Porzellane im Focus, die nationale und internationale Einflüsse erkennen lassen.

Im Laufe der Jahrhunderte unterliegen neben den Formen auch die Größen und Bestandteile der Service einer Veränderung. Gründe dafür sind sowohl soziale Entwicklungen, z. B. von der Großfamilie, über den Vier-Personen zum Single-Haushalt, als auch sich wandelnde Essgewohnheiten.

Ein Service konnte in der Vergangenheit eine Vielzahl von verschiedenen Teilen umfassen. Warum dies gestern so war und warum es heute so nicht mehr ist, dieser Frage geht die Ausstellung nach und versucht in charakterisierenden Abschnitten illustrativ aufbereitet Einsichten zu vermitteln: Terrinen, Bouillontassen, Sauceterrinen, Senfkannen, Salz- und Pfeffergefäße, Platten und Teller unterschiedlichster Größe, Grätenschalen und vieles mehr...

Nahezu für jeden kulinarischen Genuss fertigen die Porzellanfabriken entsprechende Gefäße und Utensilien. „Mahlzeit! Vom Herd auf den Tisch - Eine kleine Geschichte des Koch- und Backgeschirrs“, „Luzifer“, „Walküre“ oder „Durabel“ sind Begriffe für das, was dem teuflischen Feuer des Backofens widersteht: Um 1900 aus dem Feuer der Porzellanbrennöfen in großen Mengen geboren, stehen diese Bezeichnungen für eine besondere Spezialität auf dem Gebiet des Porzellans: Feuerfestes Koch- und Backporzellan.

Anrichten, kochen, backen und servieren in demselben Behältnis ist ein großes Thema, das in vielen Ausprägungen Gestalter zum Nachdenken anregt und die Techniker vor Herausforderungen besonderer Art stellt. Es darf nicht zerspringen. Selbst wenn ganz heiß und bitterkalt aufeinandertreffen, Porzellan muss das aushalten. Und noch andere Herausforderungen sind zu bewältigen: Funktion und Anmutung sind zu vereinbaren. Die Ergebnisse sind vielfältig und facettenreich, Kurioses steht neben Dingen, die, genial und selbstverständlich zugleich, ihren Dienst erfüllen. Was es einst gab und heute vergessen ist, was blieb und als neues Produkt hinzukam. Dies und vieles mehr ist Thema dieses Ausstellungsbereiches.

Höchstädt an der Donau

Museum Deutscher Fayencen, Schloss Höchstädt, Herzogin-Anna-Straße 52, D-89420 Höchstädt an der Donau. Website: www.schloss-hoechstaedt.de.

Höhr-Grenzhausen

Keramikmuseum Westerwald, Lindenstraße 13, D-56203 Höhr-Grenzhausen. Website: www.keramikmuseum.de
See website for yderligere information og udstillinger.

Fachbuchhandlung und Verlag, Helmut Ecker, Westerwaldstrasse 1, D-56203 Höhr-Grenzhausen. Website: www.keramikbuch.de. Velassorteret specialboghandel for keramiklitteratur.

→04.09.18 *Tischkultur - Höhr-Grenzhausen bittet zu Tisch!* Keramikmuseum Westerwald.

Jena

→08.04.18 *Keramikausstellung zu „Niki de Saint Phalle und das Theater“.* MKS-Außenstelle Lobeda, Platanenstraße 4, D-07747 Jena. Website: www.mks-jena.de. Nahezu einhundert Objekte, Modelle, Siebdrucke, Plakate und Dokumente zeugen von der Kraft, mit der die Künstlerin die performative Kunst und das Theater der 1960er-Jahre beeinflusst hat.

Inspiriert von den „Nanas“ und den „Tarot-Gärten“ der Künstlerin Niki de Saint Phalle entstanden im Kermikunterricht unter Leitung von Susanne Worschech an der Musik- und Kunstschule Jena keramische Skulpturen und plastische Objekte, welche die Farbigkeit, die pralle Plastizität und das Spiel mit dem Material aufgreifen und interpretieren. Die kleinen und grossen Kunstwerke von KünstlerInnen im Alter von 10-50 Jahren zeigen Majolikamalerei, freie Aufbautechniken sowie Mosaikgestaltung mit selbstgefertigten, glasier-ten Fliesen und Kacheln.

Kandern

marts-oktober 2018 *Keramik der 50er Jahre - aus deutschen und französischen Sammlungen.* Heimat- und Keramikmuseum, Ziegelstraße 30, D-79400 Kandern. Website: www.kandern.de.

Karlsruhe

Museum in der Majolika, Ahaweg 6, D-76131 Karlsruhe. Website: www.landesmuseum.de.

The Majolica Manufactory of Karlsruhe is the only ceramic factory in Germany which has survived every political and economical crisis of the last century and is still running today. It was founded in 1901 by the painter Hans Thoma and his friend Wilhelm Süs. The museum, which is located in the former administrative building of the Manufactory, presents an overview of its production from its very beginnings as the Grand Ducal Majolica Manufactory until today. It was later renamed National Majolica Manufactory.

Since it was founded, this manufacturing plant has responded to nearly all trends and events in cultural and art history. The exhibited items reflect the artistic and historical change of the

last century: from historicism and art nouveau to expressionism, constructivism, New Objectivity, Domestic Revival and art of the National Socialist period, to the tendencies of the 1950s and 1960s and finally to the current trends in art.

19.05.18-06.01.19 *Südwestdeutsche Keramikpreis.*
Museum beim Markt, Karl-Friedrich-Straße 6, D-76133 Karlsruhe. Website: www.landmuseum.de.

Kellinghusen

Museum Kellinghusen, Hauptstraße 18, D-25548 Kellinghusen.

11.08.18-12.08.18 *Töpfermarkt.* Kellinghusen.

Köln

17.03.18-01.07.18 *#alleskönner · Peter Behrens zum 150. Geburtstag.* Museum für Angewandte Kunst, An der Rechtschule, D-50667 Köln. Website: www.museenkoeln.de.

Das umfängliche und vielfältige Œuvre Peter Behrens' hat die Kunst-, Architektur- und Designgeschichte des 20. Jahrhunderts entscheidend geprägt. Der Fokus der Ausstellung im Museum für Angewandte Kunst Köln liegt auf dem künstlerischen Wandel vom Jugendstil zur frühen Sachlichkeit. In acht Themenräumen vereint die Schau rund 220 Objekte, darunter auch Exponate, die lange als verschollen galten, wie der Salonflügel aus der Sammlung des MAKK, sowie hochkarätige Werke, die erstmals der Öffentlichkeit präsentiert werden.

Landshut

Museen der Stadt Landshut, Stadtresidenz, Altstadt 79, D-84028 Landshut. Website: www.landshut.de/museen.
Sammellust - der Titel zeigt es unmissverständlich an: Es geht um Begeisterung und Leidenschaft. Seit etwas mehr als anderthalb Jahrzehnten pflegen die Museen der Stadt Landshut eine Partnerschaft mit dem Münchner Keramiksammler Rudolf Strasser. Bereits 2003 konnten die Museen einen Teil der umfangreichen Privatsammlung in ihre Bestände übernehmen; seither gehört die zeitgenössische Keramik in Landshut zum ständigen Ausstellungsprogramm.

Seiner Herkunft nach ursprünglich ein leidenschaftlicher Fürsprecher zeitgenössischer Gebrauchskeramik, also für das von Hand geformte, handwerklich gut gemachte Gefäß, richtete sich Rudolf Strassers Interesse schon bald mit gleicher Intensität auf das künstlerisch gestaltete Gefäßobjekt; speziell in jüngerer Zeit trat verstärkt noch die keramische Plastik hinzu.

Die aktuelle Studioausstellung in der Landshuter Stadtresidenz konzentriert sich auf ausgewählte Hauptwerke der Sammlung aus dem Grenzbereich von Gefäßobjekt und freier Plastik und macht mit einigen der jüngsten Neuerwerbungen Rudolf Strassers bekannt. Namen wie Claude Champy, Michael Cleff und Jean-François Fouilhoux, Bodil Manz, Renée Reichenbach und Jordí Serra vergegenwärtigen stellvertretend die Vorlieben und Ambitionen eines leidenschaftlichen Sammlers und eröffnen eine individuelle Perspektive auf die Vielfalt künstlerischer Keramik der Gegenwart.

Leipzig

GRASSI, Museum für Angewandte Kunst, Johannisplatz 5-11, 04103 Leipzig. Website: www.grassimuseum.de.

terra rossa, Kunstverein & Galerie, Roßplatz 12, D-04103 Leipzig. Website: www.terra-rossa-leipzig.de.

→06.05.18 *»delft porcelain« · Europäische Fayencen.* Katalog. GRASSI.

Mit der Sonderausstellung zeigt das Museum einen bedeutenden, gleichwohl bisher nur wenig beachteten und ausgestellten Sammlungsbestand: europäische Fayencen der unterschiedlichsten Manufakturen und Länder vom 17. bis zum ende des 19. Jahrhunderts. Der Bestand des Museums an Fayencen ist außergewöhnlich umfangreich und qualitativ herausragend. Seit der Gründung des Museums im Jahr 1874 wurden Fayencen kontinuierlich gesammelt, sodass die Kollektion heute ungefähr 500 Geschirre und rund 240 Fliesen nahezu aller im 17. und 18. Jahrhundert bedeutenden Manufakturen und Länder umfasst. Erst 2014 konnte eine 55 Objekte umfassende Sammlung französischer Fayencen des Ehepaars Lena und Dr. Jürgen Wittstock, Marburg, als Schenkung für das Museum erworben werden.

02.06.18-30.09.18 *Carolein Smit · L'Amour Fou.*

GRASSI. *Wie in einer Amour fou, einer scheinbar unvernünftigen, aber doch höchst leidenschaftlichen und süchtig machenden Liebe, verbindet Carolein Smit in ihren keramischen Skulpturen Gegensätze. Wo wird Unschuld zu Schuld, Leben zu Tod? Wo ist der Übergang, der Wendepunkt? Das sind Fragen, denen die 1960 geborene, heute in Belgien lebende Niederländerin nachspürt. Ihre geheimnisvollen Figurationen wirken ebenso kostbar und verführerisch wie gefährlich, zerbrechlich und schmerzhaft. Zugleich scheinen sie von einem hinter sinnigen Humor erfüllt. Sie sind heutig, aber ihr Alter Ego wurzelt in der Welt der Wunderkammern, Devotionalienkabinette und in den mythischphantastischen Verästelungen der Kunstgeschichte.*

02.06.18-07.10.18 *Made in Denmark · Formgestaltung seit 1900.* Katalog. GRASSI.

Dänische Entwerfer, von Kaare Klint über Arne Jacobsen bis hin zu Verner Panton haben die Produkt- und Wohnkultur ganzer Generationen geprägt – vor allem in der zweiten Hälfte des 20. Jahrhunderts. Dass aber dieser Ära ebenso bedeutende Gestalter, Kunsthandwerker sowie international beachtete Strömungen vorausgingen, wird seltener thematisiert. Doch ist es gerade der Skønvirke, so der Name der dänischen Ausprägung des Jugendstils, der die Basis für das moderne dänische Design schuf. Den herausragenden Vertretern dieses Stils wird daher besondere Beachtung geschenkt. Ebenfalls spannend wird der Blick auf die Tendenzen im Art Déco und Funktionalismus. Spätestens aber nach 1945 hat sich »Made in Denmark« als internationales Markenzeichen etabliert.

Dänisches Design hat seither Vorbildcharakter und ist bis heute Inbegriff und Ausdruck eines zeitlosen modernen Lebensstils. Die Ausstellung basiert ausschließlich auf eigenem Bestand und wird durch die Schmucksammlung Schwandt ergänzt. Diese kann mit Preziosen namhafter Schmuckentwerfer aufwarten, die das Bild komplettieren und dennoch ein

eigenes Schlaglicht auf die dänische Schmuckentwicklung des 20. Jahrhunderts werfen.

02.06.18-07.10.18 *Simply Danish*. Silver Jewellery - 20th Century. Katalog. The New Schwandt Collection. Katalog. GRASSI.

10.11.18-13.10.19 *Gefäß/Skulptur 3*. Deutsche und Internationale Keramik seit 1945. Katalog. GRASSI. *Die künstlerische Studiokeramik zählt zu den am stärksten angewachsenen und international prominent besetzten Sammlungsbereichen des Museums. Bereits 2008/2009 und 2013/14 wurden in zwei großen und viel beachteten Ausstellungen zahlreiche, oft auf Schenkungen zurück gehende Bestandsgruppen vorgestellt. Auf diese Ausstellungen folgten erneut viele exzellente Neuzugänge im Bestand. Sie sind Grundlage der Fortsetzungsausstellung Gefäß/Skulptur 3 und einer weiteren umfangreichen Begleitpublikation.*

In der Keramik manifestieren sich die künstlerischen Entwicklungen seit dem mittleren 20. Jahrhundert vielgestaltig und imposant. Formkraft und Glasurschönheit begegnen sich. Immer wieder wird der Weg vom Gefäß zur Skulptur vollzogen oder das Verhältnis zwischen diesen beiden Möglichkeiten ausgelotet.

Ludwigsburg [ved Stuttgart]

Keramikmuseum des Württembergischen Landesmuseums, Schloss Ludwigsburg, Schlossstrasse 30, D-71634 Ludwigsburg. Website: www.schloss-ludwigsburg.de. *Das Keramikmuseum in Schloss Ludwigsburg wurde 2004 als Zweigmuseum des Landesmuseums Württemberg eröffnet. Mit rund 4.500 Exponaten auf etwa 2.000 Quadratmetern zählt es zu den größten seiner Art in Europa. Die Exponate aus Irdeware, Steinzeug, Majolika, Fayence, Porzellan und Steingut vermitteln die Geschichte der Keramik vom Mittelalter bis zur Gegenwart.*

Thematischer Schwerpunkt ist die europäische Porzellankunst. Neben qualitätvollen Stücken aus Meißen, Wien und anderen bedeutenden Manufakturen setzt der weltweit größte Bestand an Ludwigsburger Porzellan einen starken landesgeschichtlichen Akzent. Von internationalem Rang ist auch Herzog Carl Eugens Sammlung italienischer Majolika. Die umfangreiche Sammlung von Unikat-Keramik seit 1950 spiegelt das Kunstschaffen in sechs europäischen Ländern wider.

Mannheim

→02.12.18 *Von Pulverdampf und Schlachtidyll*. Weißes Gold aus der Frankenthaler Manufaktur. Katalog. Reiss-Engelhorn-Museen, Museum Zeughaus C5, D-68159 Mannheim. Website: www.rem-mannheim.de. *Ein Meisterwerk des weltberühmten Frankenthaler Porzellans erstrahlt in der Ausstellung „Von Pulverdampf und Schlachtidyll“. Selten hat sich ein Kaffee- und Teeservice mit 43 Teilen so vollständig erhalten. C. H. Winterstein, einer der besten Frankenthaler Porzellanmaler, schuf die Malereien um 1766. Reiterkämpfe vor historischer Kulisse, rastende Soldaten bis hin zu dramatischen Schlachten vermitteln ein idealisiertes Bild vom Kriegsgeschehen im 18. Jahrhundert.*

Das kunstfertige Geschirr gehört zu den Prunkwerken der kurfürstlichen Porzellanmanufaktur Carl Theodors in Frankenthal. Ob es benutzt wurde, und später als kostbares Schaustück gedient haben könnte, bleibt wohl für immer ein Geheimnis. Heute zeugt es als Glanzstück in der Porzellansammlung der Reiss-Engelhorn-Museen von der hohen Kunstfertigkeit und dem Reichtum am Hof der kurpfälzischen Residenzstadt Mannheim.

Lassen Sie sich auf eine Zeitreise in die Kulturgeschichte des 18. Jahrhunderts entführen, als das weiße Gold von China aus seinen Siegeszug in Europa antrat. Gemälde, Grafiken, Fayencen und Waffen aus den Sammlungsbeständen der Reiss-Engelhorn-Museen stellen das Service in seinen historischen Kontext und erklären die dargestellten Motive. So lernen Sie die spannenden und facettenreichen Vorstellungswelten jener Zeit kennen.

Meißen

Meissen Porzellan-Stiftung GmbH, Talstraße 9, D-01662 Meißen. Website: www.porzellan-stiftung.de. *Seit 2015 ist die Meissen Porzellan-Stiftung GmbH Eigentümerin der Museumsobjekte der Staatlichen Porzellan-Manufaktur Meissen und betreut das Porzellan-Museum.*

Im Stil einer neoklassizistischen Festhalle errichtet, wurde das Museum im Januar 1916 mit einer großen, repräsentativen Modellschau eröffnet. Das Gebäude der Schauhalle besteht noch immer in seiner ursprünglichen Form und wurde im Jahre 2005 durch einen modernen Anbau erweitert. Die wertvolle historische Innenausstattung aus dem Jahre 1916 ist bis heute Bestandteil des Museumskonzeptes. Vitrinen aus dunkel gebeizter Eiche, passend dazu die Verkleidung der Türnischen, Türen, Pfeiler und Tische bilden einen würdigen Rahmen für das Meissener Porzellan.

Im ersten Obergeschoss entdecken Sie die einmalige Sammlung Meissener Porzellans von 1710 bis in die Gegenwart. Chronologisch geordnet sehen Sie Höhepunkte aus dem über 300-jährigen Meissener Porzellanschaffen.

Die ausgestellten Porzellane sind der öffentlich zugängliche Teil der umfangreichsten Sammlung Meissener Porzellans von 1710 bis heute.

25.03.17→ *Meissener Variationen*. Vom Nachttopf bis zum Prunkservice. Meissen Porzellan-Stiftung GmbH – Porzellanmuseum.

Erleben Sie das breite Spektrum der Meissener Porzellankunst demnächst in der frisch gestalteten zweiten Etage des Porzellanmuseums. Tauchen Sie in Themen ein wie Literatur, Mode, Musik oder Theater. Neu inszeniert, erzählen die Porzellane Geschichten aus Vergangenheit und Gegenwart. Das Besondere liegt oft im Detail oder auch in der Entstehungsgeschichte dahinter.

Katholisch oder evangelisch? *Im Kontext des Lutherjahres sehen Sie sakrale Porzellane, die lange Zeit im Depot schlummerten. Eine große Figurengruppe um den Heiligen Franziskus zeigt sowohl die künstlerische als auch die technische Meisterleistung Kaendlers und seiner Mitarbeiter. Zum Wechsel der Konfession von August dem Starken hätte*

Luther sicher auch etwas zu sagen. So findet er sich wieder neben den Evangelisten und Aposteln und neben Bischof Benno, dessen Heiligsprechung ihm ein Dorn im Auge war.

Zu Tisch bitte: Das Schwanenservice. Ein Höhepunkt der Ausstellung ist eine prächtige Tafel, eingedeckt mit dem opulentesten Service des 18. Jahrhunderts, dem Schwanenservice. Johann Joachim Kaendler arbeitete zusammen mit Johann Friedrich Eberlein von 1737-1742 an dessen Ausformung. Über 2000 Einzelteile sind dafür entstanden. Für 100 Gäste war es gedacht. Auftraggeber war Heinrich Graf von Brühl, Premierminister und Direktor der Porzellanmanufaktur.

Ein Nachttopf aus Meissener Porzellan. Doch Meissener Porzellan kann ebenso politisch oder gar technisch sein. Wussten Sie, dass auch Isolatoren, Nachttöpfe oder Grabplatten aus echtem Meissener entstanden sind?

Verbinden Sie Ihren Besuch im Museum mit einer Besichtigung der Schauwerkstätten der Porzellan-Manufaktur. So wird Ihr Aufenthalt bei uns zu einem unvergesslichen Erlebnis.

→31.12.18 *Falsche Früchte auf echtem Meissener.* Zur Geschichte des Zwiebelmusters. Meissen Porzellan-Stiftung GmbH, Talstraße 9, D-01662 Meißen. Website: www.porzellan-stiftung.de.

Das berühmte Zwiebelmuster ist fast so alt wie die Porzellan-Manufaktur Meissen und noch immer sehr begehrt. Was ist das Besondere an diesem blau-weißen Dekor? Wieso fasziniert er uns seit seiner Entstehung?

Eine neue Ausstellung befasst sich mit den faszinierenden Geschichten rund um den beliebten Dekor. Kunsthistorisch kontrovers diskutiert, ist das Zwiebelmuster bis heute ein Verkaufsschlager. Woher stammt dieser außergewöhnliche Name? Die Ausstellung folgt spannenden historischen Spuren, die eindrucksvolle Hinweise auf Entstehungszeit und Vorläufer liefern. Im Museum der Meissen Porzellan-Stiftung vereinen sich die frühesten Meissener Zwiebelmusterporzellane, geschaffen zwischen 1730-1739, deren anfängliche Fayencen und das chinesische Zwiebelmuster. Diese inspirierten nicht nur die Meissener Künstler, Nachahmungen und faszinierende Verfälschungen aus drei Jahrhunderten ergänzen die Sonderausstellung als kostbarer Teil dieser langen Geschichte.

Erstmals zeigt eine Ausstellung hochkarätige Leihgaben aus privaten Sammlungen – diese Zusammenstellung eigener Stücke und ausgewählter Objekte aus öffentlichen Museen ist einmalig. Das Meissener Zwiebelmuster ist bis heute ein begehrtes Element des Manufaktursortiments und wird für Kunden aus aller Welt immer wieder neu interpretiert. Gehen Sie mit uns ins Detail und erleben Sie ein Stück Zeitgeschichte in Meissener Porzellan.

Mettlach

Keramikmuseum Mettlach, Alte Abtei, Saaruferstraße, D-66688 Mettlach. Website: www.keramikmuseum-mettlach.de.

München

Marstallmuseum, Museum „Nymphenburger Porzellan“ (Sammlung Bäuml), Schloss Nymphenburg, D-80638 München.

Im 1. Stock des Marstallmuseums ist eine einzigartige Privatsammlung Nymphenburger Porzellane vom 18. bis 20. Jahrhundert zu sehen. 1747 gründete Max III. Joseph die kurfürstliche Porzellan-Fabrik. Ein Glücksfall für die junge Manufaktur war die Anstellung von Franz Anton Bustelli als Modellmeister. Seine lebendig erzählenden Figuren zierten einst die höfische Desserttisch. Im frühen 19. Jahrhundert setzte sich König Ludwig I. für die Porzellankunst ein. Er gründete die „Kunstanstalt“ nahe der Kunstakademie, um dort die besten Porzellanmaler ausbilden zu lassen. Einen weiteren Höhepunkt des Museums bilden die Jugendstil-Porzellane mit ihren innovativen Formen und Dekoren.

Begründet wurde die Sammlung durch Albert Bäuml, der 1888 die Leitung der Manufaktur übernommen hatte. Um die künstlerische Qualität zu verbessern, sammelte er Nymphenburger Porzellan als Modellvorlagen. 1912 übernahm sein ältester Sohn diese Aufgaben. Die Sammlung, die mit Porzellanen aus dem Besitz der Bayerischen Schlösserverwaltung ergänzt ist, wird noch heute von der Familie aus privaten Mitteln erweitert.

Pinakothek der Moderne, Barer Strasse 40, D-80333 München. Website: www.pinakothek.de.

Galerie Handwerk, Max-Joseph-Straße 4 [Eingang Ottostraße], D-80333 München. Website: www.hwkmuenchen.de/galerie.

Nürnberg

→17.06.18 *Gekauft - Getauscht - Geraubt?* Erwerbungen zwischen 1933 und 1945. Studio Exhibition in the Permanent Collection "Renaissance, Baroque, Enlightenment". Germanisches Nationalmuseum, Kartäusergasse 1, D-90402 Nürnberg. Website: <https://www.gnm.de>. *Who were the owners of a work before it found its way into a museum's holdings? And how did it end up there? Provenance research looks for answers to these questions and is an important part of a museum's work.*

Provenance research has seen an upswing, particularly since the search for Nazi-confiscated art in museums was pushed up the agenda as a result of the Washington Conference of 1998. In 2014, the Germanisches Nationalmuseum embarked on a research project, funded by the German Lost Art Foundation, to systematically investigate the paintings, sculptures and craft objects it acquired between 1933 and 1945.

At the conclusion of the project, a studio exhibition is using selected examples of works to examine the relationships between the museum and art dealers or collectors. Nine case examples divulge how objects arrived in the museum, and throw light on the fates of the people who dealt in them, collected or acquired them. It looks at both acquisitions that were undoubtedly legal, and those for which - despite intensive research - gaps in their provenance still exist.

Most of the exhibited objects have been removed from their usual places in the permanent exhibition for the duration of the special exhibition and are displayed in a new context. Because of the person-focused approach in provenance research and the question of the connection between the owner and the circumstances of a work's sale, the focus is on the histories and the human fates behind the objects.

Obernzell

Keramikmuseum im Schloss Obernzell, Schloßplatz 1, D-94130 Obernzell. Website: www.obernzell.de.
Das Keramikmuseum im ehemals fürstbischöflichen Schloss Obernzell bei Passau - am Ufer der Donau gelegen - gibt mit zwölfhundert Objekten einen Einblick in die Geschichte der Keramik von der Jungsteinzeit bis zur Gegenwart. Der Schwerpunkt liegt auf der handwerklich hergestellten Keramik, vornehmlich aus Niederbayern, das im Bereich der Gefäßkeramik im 18. und 19. Jahrhundert führend in Altbayern war. Das Museum bietet darüber hinaus einen Überblick über keramische Techniken, Herstellungsvorgänge und Verwendungen und führt bis zu Industrieproduktion und zeitgenössischer Keramik. Zu den besonderen Themen gehören die europaweit bedeutende und jahrhundertelange Schwarzgeschirrprouktion in Obernzell, die handwerkliche Fayenceherstellung in Dießen am Ammersee, Steinzeug aus Bayern und Irdenware aus Niederbayern sowie Nymphenburger Porzellan, nachdem zu Beginn des 19. Jahrhunderts in diesem Schloß ein Zweigwerk der Nymphenburger Manufaktur eingerichtet werden sollte. Besonders beliebt bei den Besuchern sind solche Gefäße, die im Laufe der Benutzung Schäden erlitten haben und von Wanderhandwerkern kunstvoll mit Draht und Blech wieder repariert wurden - ein Zeugnis der Sparsamkeit früherer Zeiten.

Oldenburg

04.08.18-05.08.18 Internationale Keramiktage.
Keramikmarkt. Schloßplatz, Oldenburg. Website: www.werkschule.de

Ransbach-Baumbach

Skulpturen- und Miniaturen-Museum, Sälzerstrasse 16, D-56235 Ransbach-Baumbach. Website: www.skulpturen-miniaturen-museum.de.

Fayencen und Porzellan:

Fayencen. Im Museum wird eine sehr umfangreiche Ausstellung an sogenannten Wiener-Fayencen präsentiert: Die Manufaktur Goldscheider wurde mit ihrer Kunstkeramikproduktion ab etwa 1885 weltweit bekannt.

Ein Reigen voller Farbenfreude im Stil des Rokokos, der Biedermeier-Zeit, der Sezessions-Bewegung, des Jugendstils und Art déco erwartet die Museumsbesucher. Bereits vor über 100 Jahren waren die polychromen Bildwerke der Firma Goldscheider beim breiten Publikum überaus beliebt und fanden hohen Absatz.

Viele Künstler wurden von berühmten Schauspielerinnen, Tänzerinnen und Modestilen der jeweiligen Zeit zu ihren Arbeiten inspiriert.

Porzellan. Zwei weitere Ausstellungsschwerpunkte bilden Arbeiten aus Meissener Porzellan und Werke der Königlichen-Porzellan-Manufaktur in Berlin.

Die filigran ausgearbeiteten Figuren bestechen durch Farbigkeit, Formgebung und Vielfalt in ihrer fantasievollen, künstlerischen Umsetzung und in ihrer sinnlich-eleganten Darstellung weiblicher Anmut.

Stoffe aus der antiken Mythologie, Darstellungen im Stil des Rokoko und aus dem Klassizismus sind Themen des gestalterischen Wirkens der gesammelten Künstler. Diese hochwertigen Werke waren einst Schmuckstücke der gehobenen Gesellschaft.

Rastatt-Förch

Schloss Favorite, Am Schloss Favorite 5, D-76437 Rastatt-Förch. Website: <http://schloss-favorite.de>.

Rosenau

Europäisches Museum für Modernes Glas, Unterwohlsbach, Rosenau 8, 96472 Rödentel. Website: www.kunstsammlungen-coburg.de.

Die Kunstsammlungen der Veste Coburg hatten in den 1970er Jahren begonnen, moderne Keramik auszustellen und zu sammeln. 1975 wurde der Richard Bampi Preis zur Förderung junger Keramiker ausgerichtet; 1976, 1980 und 1984 folgte der Ausstellungszyklus "Keramik heute in Bayern" mit aktuellen Arbeiten von in Bayern tätigen Keramikern. Von diesen Ausstellungen konnten jeweils wichtige Werke dauerhaft übernommen werden. Entsprechend liegt der Schwerpunkt der Sammlung auf deutscher Keramik, doch gibt es auch zahlreiche qualitätvolle internationale Arbeiten, insbesondere aus Großbritannien, Frankreich, den Niederlanden, Skandinavien sowie Amerika, Korea und Japan.

Mit der Studiensammlung Keramik ist nun erstmals ein Großteil der Coburger Keramikbestände zu sehen. In 30 Vitrinen wird in alphabetischer Ordnung ein repräsentativer Querschnitt der umfangreichen Sammlung gezeigt. Dazu werden in einer freien Aufstellung Hauptstücke nach thematischen Gesichtspunkten gruppiert. Zu sehen sind traditionelle Gefäßkeramiken wie Vasen und Schalen, Wandreliefs, abstrakte und figürliche Skulpturen sowie konzeptionelle Objekte. In der Freiaufstellung wird den internationalen Werken besonderes Augenmerk geschenkt. Damit wird die internationale Ausrichtung der in der Rosenau gezeigten modernen Glassammlung auch bei der Keramik aufgegriffen. Von einigen Künstlern sind Werke sowohl aus Keramik als auch aus Glas zu entdecken. Die enge Verbundenheit der Werkstoffe Glas und Keramik wird somit offenbar.

Seitenroda

Leuchtenburg, Dorfstraße 100, D-07768 Seitenroda. Website: <https://www.leuchtenburg.de>. *Eine der außergewöhnlichsten und modernsten Ausstellungen!", lobt die internationale Jury des Europäischen Museumsrates.*

Erleben Sie die außergewöhnliche und interaktive Ausstellung! Künstler aus der ganzen Welt haben sieben Erlebniswelten entstehen lassen, die einem Material Zauber verleihen: dem

Porzellan. Machen Sie eine Reise durch die Geschichte dieses besonderen Materials und entdecken Sie die Porzellanwelten Leuchtenburg.

Selb-Plössberg

Porzellanikon - Staatliches Museum für Porzellan [Europäisches Industriemuseum für Porzellan, Europäisches Museum für Technische Keramik og Rosenthal Museum], Werner-Schürer-Platz 1, D-91800 Selb. Website: www.porzellanikon.org.

09.06.18-06.01.19 *Dick, Dünn, Fett, Mager - Porzellan in drei Jahrhunderten Esskultur. Berlin, Paris, London, New York, Beijing... - Eine Cool(e)-Tour des Speisens*“. Porzellanikon.

Das Thema Esskultur ist in aller Munde. Doch wird in der Regel ausschließlich an das gedacht, was die Menschen zu sich nehmen: Das Nahrungsmittel als solches und dessen Auf- wie Zubereitung. Doch der Aspekt, dass sich mit der Esskultur auch ein tiefgreifender Wandel der Dinge vollzogen hat, Dinge aus denen getrunken und von denen gegessen wird, steht nahezu immer im Hintergrund. Das Porzellanikon will sich diesem Themenbereich widmen und an beiden Standorten des Porzellanikons den Besuchern beispielhaft vor Augen führen. Im Porzellanikon in Hohenberg an der Eger werden auf ca. 280 m² zwei Bereiche thematisiert: Koch- und Backgeschirre sowie der Wandel der Servicekultur vom 19. Jahrhundert bis heute. Am zweiten Standort in Selb stehen auf ca. 300 m² Porzellane im Focus, die nationale und internationale Einflüsse erkennen lassen.

Nicht erst heute blicken die Porzellanhersteller der Welt auf die Bedürfnisse des in- und ausländischen Konsumenten. Ohne die Kenntnis der Essgewohnheiten der Kunden kein Absatz auf den globalen Märkten. Wie war oder ist ein Tisch in den Metropolen der Welt gedeckt, was wurde bzw. wird worauf serviert. Welche Gerichte assoziieren wir mit einem Land und wurden/werden dafür spezielle Porzellane entwickelt? Kommt der Pastateller aus Italien, die Schneckenpfanne aus Frankreich... Viele Fragen, auf die wir versuchen eine Antwort zu geben.

Staufen

Keramikmuseum Staufen, Wettelbrunner Strasse 3, D-79219 Staufen. Website: <http://www.landesmuseum.de>.
Se website for yderligere udstillinger.

The Staufen Ceramics Museum was opened in July 1991 as a branch museum of the Badisches Landesmuseum Karlsruhe. In the basement of the museum is the complete original workshop of pottery master Josef Maier, who worked here from 1898 till the 1940s. The visitor is provided with an insight into the pottery tradition of the Upper Rhine region, as well as into the everyday life of a potter.

On the first floor the work of the ceramics artist Egon Bregger is shown. After his marriage to Emma, the daughter of Josef Maier, he took over the workshop in 1948. The presentation of Bregger's ceramics shows his development from a Bauhaus style all the way to a historical pottery style. On the same floor a collection of ceramic figures by Elisabeth Winter-Bonn is presented.

On the ground floor, regularly changing special exhibits of the Badisches Landesmuseum are held as well as studio exhibits of contemporary potters.

→30.11.18 *Magische Kristalle*. Keramikmuseum Staufen. Die Kristallglasur gilt als der Olymp der keramischen Glasuren. Der Herstellungsprozess ist extrem komplex, so dass nur wenige Keramiker die Kristallbildung beherrschen. Notwendig dafür sind eine perfekt eingerichtete Werkstatt, ein ausgeprägtes methodisches Vorgehen in chemischer und physikalischer Hinsicht sowie eine Präzision im Arbeitsstil. Nur eine kleine Abweichung von der Rezeptur führt dazu, dass die Bildung der Kristalle verhindert wird.

Der andere Grund für die Wertschätzung der Kristallglasur liegt in ihrem faszinierenden Farbenspiel und der frappierenden Ausstrahlung einzelner Kristalle, die in ihrer Erscheinung sehr unterschiedlich sein können. So können Kristalle wie Sterne, Blumen, eisblumenartige Gebilde, Schneeflocken, nadelige oder radialstrahlige Aggregate, Würmer, Vulkan- ausbrüche oder wie aus Feuerwerken bestehende Galaxien aussehen. Manchmal sind die Kristalle wie ein Teppich miteinander verschmolzen, manchmal nur einzeln hier und da verteilt – wie Reste einer bereits erfolgten Explosion.

Erfunden wurde die Kristallglasur in der Epoche des Jugendstils. In Fachkreisen empfand man die Entdeckung der Kristallglasur als Sensation. Auf den internationalen Weltausstellungen wetteiferte man um die besten Ergebnisse. Mit der Pariser Weltausstellung 1889 kann man von dem ersten öffentlichen Aha-Effekt sprechen. Es folgten Weltausstellungen 1893 in Chicago, 1900 in Paris und 1904 in St. Louis. Die Faszination von der Kristallglasur erreichte auch den amerikanischen Kontinent. Die ersten Kristallprodukte der Rockwood-Pottery waren so wertvoll, dass sie laut Berichten von Zeitgenossen sogar mit Goldmünzen aufgewogen wurden. Indirekt zeugen diese Preise davon, in welchem Maße der Ausschuss mitgebrannt wurde, bis einige wenige gelungene Stücke in den Verkauf kamen.

Stuttgart

15.06.18-17.06.18 *Johannes Nagel. Trial and Error – Vessels*. Katalog. Arnoldsche Art Publishers, Olgastrasse 137, D70180 Stuttgart. Website: www.arnoldsche.com.

Velten

→31.05.18 *Zum 110. Geburtstag von Hedwig Bollhagen*. Hedwig Bollhagen Museum, Wilhelmstraße 32/33, D-16727 Velten. Se yderligere information på website: <http://hedwig-bollhagen-museum.okmhb.de>.

Weiden

→30.06.18 *Keramik aus England*. Internationale Keramik-Museum, Zweigmuseum der Neuen Sammlung, Luitpoldstraße 25, D-92637 Weiden. Website: www.die-neue-sammlung.de.

Keramik hat in Großbritannien eine lange Tradition, sowohl was die industrielle als auch die handwerkliche und künstlerische Fertigung betrifft. Die Geschichte der modernen Studiokeramik wäre ohne die Arts-and-Crafts-Bewegung und die daraus hervorgegangenen Kunsttöpfereien, wie etwa

diejenige von William De Morgan im 19. Jahrhundert oder die Ruskin Pottery zu Beginn des 20. Jahrhunderts, schwer vorstellbar.

Mit William Staite Murray und Bernard Leach, der 1920 von einem längeren Aufenthalt in Japan zurückgekehrt war, begann eine Entwicklung, die nach dem Zweiten Weltkrieg im Schaffen von Lucie Rie und Hans Coper einen ersten Höhepunkt erreichte. Wichtige Impulse kamen um 1960 durch den vermehrten Einsatz von bisher in der Keramik kaum verwendeten Techniken: Statt auf der traditionellen Töpferscheibe zu drehen, formte man die Objekte mit der Hand, wickelte, walzte, baute oder montierte. Damit war der Bann gebrochen für die Studiokeramik in all ihrer Vielfalt, wie sie für die letzten Jahrzehnte des 20. Jahrhunderts charakteristisch werden sollte.

In keinem anderen europäischen Land entstanden derartig experimentelle, fantasievolle, unterschiedliche künstlerische Ansätze verfolgende und technisch hervorragend ausgearbeitete Keramiken wie in Großbritannien. Ihr Spektrum reicht von den malerischen Dekoren Janice Tchalenkos oder John Maltbys, den Salzglasuren Jane Hamlyns über die Flügelvasen Colin Pearsons bis zu den fantastischen „Landschafts“-Dosen Ian Godfreys und den Plastiken Jill Crowleys oder Jacqueline Poncelets.

Dass Die Neue Sammlung eine derartig große Anzahl an englischer Keramik aus dem eigenen Besitz zeigen kann, verdankt sie der Großzügigkeit des Kölner Sammlers Adolf Egner (1932-2010), dessen Schenkung an europäischer Keramik erheblich zur Erweiterung des eigenen Bestandes beigetragen hat. Egner hatte seine zahlreichen Reisen nach England immer wieder mit dem Besuch einzelner Keramikwerkwerkstätten verknüpft und so im Lauf der Jahre eine bemerkenswerte Sammlung englischer Keramik aufgebaut, die jetzt in einer Auswahl und ergänzt mit anderen Werken der Neuen Sammlung im Internationalen Keramik-Museum in Weiden zu sehen ist.

Østrig

Gmunden

24.08.18-26.08.18 30 *Österreschischer Töpfermarkt*. Rathausplatz und Esplanade, 4810 Gmunden. Website: www.toepfermarkt.at.

Stoob

Töpfermuseum, 7344 Stoob. Website: <http://toepfermuseum.at>.

Wien

MAK – Österreichisches Museum für angewandte Kunst / Gegenwartskunst, Stubenring 5, 1010 Wien. Website: <https://www.mak.at>.

25.04.18-10.06.18 *Erde und Feuer*. Asiatische Keramik aus der Sammlung Sluneko. Design Labor, MAK. Seit über zehn Jahren bereichert Heinz Slunekos umfangreiche Kollektion an Keramiken aus Vietnam, Thailand,

Kambodscha, Korea und Japan, die in Europa wenig bekannt und wenig präsentiert sind, die Ausstellungen des MAK. In der etwa 120 Keramiken umfassenden Schau lässt uns der Sammler an seiner Leidenschaft für die jahrhundertealten Traditionen der Keramikkunst teilhaben.

16.05.18-23.09.18 *300 Jahre Wiener Porzellanmanufaktur*. Ausstellungshalle, MAK.

Im Mai 1718 erfolgte die Vergabe des kaiserlichen Privilegiums zur Porzellanerzeugung in Wien an Claudius Innocentius Du Paquier. Dreihundert Jahre später nimmt das MAK dies zum Anlass, dem Wiener Porzellan eine Großausstellung zu widmen, die die Gründung und Geschichte der zweitältesten europäischen Porzellanmanufaktur beleuchtet. Internationale Leihgaben, die noch nie in Wien gezeigt wurden, werden mit einzigartigen Stücken aus den Beständen des MAK und weiteren österreichischen Sammlungen zusammengeführt.

Nederlandene

Amsterdam

Rijksmuseum, Museumstraat 1, NL-1071 XX Amsterdam. Website: www.rijksmuseum.nl.

Delft

Galerie Terra Delft, Galerie voor hedendaagse keramiek, Nieuwstraat 7, NL-2611 HK Delft. Website: www.terra-delft.nl. Se website for information om udstillinger.

Deventer

Loes and Reinier Gallery, Korte Assenstraat 15, NL-7411 JP Deventer. Website: www.loes-reinier.com.

Se website for information om udstillinger. **Groningen** Groninger Museum, Museumeland 1, 9711 ME Groningen. Website: www.groningermuseum.nl.

In the 17th and 18th centuries, Dutch interiors were enriched by Asian influences. The Dutch East India Company and individuals imported large quantities of Chinese and Japanese porcelain and lacquerwork from “the Orient”. Porcelain, in particular, found its way into every stratum of society: even the poorest household was likely to own a plate or a teacup and saucer from China. Before long, Asian porcelain had become part of Dutch everyday life and material culture. Its popularity soon gave rise to imitations. This exhibition shows how Asian and Dutch producers responded to public interest and buyers’ tastes, and how they competed with each other.

→24.03.19 *The World at Home: Asian porcelain and Delft pottery*. Starck Pavilion, Groninger Museum, *In the 17th and 18th centuries, Dutch interiors were enriched by Asian influences. The Dutch East India Company and individuals imported large quantities of Chinese and Japanese porcelain and lacquerwork from “the Orient”. Porcelain, in particular, found its way into every stratum of society: even the poorest household was likely to own a plate or a teacup and saucer from China. Before long, Asian porcelain had become part of Dutch everyday life and material culture. Its popularity soon gave rise to*

imitations. This exhibition shows how Asian and Dutch producers responded to public interest and buyers' tastes, and how they competed with each other.

Haag

Gemeentemuseum, Stadhouderslaan 41, NL-2517 HV Haag. Website: www.gemeentemuseum.nl.

01.12.12→ *Delftware Wonderware*. Gemeentemuseum. Gemeentemuseum Den Haag has one of the finest and largest collections of Delftware in the world. Delftware is not only a beautiful traditional product and a paragon of Dutch prosperity in the Golden Age, but also an inspiration for contemporary design. At the Delftware WonderWare exhibition of the Gemeentemuseum you will discover the beauty and the fascinating stories behind this world-famous cultural heritage.

Delftware takes a prominent place in the wide variety of applied arts at the Gemeentemuseum. Delftware WonderWare shows the versatility of this traditional Dutch product, then and now. From the typical blue-white to flashing red, snow-white and even Delft black; from 17th Century vases for the very rich to contemporary tulip vases made by Dutch designers like Hella Jonge-rius and Wieki Somers. Delftware Wonderware will submerge you in the beauty of this valuable product.

21.04.18-28.10.18 *Art Nouveau in the Netherlands*. Gemeentemuseum.

This exhibition will include a multitude of masterpieces from the 1884-1914 period, in fields ranging from drawing and painting to furniture, textiles, ceramics, and fashion. Around 1900, Dutch Art Nouveau occupied a unique niche within the international movement; Dutch designers and makers (in both the fine and the decorative arts) arrived at their own variant of Art Nouveau which, unlike the flamboyant French and Belgian style, was designed to appeal to the supposedly down-to-earth mentality of their home audience. Under headings like 'back to nature', 'return to craftsmanship' and 'exoticism', the exhibition will place the various artistic disciplines in the context of the period. In addition, it will expand and deepen the customary picture of the Art Nouveau movement in the Netherlands by including work by a number of hitherto unknown artists (some of them women).

Harlingen

Harlinger Aardewerk & Tegelfabriek, Voorstraat 84, NL-8861 BP Harlingen. Website: <https://harlinger.nl>.

Leeuwarden

Prinsessehof National Museum of Ceramics, Grote Kerkstraat 11, NL-8911 DZ Leeuwarden. Website: www.prinsessehof.nl.

→06.05.18 *In Motion*. Ceramic Reflections in Contemporary Art. Prinsessehof.

The renovated Prinsessehof National Museum of Ceramics reopens on 2 December 2017 with its largest ever exhibition of contemporary ceramics. The exhibition In Motion: Ceramic Reflections in Contemporary Art, showcases installations by internationally established artists and emerging

talents. The works of Céleste Boursier-Mougenot (1961), Roger Hiorns (1975), Meekyoung Shin (1967), Claire Verkoyen (1959), Geng Xue (1983) and David Zink Yi (1973) confirm that the use of ceramics in art is flourishing around the world.

The versatility of ceramics is explored in the exhibition In Motion. Six leading contemporary artists from the East and the West showcase existing and new work. The installations range from a life-size squid in a pool of ink to an immersive experience in which a bath with dozens of porcelain bowls lights up in a darkened room. None of these works have been exhibited in the Netherlands before.

In Motion. According to Tanya Rumpff, the curator of the exhibition, all of the works contain some form of movement. 'Sometimes literally, such as Céleste Boursier-Mougenot's floating bowls, but sometimes less directly, as in the work of Meekyoung Shin, exhibited on transport crates. Above all, the title – *In Motion* – indicates that the development of ceramics in contemporary visual art continues apace. The exhibition shows that contemporary artists embrace ceramics and that it is no longer just an applied art form, but a fully-fledged artistic medium.'

Blurring the boundaries between art and ceramics. Art and ceramics meet in the exhibition *In Motion*. For example, Claire Verkoyen (Curaçao, 1959) has created an interdisciplinary installation consisting of ceramic computer prints on ultra-thin porcelain tiles, and 3D animations on screens. Emerging talent Geng Xue (China, 1983) also combines media. With the interaction between film and ceramics, she tries to develop a new language for a traditional material such as porcelain. Since early in her career, Xue's work has been exhibited numerous times and she has won many awards, including for *Mr. Sea*, which is exhibited in *In Motion*.

A huge cloud of foam emerges from an earthenware vase in the piece by Roger Hiorns (Birmingham, 1975). In his work, nothing is what it seems. The fourth artist, Meekyoung Shin (South Korea, 1967), made replicas of Asian porcelain from soap for the Translation series. In addition, a ceramic squid by David Zink Yi (Peru, 1973) adorns the floor of the Prinsessehof. His work is regularly exhibited in museums such as the Williams College Museum of Art (Massachusetts) and the Museum for Applied Arts (MAK) in Vienna.

Céleste Boursier-Mougenot's (France, 1961) installation is the highlight of the exhibition. In 2015 he transformed the French pavilion of the Venice Biennale into an organic space in which sound, light and movement converged. He also plays on the senses with variations, an installation consisting of white porcelain bowls floating in a basin filled with intense blue water. It is coincidence that determines the composition, which is not only a feast for the eyes, but also an interplay of sound.

100 years of the prinsessehof. In 2017, the Prinsessehof will be 100 years old. The anniversary is celebrated with a completely new installation of the permanent collection and a major renovation of the entrance area and garden, as well as with a number of remarkable new exhibitions. Besides *In*

Motion, contemporary art and design enthusiasts can visit the second floor of the museum for two exhibitions of new works by artist Johan Tahon and designer Floris Wubben. In addition, the museum presents a new EKWC@Princessehof exhibition with Caroline Coolen. On 9 October 2017, the Princessehof National Museum of Ceramics temporarily closed its doors for the final phase of the renovation. The renewed Princessehof will reopen to the public on 2 December 2017.

02.06.18-20.06.19 *Migrating Ceramics*. Princessehof National Museum of Ceramics.

Nederlandse keramiek is al eeuwenlang over de hele wereld bekend, maar de oorsprong ervan ligt zelden in Nederland. Keramiek uit het buitenland werd hier verwerkt tot iets nieuws, succesvol gemaakt en vervolgens weer naar andere landen geëxporteerd. De tentoonstelling Migrating Ceramics onderzoekt de ontwikkeling en verspreiding van keramische technieken, stijlen en producten, met Nederland als pil.

→06.05.18 *Design #3: Floris Wubben*. Princessehof. Designer Floris Wubben (1983) presents new work in his solo exhibition *Design #3: Floris Wubben in the Princessehof National Museum of Ceramics*. Self-designed machines enable Wubben to produce objects quickly and in series. Yet despite this, he doesn't create mass-produced products: due to constant changes Wubben makes while operating the machines, each design is unique and unpredictable. In this way, his work balances the functional and the sculptural. *Design #3: Floris Wubben* is one of the exhibitions celebrating the reopening and centenary of the museum.

In Design #3, the designer exhibits his Pressed Project, Erosion Set, Hammered Bowls and Ceramic Current. Using experimental production methods he creates the characteristic shapes that make his designs popular internationally: from porcelain cups with a top layer cracked by heating to stoneware vases with playful reliefwork.

→06.05.18 *KWC@Princessehof · Caroline Coolen*. Princessehof.

The Princessehof programmes exhibitions featuring works by artists who have completed an artist's residency at the European Ceramic Work Centre (EKWC). Caroline Coolen (BE, 1975) will exhibit her rugged sculptures that are reminiscent of thistles. EKWC@Princessehof is one of the exhibitions celebrating not only the reopening of the Princessehof after a major renovation but also the museum's centenary.

*Four of Coolen's large assemblages can be seen in the exhibition. The ceramic works are reminiscent of thistles, a metaphor for the untameable. The artist has a fascination for what is in the periphery, that which remains underexposed. The thistle symbolises this predilection. She also expresses her concerns for the environment in her work. For example, the title *Qui s'y frotte, s'y pique* ('those who touch will prick themselves') is a clear warning: those who are irresponsible must suffer the consequences.*

Coolen experiments with materials in her assemblages. She has integrated porcelain into her work since her residency at the EKWC in 2017. This results in an interesting interaction

with the metal in her sculptures. Moreover, due to the processing of ceramics, a tension arises between the raw choice of subjects and the fragile material.

Caroline Coolen. Caroline Coolen studied sculpture at the Royal Academy of Fine Arts and the Higher Institute of Fine Arts in Antwerp. She tries to get a grip on reality through her collages, montages, assemblages and free association. She compresses her impressions of the outside world into a single overall object. Coolen plays with our senses: with varied textures and different materials, she connects the visual and the tactile. Her work has won several awards in Belgium, France and the Netherlands, and is regularly exhibited at home and abroad.

European Ceramic Work Centre. Every year, around 60 artists spend three months at the EKWC, where they are given the opportunity to experiment with ceramics. The aim is to stimulate the development of ceramics in visual arts, design and architecture. In the search for new perspectives and techniques in ceramics, each year the Princessehof National Museum of Ceramics invites two artists to present the results of their residency at the EKWC. The German artist Markus Karstiess was the first. A total of 16 artists will display their work on the upper floor of the Princessehof as part of this exhibition series.

→25.11.18 *Johan Tahon Monk*. Princessehof. The sculptural work of the leading Flemish artist Johan Tahon (1965) will be on display in the Princessehof National Museum of Ceramics. *Johan Tahon: Monk* is one of the exhibitions celebrating the reopening and the centenary of the museum. This is the first solo museum exhibition of Tahon's ceramic work. The artist exhibits contemplative figures and albarelli (apothecary jars), supplemented by small sculptures.

Johan Tahon was 15 years old when he made his first sculpture. He found strength and balance in sculpting. He created the magic he missed in reality in his studio. Although his work is highly personal, his sculptures have a universal healing quality.

Meditative sculptures. Tahon's monkish figures express a moment of stillness. The figures are introspective, their heads bowed, as if frozen in time. The viewer is absorbed into the emotion of the statue and through this glimpses the spiritual quest that is central to Johan Tahon's work.

True to tradition. Tahon works with sculpture in a traditional way. He finds it important to model his sculptures himself, in silence and totally absorbed, in his own studio. Associations with African, Egyptian and Greek sculpture are recognisable in his work, but also with masters such as Michelangelo, Rodin and Lehmbruck.

An established name. Johan Tahon studied sculpture at the Royal Academy of Fine Arts in Ghent. In 1996 he came to the attention of Jan Hoet (1936–2014), Belgium's most influential curator and museum director at the time. This enabled him to exhibit in leading galleries and museums with other renowned artists. Tahon has since become a well-known name in the world of sculpture and ceramics. He is also no stranger to our country. He previously made a 14-metre-high statue for the

Ministry of Finance. Additionally, his work is included in prominent public and private collections at home and abroad. The Princessehof also has two of his works in its collection.

Milsbeek

15.09.18-16.09.18 *Keramisto 2018*. 31e Internationale keramiekmanifestatie. De Mookerplas, Plasmolen, Milsbeek. Website: www.keramisto.nl.

Nieuw-Buinen

Keramisch Museum Goedewaagen, Glaslaan 29, NL-9521 GG Nieuw-Buinen. Website: www.keramischmuseumgoedewaagen.nl.

Rotterdam

Museum Boijmans Van Beuningen, Museumpark 18-20, NL-3015 Rotterdam CX. Website: www.boijmans.nl.

09.02.19-26.05.19 *Bauhaus*. Museum Boijmans Van Beuningen. 2019 marks the centenary of the founding of the Bauhaus, the innovative German art and design school which ran from 1919 to 1933. Museum Boijmans Van Beuningen will show the Dutch side of the Bauhaus.

In the interwar years, Rotterdam was the Dutch city in which modernism was most prominently expressed in architecture and design. For this exhibition, the museum's own collection will be augmented with loans from other collections at home and abroad. The two-way inspiration between the Netherlands and the Bauhaus will be illustrated through artworks, furniture, ceramics, textiles, industrial design, photography, typography and architecture.

Tegelen

Keramikcentrum Tiendschuur Tegelen, Pottenbakkersmuseum, Kasteellaan 8, NL-5932 AG Tegelen. Website: www.tiendschuur.net.

→08.04.18 *Black & White*. Keramikcentrum Tiendschuur Tegelen.

"Black & White" - keramische kunst in zwart en wit. Keramiek kan op heel veel manieren kleurrijk gemaakt worden. Maar sommige kunstenaars kiezen bewust voor het weglaten van kleur. Resultaat is sober, strak, verstild en poëtisch werk van kunstenaars uit heel Europa. Kom tot rust in deze serene zwart-witte wereld.

27.03.18-01.07.18 *Op een bedje van Klei*. Keramikcentrum Tiendschuur Tegelen.

"Op een bedje van Klei" - aspergeschalen van topkok en verzamelaar van Herman van Ham. Tijdens het aspergesei-zoen staat een deel van deze prachtige verzameling opgesteld. De collectie omvat een traditie van 100 jaar aspergeschalen uit heel Europa.

13.04.18-09.09.18 *Klei-stof*. Keramikcentrum Tiendschuur Tegelen.

"Klei-stof" - naai-, brei-, weef- en ander keramisch handwerk. Handwerken beleeft momenteel een ware comeback. Haken, breien zelfs macrameën mogen weer. Dit

inspireerde ook een deze selectie keramische kunstenaars uit heel Europa. Zij zijn met de plooibare klei hetzelfde te gaan doen. Een verrassende warme expositie die een heel nieuwe visie laat zien op het 'hand'werken met klei.

14.09.18-13.01.19 *Jus de céramique*. Keramikcentrum Tiendschuur Tegelen. *Jus de céramique - keramiek met weelderige glazuren. Glazuren is een vak apart. Het is mogelijk deze kant en klaar in de winkel te kopen, zoals schilders tegenwoordig veelal doen. De meeste keramische kunstenaars kiezen ervoor zelf hun glazuren te ontwikkelen en samen te stellen. Dit kost veel research, veel scheikundig werk en nog meer proeven en geduld. De resultaten zijn al de moeite waard. Met prachtige gelaagdheden, kleurschakeringen, verschillende gradaties in glans en transparantie. Laat je bedwelmen door deze weelde-rige glazuren van gerenommeerde kunstenaars uit heel Europa.*

Belgiën

Bilzen

07.07.18-26.08.18 *Keramikausstellung*. Alden Biesen, Kasteelstraat 6, B-3740 Bilzen. Website: www.aldenbiesen.be.

Bruxelles

Musées royaux d'Art et d'Histoire/Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, 10 Jubelpark, B-1000 Bruxelles. Website: www.kmkg-mrah.be.

Puls Contemporary Ceramics · Annette Sloth, Edelknaapstraat 19 rue du Page (Châtelain) B-1050 Brussels. Website: www.pulsceramics.com. Se website for udstillinger.

Raeren

Töpfereimuseum Raeren, Burgstrasse 103, B-4730 Raeren. Website: www.toepfereimuseum.org.

Frankrig

Bandol

30.03.18-15.04.18 *Regard sur la céramique danoise*. Galerie Ravaisou, F-83150 Bandol. Website: www.leprintempsdespotiers.fr

Udstilling med: Hans & Birgitte Börjeson, Jørgen Hansen, Louise Hindsgavl, Nina Lund, Morten Løbner Espersen, Vibeke Rytter og Jean-François Thierion samt Jean-Jacques Dubernard (Fr) og Ingrid van Munster (Fr).

Le Don du Fel

11.05.18-21.06.18 *Architectures bis - Yoshikawa Masamichi*. Galerie du Don, F-12140 Le Fel. Website: www.ledondufel.com. Se website for yderligere udstillinger.

Henrichemont

Le Centre céramique contemporaine, La Borne, F-18250 Henrichemont. Website: <http://ceramiquelaborne.org>.

Se website for årets mange udstillinger.

Musee Vassil Ivanoff, Route des Coquillers, La Borne d'en bas, 18250 Henrichemont. Website: www.musee-ivanoff.fr.

Nançay

→08.07.18 *Jacqueline & Jean Lerat*. Galerie Capazza, 1 rue des Faubourgs, F-18330 Nançay. Website: www.galerie-capazza.com. Se website for yderligere oplysninger og udstillinger.

Paris

Les Arts Décoratifs, 107, rue de Rivoli, F-75001 Paris. Website: www.lesartsdecoratifs.fr.

Musée National de Céramique Sèvres, Cité de la céramique, 2 place de la Manufacture, F-92310 Sèvres. Website: www.musee-ceramique-sevres.fr. Se website for årets udstillinger.

→01.04.18 *Karen Bennicke*. Visions spatiales. Maison du Danemark, 2e étage, 142 avenue des Champs-Élysées, Paris 8e. Website: www.maisondudanemark.dk.

→02.04.18 *L'Expérience de la couleur*. Musée National de Céramique Sèvres.
Sèvres présente L'Expérience de la couleur, un voyage sensoriel inédit et unique - par delà la céramique, du laboratoire des couleurs de Sèvres aux couleurs dans l'art!

Cette exposition aborde la question fondamentale de la perception des couleurs par les artistes, sous un angle essentiellement sensoriel. Source de plaisir, symbole de pouvoir, catalyseur de mémoire, la couleur est pour l'artiste un outil puissant qui affecte nos émotions, bien au-delà de nos pensées.

Les couleurs ont largement contribué à construire l'identité de Sèvres. Au laboratoire de la Manufacture de Sèvres, mille et une couleurs ont été créées depuis 1740. Elles sont le point de départ de l'exposition: bleu céleste, bleu de Sèvres, rose Pompadour... jusqu'à l'orange Sottsass ou le vert Hyber sont élaborés pour répondre à la demande des artistes. Les "émaux-thèques" expérimentales d'Emmanuel Boos et les créations des designers-coloristes Scholten & Baijings, Doshi Levien, artistes et designers en résidence, témoignent de l'effervescence qui règne à Sèvres autour de la couleur.

Vision transversale et résolument contemporaine de la couleur dans l'art et la création, le propos du commissaire de l'exposition, Frédéric Bodet, va au-delà de l'évocation du seul "Laboratoire de Sèvres". Il l'étend très largement à la céramique internationale confrontée à d'autres domaines de l'art (peinture, arts graphiques, design, verre, textile, photographie, cosmétique, gastronomie). Les œuvres de grands céramistes français et internationaux, historiques et contemporains (Ernest Chaplet, Emile Decoeur, Théodore Deck, Daniel de Montmollin, Philippe Lamercy, Jean Girel, Edmund de Waal, parmi d'autres...) dialoguent avec les contributions décisives d'artistes plasticiens et designers considé-

rés comme des figures incontournables de la couleur au XXe siècle (Josef Albers, Sonia Delaunay, Gérard Fromanger, Yves Klein, Jean-Philippe Lenclos, André Lemonnier...).

→05.05.18 *Fauna & Flora, l'univers de Julien Colombier*. Musée National de Céramique Sèvres. Se website for yderligere oplysninger.

Sarreguemines

Musée de la Faïence, 17, rue Poincaré, F-57200 Sarreguemines. Website: www.sarreguemines-museum.com.

→31.12.18 *Céramique Française (1970-2000) · La collection Kermer*. Moulin de la Blies, 125 Avenue de la Blies, F-57200 Sarreguemines. Website: www.sarreguemines-museum.com.

Schweiz

Geneve

Musée Ariana - Musée suisse de la céramique et du verre, Avenue de la Paix 10, CH-1202 Geneve. Website: www.ville-ge.ch/ariana.

→30.06.18. *Vitrine carte blanche*. Jacqueline Lerat (1920-2009). Musée Ariana.

→09.09.18 *Potières d'Afrique*. Musée Ariana.

→31.12.18 *Découverte des collections permanentes*. Musée Ariana.

Depuis quelques années, le Musée Ariana propose un programme de visites spécialement adapté aux personnes aveugles et malvoyantes, dans le cadre notamment de ses expositions temporaires. Le Musée Ariana renouvelle ces rencontres autour de deux thèmes, d'une part l'architecture, et d'autre part les collections et leurs objets emblématiques.

Pour les œuvres contemporaines, cette démarche a, en partie, été possible grâce à la générosité de certains céramistes qui ont autorisé que l'on touche leurs pièces. Dans le but de pérenniser ces moments privilégiés de découvertes, les visites porteront cette fois-ci sur la collection permanente, couvrant l'histoire de la céramique du Moyen Âge au XIXe siècle. Pour des raisons de conservation, ces objets - parfois très anciens et fragiles - sont présentés dans des vitrines et ne peuvent être touchés. Il s'agira donc d'une visite descriptive à travers une sélection de quelques œuvres emblématiques. Cependant, une découverte tactile, avec notamment des décors reproduits en relief ou des pièces en céramique réalisées dans différentes formes et techniques, permettra d'appréhender le matériau terre.

Nyon

Musée Historique et des Porcelaines, Château de Nyon, CH-1260 Nyon. Website: www.chateaudenyon.ch.

Solothurn

Kunstforum, Schaalgasse 9, CH-4500 Solothurn. Website: www.kunstforum.cc. See website for udstillinger.

Zürich

Porzellan- und Fayencen. Die Sammlung des Schweizerischen Nationalmuseums, Zunfthaus zur Meisen Zürich, Münsterhof 20, CH-8001 Zürich. Website: <http://www.nationalmuseum.ch>.

Italien

Milano

14.04.18-22.06.18 *Anders Ruhwald · the thing in your mind*. Officine Saffi, via Aurelio Saffi 7, Milano. Website: www.officinesaffi.com.

Officine Saffi is proud to present The thing in your mind, first solo Italian exhibition of Anders Ruhwald, designed for two separate venues: Officine Saffi (Milan) and Casa Museo Jorn (Albissola). The title and concept are linked to the definition that Ruhwald prefers for his sculptures: "site-sensitive" objects that trigger conceptual reflections in the viewer, setting off chains of memories, desires, cognitive illusions and false tautologies of the images, starting from entirely novel relationships that objects have with the environment and the architecture.

The works on show at Officine Saffi are part of a research into the conventionality of supports and anchors. The bodies (sensitive surfaces, controlled tensions) live in relation to the architecture according to certain "behaviours" that seem to be reiterated and assimilated by the objects used in our daily life - on the wall, like light switches; hanging from the ceiling, like light fixtures; on the ground, like chairs; in a corner, like windows - recreating a kaleidoscope of non-existent functions, reduced to mere tensions between forces, presences in the space. As such, the pieces entitled "Holder", "State", "Prop (it is OK)" and "Between" contribute to our reflection on the identity of household equipment, in a dialogue between object, artwork and design.

Anders Ruhwald's sculpture is minimalist in origin, made his own through the juxtaposition of different materials in the same space (wood, metal, fabric, ceramic, and elements of architecture and design). In this syntax of signifiers, ceramics and the environment take on a dominant role, characterising the phenomenology of the works. It could therefore be affirmed that these are reflective sculptures and environments, in that the otherness mediated by Ruhwald's objects is a projection of our senses, which have been accustomed and domesticated for centuries to interact with codified references: the domestic environment, furnishings, the function (be it utilitarian or aesthetic) of the object, the architecture.

USA

Boston

Museum of Fine Arts, Boston Avenue of the Arts, 465 Huntington Avenue, Boston, Massachusetts. Website: www.mfa.org.

Charlotte

Mint Museum Randolph, 2730 Randolph Road, Charlotte NC 28207. Website: www.mintmuseum.org.

Minneapolis

Minneapolis Institute of Art, Wells Fargo Center, Downtown Minneapolis. [Located between 6th and 7th streets along Marquette Avenue, at 90 South 7th Street]. Website: <https://new.artsmia.org>.

→13.05.18 *Mizusashi: Japanese Water Jars from the Carol and Jeffrey Horvitz Collection*. Minneapolis Institute of Art.

Mizusashi is a utensil used in the Japanese tea ceremony, a tradition with medieval origins that is still widely practiced today. In a tea gathering, a host prepares bowls of tea by whisking together powdered green tea and hot water drawn from a kettle. The mizusashi, typically an earthenware or stoneware jar, holds the water used to replenish the kettle and rinse the bowls. The first utensil to enter the room and the last to leave, the mizusashi is a locational and aesthetic anchor for the gathering and can take a wide variety of shapes, sizes, and appearances. This selection of 20th- and 21st-century mizusashi highlights two important trends - the perpetuation of longstanding tea traditions alongside the artistry and technical excellence that define modern Japanese ceramics. This exhibition is complemented by a selection of Japanese tea utensils from the turn of the 17th century.

→29.07.18 *The Beginnings of Modernism: British Design, 1870-1910*. Minneapolis Institute of Art.

In U.S. and European decorative arts in the late 1800s, Britain led the way in modern design. Some common themes emerged: an openness to global design influences and an embrace -or rejection - of industrial manufacturing. Christopher Dresser, considered the first modern industrial designer, worked with British manufacturers of furniture, metalwork, wallpaper, ceramics, and glass to create well-designed objects for mass production. Dresser, a trained botanist and world traveler, studied design from all cultures. His designs reflect either new uses of natural or cultural motifs, or incredible simplicity through a focus on geometry and surface.

At the same time, designers and makers who were part of the English Arts and Crafts movement wanted to provide handmade - and often luxurious and expensive - alternatives to mass-produced goods. Standards were set and maintained by the Guild of Handicraft led by Charles Robert Ashbee. London department store Liberty's of London sold handmade and unique objects made by British craftsmen and women. This exhibition shows the dominance of Britain

during this era with works by Dresser and his contemporaries.

New York

Everson Museum of Art, 401 Harrison Street, Syracuse NY 13202. Website: <https://everson.org>.

→01.04.18 Recent Acquisitions in Ceramics. Everson Museum of Art.

The Everson began collecting ceramics in 1916 with a purchase of 32 porcelains by preeminent Arts and Crafts potter Adelaide Alsop Robineau, which ultimately built the framework for the Museum's focus on works in clay. In 1932, the Museum cemented its commitment to the medium by establishing the juried Ceramic National exhibitions, attracting artists from across the country to display their works in Syracuse. The Everson acquired prize-winning works from every Ceramic National, developing an incomparable collection of American studio ceramics. The collection continued to grow with the acquisition of works made by prominent sculptors and painters through the New Works in Clay project in the 1970s, as well as decisions to collect ceramics from across the globe. In 1979, the Museum opened A Century of Ceramics in the United States, a comprehensive exhibition surveying a hundred-year history of American ceramics, accompanied by a groundbreaking scholarly catalog. Less than a decade later, in 1986, the Museum debuted the Syracuse China Center for the Study of American Ceramics, an open-storage gallery featuring a chronological display of thousands of works from the collection. This was quickly followed by the publication of the first comprehensive catalog of the Museum's American ceramics collection, featuring detailed catalog entries and exhibition histories for 582 objects.

More recently, the Museum unveiled a new ceramics gallery in 2016, and implemented a plan to actively acquire new works for the ceramics collection, which now numbers more than 5000 works dating from antiquity to the present day. This exhibition features a small and diverse selection of works acquired over the last three years through gifts and purchases. Forty-nine ceramics entered the collection during this period, ranging from functional vessels made by the South American Chavin civilization between the ninth and third centuries BCE to sculptural objects created by contemporary artists across America. Today, the collection continues to grow and evolve as the Everson remains a steady force in shaping ideas, attitudes, and histories within the expanding world of ceramics.

→15.04.18 *From Funk to Punk*. Left Coast Ceramics. Everson Museum of Art.

From Funk to Punk: Left Coast Ceramics surveys the rich continuing history of California, Oregon, and Washington artists working in a wide variety of aesthetics, scale, and conceptual styles. The exhibition provides a survey of iconic works from the Museum's collection beginning in the 1950s, to work created in today's dynamic cultural and artistic landscape, capturing the spirit and innovations synonymous with West Coast art over the last six decades.

From Funk to Punk: Left Coast Ceramics brings together an eclectic group of artists whose varied aesthetic and conceptual styles capture the evolution of ceramics in California, Oregon, and Washington. The exhibition is organized by Peter Held, a longtime curator in the field and acknowledged expert in West Coast ceramics. According to Held, this survey aspires "to track the real and perceived discrepancies between work on opposite coasts of the United States; provide opportunities to experience works by artists who lack broad exposure in the East; and lastly, share his passion for the pioneering and revolutionary artists in the field who challenge prevailing preconceptions stifling the potential of the medium."

This exhibition features a number of pieces from the Everson's historical collection - the Funk - alongside works by 24 contemporary artists who are inspired by personal artistic vision while cognizant of their region's history - the Punk. Their examination of place explores an aggregate of geographical, cultural, and familial histories past and present, embedded and examined in contemporary culture. These artists work with unfettered freedom, curiosity, and passion much like their predecessors, paving the way to redefining 21st century ceramics.

Held writes: "The Funk Art movement reflected the deeply held personal, political, and spiritual beliefs of its makers. The counter-culture revolution of the sixties spawned more than anti-war protests, long hair, and flower power. It also impacted all art forms, where rebellion against the status quo manifested new art forms and modes of expression. This movement defined a dynamic period in social, political, and artistic upheaval that was influential in the development of contemporary American ceramics. With roots in Dada, Surrealism, and the Beat ethos of the 1950s, the Funk ceramists shared aesthetic tendencies with parallel movements, including the cooler Pop artists, the California Assemblagists, Neo-Dadaists like Robert Rauschenberg and Jasper Johns, and the Chicago Imagists.

*My use of Punk in the exhibition title alludes to the attitudes of successive generations that followed the pioneering Funk artist that continued to challenge authority in the same manner that punk rock birthed in the 1970s. Punk rock and its associated lifestyles criticized the status quo and challenged prevailing cultural and social mores. Punk lyrics were in your face; loud, unapologetic, fearless, and subversive in nature. This rebelliousness was not isolated to music alone; it spawned the DIY, zine, and craftivism movements, alternatives that spawned a new visual aesthetic such as Graffiti art, Neo-Expressionist painting, and graphic design, some which is evidenced in *From Funk to Punk*."*

*With work dating from 1936 through 2017, *From Funk to Punk: Left Coast Ceramics* documents an 81 year span of West Coast ceramic production, allowing us to examine the significant contributions artists on the "left coast" have made as each successive generation found innovative ways to navigate dramatic swings in studio practice, the marketplace, academia, collecting, and exhibition.*

From Funk to Punk: West Coast Ceramics Artist List: Robert Arneson, Ralph Bacerra, Carlton Ball, Tanya

Batura, Sascha Brastoff, Patsy Cox, Stephen De Staebler, Viola Frey, David Gilhooly, Vivika & Otto Heino, David Hicks, Ben Jackel, Doug Jeck, Anabel Juárez, Jennie Jieun Lee, Howard Kottler, James Lovera, Glen Lukens, Tony Marsh, John Mason, Kate MacDowell, Harrison McIntosh, Jeffrey Mitchell, Kristen Morgan, Ron Nagle, Gertrude & Otto Natzler, Ruby Neri, Richard Notkin, Zemer Peled, Ken Price, Antonio Prieto, Myrton Purkiss, Brian Rochefort, Jerry Rothman, Adrian Saxe, Anna Sew Hoy, Richard Shaw, Peter Shire, Adam Shiverdecker, Adam Silverman, Meghan Smythe, Robert Sperry, Akio Takamori, Henry Takemoto, Ehren Tool, Peter Voukos, Patti Warashina, Beatrice Wood, and Wanxin Zhang.

→12.08.18 *Fired by Passion: Masterpieces of Du Paquier Porcelain from the Sullivan Collection*. Bogudgivelse. The Frick Collection, 1 East 70th Street, New York, NY 10021. Website: <http://www.frick.org>. The Frick Collection announces a new year-long installation in the Portico Gallery, *Fired by Passion*, inspired by the generous gift of fourteen pieces of Du Paquier porcelain made to the Frick in 2016 by Paul Sullivan and Trustee Melinda Martin Sullivan. The Du Paquier Manufactory was established in Vienna in 1718 by Claudius Innocentius du Paquier, an entrepreneur and official at the Viennese Court, and was only the second manufactory in Europe to produce true porcelain, after the Royal Meissen Manufactory, outside Dresden. Although in operation for only twenty-five years, Du Paquier left an impressive body of inventive and often whimsical work, forging a distinct identity in the history of European porcelain production.

Fired by Passion presents about forty tureens, drinking vessels, platters, and other objects produced by Du Paquier between 1720 to 1740, which were coveted by aristocrats in Vienna and throughout Europe. In addition to exploring the rivalry between the Du Paquier and Meissen manufactories, the exhibition highlights the eclectic mix of references - many of them East Asian - that inspired Du Paquier porcelain. Splendid examples with coats of arms and heraldic symbols from commissions across Europe also illustrate the manufactory's success and influence beyond Vienna. *Fired By Passion: Masterpieces of Du Paquier Porcelain from the Sullivan Collection* is organized by Charlotte Vignon, Curator of Decorative Arts, The Frick Collection.

The Museum Shop of the Frick carries a sumptuously illustrated publication, also called "*Fired by Passion*", in which scholars of international standing Meredith Chilton and Claudia Lehner-Jobst present the distinctive style and the exciting history of Du Paquier porcelain in the context of Baroque Vienna. The first comprehensive publication on this important porcelain manufactory, this three-volume work has been made possible through a five-year research program conducted by the Melinda and Paul Sullivan Foundation for the Decorative Arts. The objects shown, many of them for the first time here, are in major public and private collections.

02.02.18→ *Christina Córdova: La Jungla*. Alfred Ceramic Art Museum, Alfred University, New York. Website: <http://ceramicmuseum.alfred.edu>. Se website for yderligere udstillingsinformation.

Christina Córdova's figurative work has established her as one of the preeminent ceramic artists of her generation. Her work renders the figure as a mysterious, sensual force of compelling urgency. Her masterful use of the ceramic medium empowers her work with a mesmerizing, at times uncanny presence.

Cordova writes: "*At its most basic level Jungla refers to a region of dense, intractable wilderness that sustains an ongoing evolutionary dance governed by uncivilized forces. This tropical landscape of my youth is a beacon to an identity, tying me back to a specific geography and the sediment of generations.*"

Pomona

American Museum of Ceramic Art, AMOCA, 340 S. 339 North Garey Avenue, Pomona CA 91767. Website: www.amoca.org. Se website for udstillingsinformation.

→31.07.18. *Mettlach: Folklore & Fairy Tales*. American Museum of Ceramic Art, AMOCA. *Folktales have been found in cultures throughout the world. Many folktales emerged simultaneously and independently of one another, suggesting that cultures shared parallel narratives.*

The Roman historian Strabo recorded one of the earliest versions of Cinderella in the first century B.C. The classic fairy tale *Hansel and Gretel* was based on real events during the Great Famine of 1315 A.D. In the late 1600's French author Charles Perrault, wrote stories derived from folktales including *Little Red Riding Hood*, *Cinderella*, *Puss in Boots*, *The Sleeping Beauty* and *Bluebeard*.

The invention of the printing press by Johannes Gutenberg around 1440 improved the speed of printing books. The Industrial Revolution and advancements in printing technologies increased the quantity of books and reduced the cost of producing books. These innovations enabled writers such as Jacob and Wilhelm Grimm to collect, document, and share classic folklore and fairy tales with a much larger audience. The *Mettlach: Folklore and Fairy Tales* exhibition includes 140 objects.

History of Mettlach. In 1748, François Boch began manufacturing ceramic dinnerware in France. In 1809, the Boch family purchased a former Benedictine abbey in Mettlach, Germany. Mettlach is located on the Saar River near the border of France. Jean-François Boch, François Boch's grandson, designed many of the machines used to improve production at the new facility.

In 1791, Nicholas Villeroy acquired an earthenware factory in Germany. Villeroy brought in specialists from England and France to modernize production and around 1815 they developed a printing process to create decals that could be fired onto clay (prints under glaze).

The two families merged their ceramic companies in 1836 to create Villeroy and Boch (V&B). The Mettlach factory reached its peak about 1880 but began to decline around in

the early 1900's due to a downturn in the economy and World War I. Today, V&B continues to produce bathroom wares, tableware, and other ceramics.

Canada

Toronto

Gardiner Museum, 111 Queen's Park, Toronto, Ontario, Canada M5S 2C7. Website: www.gardinermuseum.on.ca.

→30.04.18 *Japan Now: Form + Function*. Lobby Display, Gardiner Museum. *The first of three remarkable displays of contemporary Japanese ceramics that will be on view in the Gardiner lobby in 2018. Curated by Joan Mirviss,*

an authority on Japanese ceramics and a New York City gallery owner for 40 years, these displays will showcase the stunning work of leading and emerging Japanese ceramic artists.

→03.06.18 *Yoko Ono: The Riverbed*. Gardiner Museum. *The Gardiner Museum presents a three-part installation by Yoko Ono entitled The Riverbed. Yoko Ono is a forerunner of Conceptual art who frequently involves collaboration, audience participation, and social activism in her artwork.*

The Riverbed invites visitors to collaborate with the artist, the museum, and each other, participating in the artwork through everyday action and contemplation. The Riverbed, in a sense, becomes a temporary village - a repository of hopes and dreams for individuals and for the world.

Bøger, kataloger og artikler om dansk keramik 2017

ved Gunnar Jakobsen

- Solo.* Umage erindringsglimt. Af Per Arnoldi. Gyldendal, København 2017, s 117 [Jens Doller], 159-166 [JHS [Jørgen Haugen Sørensen]], 306 [Herman A. Kähler Keramisk Værksted], 336 [Nils og Herman Kähler samt Eva Sørensen], 336-339 (Den, der ler [Herman A. Kähler Keramisk Værksted med drejer Bjarne Puggaard og Søren Thygesen samt Jesper Christiansen og Günther Förg]), 339-341 (Mer' ler [Petersen Tegl]), 420-421 [Peter Fitzner] og 606. ill. [Den kongelige Porcelains-fabrik og Royal Copenhagen].
- Thorvald Bindsbøll - stærk form og frit spil.* Af Mirjam Gelfer Jørgensen. Arkitektens Forlag [Website: www.arkfo.dk], København 2017. 377 s. ill. litt. noter. index. ib. 420 kr.
- Thorvald Bindsbøll - Inventing modernism.* By Mirjam Gelfer Jørgensen. Arkitektens Forlag [Website: www.arkfo.dk], København 2017. 377 s. ill. litt. noter. index. ib. 420 kr.
- Et gyldent alter til Nørre Nissum Kirke.* Af Peter Brandes. Museet for Religiøs Kunst, Lemvig og Forlaget Wunderbuch, Skive 2017. 96 s. ill. (s 5-6 Forord. Af Signe Kahr Sørensen, s 9 Om Nørre Nissum Kirke. Af Henning Fogde, s 11 Sahls gyldne alter. Af Peter Brandes og s 13 ff Peter Brandes tanker bag udsmykningen. Nedskrevet af Henning og Frederik Fogde). [Peter Brandes].
- Storslået donation til Randers Kunstmuseum.* Randers Kunstmuseum. 18. årg. 1/2017, s 22-23. ill. [Krukke med havmotiv. Den skumfødte Venus. Af H.A. Brendekilde og Herm. A. Kähler. Krukken er gengivet på L.A. Rings oliebillede "Pottemageren Herman Kähler i sit værksted" fra 1890, som også befinder sig på Randers Kunstmuseum].
- Gauguin.* Artist as Alchemist. Edited by Gloria Groom. Yale University Press [Website: <http://yalebooks.co.uk>], London 2017. 336 s. ill. litt. noter. index. ib. 45 £.
- Han fornyede keramikken.* Af Elsebeth Mouritzen. Antik & Auktion. 20. årg. 7/2017, s 42-47. ill. [Svend Hammershøi].
- To be lost in an object.* By/af Bettina Køppe. Køppe Contemporary Objects, Frederiksberg 2017. 32 s. ill. parallelle tekster på engelsk og dansk. (s 2-3 To be lost in an object is a retrospective exhibition installation of Susanne Hangaard's work from the past seven years/To be lost in an object er en opsamlende udstillingsinstallation af Susanne Hangaards værker fra de sidste syv år. By/af Bettina Køppe og s 28-31 Works/Værker. By/af Susanne Hangaard).
- Et indblik i Niels Hansen Jacobsens Paris.* Japan, japonisme og art nouveau. Af Malene Wagner. KOT. Kunst omkring Trolden. 25. årg. 4/2017, s 6-7. ill. litt.
- Drømmeudstillingen.* En præsentation af Niels Hansen Jacobsens keramik. Af Teresa Nielsen. KOT. Kunst omkring Trolden. 25. årg. 4/2017, s 20-22. ill.
- Clay.* Contemporary Ceramic Artisans. By Amber Creswell Bell. Thames & Hudson, London 2017 [Australia 2016], s 202-205. ill. [Steen Ipsen].
- Dyrenes beundrer.* Af Mathilde Rude. Antik & Auktion. 21. årg. 9/2017, s 54-57. ill. [Hugo Liisberg].
- Billedhuggeren Axel Locher.* Skulptur, skuespil og Skagen. Skagen Museum, Skagen 2017. 96 s. ill. litt. noter. 99 kr. (s 5 Forord. Af Lisette Vind Ebbesen, s 9-32 Axel Loche - Fanget i gips. Af Sara Line Batson Matzen, s 35-36 Gips! Af Sara Line Batson Matzen, s 43-57 Kunsten at fastholde øjeblikket. Af Elsebeht Aasted Schanz, s 58-59 "Sjellak-Behandlinger af Skuespiller Statuetterne i Axel Locher galleriet". Opskrift af Jo Hahn Locher, s 60-75 Figurer i det hvide guld - Axel Lochers porcelænsarbejder. Af Allan Andersen og Christina Rauh Oxbøll, s 79-81 Teater og forvandling. Af Hans Henriksen, s 82-83 Axel Locher. Tidslinje, s 84 Jo Hahn Locher. Tidslinje, s 86 Forfatterne, s 87-89 Noter, s 90-91 Personregister og s 92 Udvalgt litteratur).
- Carl Lochers fantastiske familie.* Af Peter Schmidt Hansen. P.S. Hansen Forlag, Birkerød 2017. 171 s. ill. litt. slægtstavle. (s 76-98 (Carl Lochers børn), se specielt s 80-86, 95, 96 og 98). [Axel Locher og Jo Hahn Locher].
- Erik Nyholm.* Keramiske billeder. Af Troels Andersen. Forlaget Vandkunsten [www.forlagetvandkunsten.dk], København 2017. 224 s. ill. litt. noter. ib. 350 kr.
- Gunnar Nylund i Danmark.* [Afsnit]. I: Gunnar Nylund. Konstnär och industriformgivare. Av Petter Eklund. Historisks Media, Lund 2017, s 34-43, i øvrigt passim. ill. litt. sign.
- Axel Salto · Stentøjsmesteren.* Red. af Susanne Bruhn og Pia Wirnfeldt. Clay · Keramikmuseum Danmark [Website: <http://claymuseum.dk>], Middelfart 2017. 208 s. ill. litt. noter. ib. 300 kr. (s 7 og 9 Forord. Af Pia Wirnfeldt, s 12-29 Saltomortale. Af Mikael Wivel, s 44-53 Den kraft som gennem den grønne stængel driver blomsten. Af

Duncan Macmillan, s 66-83 Axel Salto. I troldmandens værksteder. Af Susanne Bruhn, s 102-111 Rumkunst og uregerlige vaser. Saltos rolle i Danish Modern Design. Af Anders V. Munch, s 122-137 Salto og landskabet. Vejen til Grasse og vejen til La Gaude. Af Lulu Salto Stephensen, s 144-157 Skærvens prægnans og glasurens ejendommelighed. Af Peter Poulsen og Susanne Bruhn, s 164-189 Katalog over Axel Saltos keramik. Af Stig Bjerregaard Pedersen, s 190-194 Biografi og s 195-202. Bibliografi. Af Gunnar Jakobsen).

Axel Salto · Master of Stoneware. Ed. by Susanne Bruhn and Pia Wirnfeldt. Clay · Keramikmuseum Danmark [Website: <http://claymuseum.dk>], Middelfart 2017. 208 s. ill. litt. noter. ib. 300 kr. (s 7 og 9 Foreword. By Pia Wirnfeldt, s 12-29 Saltomortale. By Mikael Wivel, s 44-53 The force that through the green fuse drives the flower. By Duncan Macmillan, s 66-83 Axel Salto. In the magician's workshops. By Susanne Bruhn, s 102-111 Spatial Art and unruly vases. Salto's role in Danish Modern Design. By Anders V. Munch, s 122-137 Salto and the landscape. The Road to Grasse and The Road to La Gaude. By Lulu Salto Stephensen, s 144-157 The Pithiness of the body and idiosyncrasy of the glaze. By Peter Poulsen and Susanne Bruhn, s 164-189 Catalogue of Axel Salto's ceramics. By Stig Bjerregaard Pedersen, s 190-194 Biography og s 195-202. Bibliography. By Gunnar Jakobsen).

Skærvens prægnans og glasurens ejendommelighed. Af Peter Poulsen og Susanne Bruhn. Kunsthåndverk. 37. årg. Nr. 144. 2/2017, s 32-37. ill. noter.

Stentøjsmesteren. Af Susanne Bruhn. Antik & Auktion. 20. årg. 2/2017, s 54-59. ill. [Axel Salto].

Axel Salto. Von Sabine Spindler. Sammler Journal. November 2017, s. 66-73. ill.

Susanne Ussing - mellem kunst og arkitektur. Strandberg Publishing, København 2017. 270 s, see particularly s 222 and 223-225 [Hesteskokaréen, Christianshavn, København], s 227-231 (Bevægelse og forandring [Fractal sculpture in collaboration with Carsten Hoff]) and p. 239. ill. ref. notes. (s 7 Forord. Af Mikkel Bogh, s 8-15 Susanne Ussing - mellem kunst og arkitektur. Af Birgitte Thorsen Vilslev, s 16-53 Materielle subversioner. Susanne Ussings tidlige værker i et kritisk og feministisk perspektiv. Af Birgitte Anderberg, s 54-79 At arbejde imellem. Tegningen som prisme for Susanne Ussings mangesidede kunstneriske univers. Af Elisabeth Delin Hansen, s 80-125 Ussing og Hoff - arkitekturen frisat, Af Carsten Thau, s 127-128 Utopier - eller steder, som ikke er. [Digte]. Af Peter Laugesen, s 130-163 Sansning og sammenhæng. Ti kunstudstillinger i børneåret 1979. Af Ning de Coninck-Smith, s 164-187 Det sammensatte menneske. I drivhuset, Ordrupgaard

1980. Af Birgitte Thorsen Vilslev, s 188-207 Hinsides de lukkede kasser. Susanne Ussings arbejde for Nørgaard paa Strøget. Af Ulrikke Neergaard, s 208-247 "Jeg prøver at skabe den modsætning, den mangler". Susanne Ussings offentlige værker 1968-1995, s 249-250 Susanne Ussings arkiv og samling. Af Dola Bonfils, s 252-256 Biografi, s 258-265 Litteratur og noter, s 266 Bibliografi (i udvalg) og s 267 Mediet mellem kunst og arkitektur. Af Susanne Ussing [Artikel fra Arkitektur DK 3, 1983]).

Familie på træben. Om J.F. Willumsens Familie vase. Af Peder Rasmussen. Aristo Bogforlag [Website: aristobogforlag.dk], København 2016. 200 s. ill. litt. noter. ib. 200 kr.

Dansk Værkstedskeramik 1950-2010 i Designmuseum Danmark. Af Bodil Busk Laursen. Bestandskatalog. Designmuseum Danmark [Website: <https://designmuseum.dk>], København 2017. 360 s. ill. litt. noter. 349 kr. [Lene Adler Petersen, Per Ahlmann, Helle Allpass, Tove Anderberg, Beate Andersen, Clara Andersen, Mette Augustinus Poulsen, Karen Bennicke, Nell Bernard, Hanne Bertelsen, Helge Bertram, Aage Birck, Merethe Bloch, Ole Bloch, Martin Bodilsen Kaldahl, Peter Brandes, Inger Bruhn, Christian Bruun, Anne Lise Bruun Pedersen, Jørgen Brynjolf, Poul Bækhoj, Per Børglum Knudsen, Birgitte Börjeson, Hans Börjeson, Ane Katrine von Bülow, Sten Børsting, Gerd Baarstrøm, Kirsten Christensen, Jesper Christiansen, Mogens Davidsen, Sandra Davolio, Lis Ehrenreich, Lisa Engqvist, Gutte Eriksen, Else Fischer-Hansen, Anne Fløche, Vibeke Fønnesberg Schmidt, Jytte Gaihede, Michael Geertsen, Nils Erik Gjerdevik, Lotte Glob, Lenny Goldenberg, Heidi Guthmann Birck, Bente Hansen, Jørgen Hansen, Anne Marie Harrison, Jørgen Haugen Sørensen, Berit Heggenhougen Jensen, Dorte Heide, Turi Heisselberg Pedersen, Marianne Herlufsdatter, Buller Hermansen, Louise Hindsgavl, Gerd Hiort Petersen, Marie Hjorth, Ulla Hjorth, Nina Hole, Kim Holm, Ida Holm Mortensen, Karin Hougaard, Julie Høm, Steen Ipsen, Ole Jensen, Asger Jorn, Gitte Jungersen, Else Kamp Jensen, Richard Kjærgaard, Anne Kjærsgaard, Knud Kristensen, Bo Kristiansen, Anders Krüger, Herman J. Kähler, Grethe Lindblad, Ann Linnemann, Better Lübbert, Sten Lykke Madsen, Finn Lynggaard, Morten Løbner Espersen, Bodil Manz, Richard Manz, Marianne May, Gudrun Meedom Bæch, Liller Meyer, Lisbet Munch-Petersen, Ursula Munch-Petersen, Hans Munck Andersen, Malene Müllertz, Felix Møhl, Dorthe Møller, Nina Møller Kristensen, Erik Nyholm, Bjørn Nørgaard, Jesper Packness, Esther Elisabeth Pedersen, Bjørn Poulsen, Christian Poulsen, Tue Poulsen, Arne Ranslet, Peder Rasmussen, Peder Rasmussen, Lene Regius, Erik Reiff, Jane Reumert,

Inger Rokkjær, Anders Ruhwald, Vibeke Rytter, Alev Siesbye, Bente Skjøttgaard, Lone Skov Madsen, Kirsten Sloth, Snorre Stephensen, Inger Thing, Sys Thomsen, Flemming Tvede Hansen, Peter Tybjerg, Mette Vangsgaard, Hans Vangsø, Gertrud Vasegaard, Myre Vasegaard, Charlotte Vejlø, Birthe Weggerby, Ivan Weiss, Per Weiss, Bjørn Wiinblad, Mette Marie Ørsted, Barbro Åberg og Gunhild Aaberg samt Claydies (Tine Broksø og Karen Kjældgård-Larsen), Hesselholdt og Mejlvang (Sofie Hesselholdt og Vibeke Mejlvang) og Souvenix (Jobim Jochimsen og Anne Tophøj)].

Danish Studio Ceramics 1950-2010 in Designmuseum Danmark. By Bodil Busk Laursen. Catalogue of the collection. Designmuseum Danmark [Website: <https://designmuseum.dk>], København 2017. 360 s. ill. litt. noter. 349 kr. [Keramikere og kunstnere, der er med i bestandskataloget, se den danske udgave].

Stor formater - kloge hænder. Tommerup Keramiske Værksted. Katalog. Clay · Keramikmuseum Danmark, Middelfart 2017. 80 s. ill. (s 6-8 Forord. Af Pia Wirnfeldt, s 11-15 Fra teglværk til kunstnerværksted. Af Lise Seisbøll Mikkelsen, s 17-33 15 udvalgte værker, s 35-71 15 nye værker, heraf s 36-38 Udstillingen Store formater - kloge hænder. Af Christina Rauh Oxbøll, s 39-41 Teknikker til formgivning og s 73-79 Skulpturparken omkring Clay Keramikmuseum). [Esben Lyngsaa Madsen og Gunhild Rudjord, Lene Adler Petersen, Per Ahlmann, Tove Anderberg, Martin Bodilsen Kaldahl, Peter Brandes, Peter Carlsen, Ane Davidsen og Lova Nublom, Maja Lisa Engelhardt, Nils Erik Gjerdevik, Arne Haugen Sørensen, Hesselholdt & Mejlvang (Sofie Hesselholdt og Vibeke Mejlvang), Kirsten Justesen, Morten Løbner Espersen, Ursula Munch-Petersen, Marianne Nielsen, Erik Nyholm, Bjørn Nørgaard, Pernille Pontoppidan, Tal R, Bjørn Poulsen, Gunhild Rudjord, René Schmidt, Andreas Schulenburg, Bente Skjøttgaard og Søren Thygesen samt Ingrid Askeland, Magne Furuholmen og Kjell Nupen m.fl.].

Grand Designs - Clever Hands. Tommerup Ceramic Workcenter. Catalogue. Clay · Museum of Ceramic Art, Middelfart 2017. 80 s. ill. (s 6-8 Foreword. By Pia Wirnfeldt, s 11-15 From Brickworks to Workplace for Ceramic Artists. By Lise Seisbøll Mikkelsen, s 17-33 15 Selected Works, s 35-71 15 New Works, heraf s 36-38 The Exhibition Grand Designs - Clever Hands. By Christina Rauh Oxbøll, s 39-41 Techniques Used in Producing Ceramic Forms og s 73-79 The Sculpture Park at Clay Museum of Ceramic Art). [Keramikere og kunstnere, der er med i kataloget, se den danske udgave].

Pottemagerens egen lertøjssamling. Af Karen Døssing. Antik & Auktion. 21. årg. 9/2017, s 64-69. ill. [Samlerne Erik Bendtsen (pottemager) og Carsten Larsen].

Urban Potters. Makers in the City. By Katie Treggiden. Ludion [Website: www.ludion.be], Atwerpen 2017. 232 s. ill. (s 126-163 Copenhagen. Onwards & Outwards, heraf s 138-145 Anders Arhoj (f. 1979), s 153-157 Tina Marie Bentsen (f 1981), s 130-137 Ditte Fischer (f. 1966), s 159-163 Tasja Pulawska (f 1983) og s 147-151 Inge Vincent (f. 1967)).

Vitamin C · Clay + Ceramic in Contemporary Art. By Clare Lilley. Phaidon Press [Website: <http://uk.phaidon.com>], London 2017. 304 s. ill. ib. 39,95 £. (s 60-63 Lilibeth Cuenca Rasmussen. By Louisa Elderton, s 88-91 Rose Eken. By Marie Laurberg, s 142-143 John Kørner. By Anne Kielgast, s 240-243 Tal R. By Jens Hoffmann og s 258-261 Anders Ruhwald. By Matthew McLean).

Fajancemesterens kunstserie. Af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 20. årg. 3/2017, s 64-68. ill. [Nils Thorsson og "Baca" på Alumina].

Med stolthed, ler og kærlighed. [Katalog]. Knabstrup Keramik. 2017. [29 s]. ill.

Brugskunst med bredde. Af Mathilde Rude. Antik & Auktion. 20. årg. 8/2017, s 26-31. ill. [Ravnild Keramiske Fabrik].

Elements. Graduation 2017. The Royal Danish Academy of Fine Arts, Schools of Architecture, Design and Conservation, Nexø 2017. 96 s. ill. (s 6-7 Elementary and beyond. Preface by Troels Degn Johansson og s 92 The Why. Post Script by Nina Erichsen). [Agnethe Schmidt Bigum, Oliver Bugge, Signe Marie Bærnthsen, Cathrine Agnethe Hirsvang, Laura Hoff, Alexandro Murar og Alexandra Nilasdotter].

Jubilæumsudstillinger 20 år. 1997-2017. Guldagergaard, Skælskør 2017. 19 s. ill. (s 2 Velkommen. Af Mette Blum Marcher, s 4 Virginia Leonard, s 5 Jim Cooper, 6-7 Greatest Hits [Philip Cornelius, Michael Flynn, Enric Mestre, Ayanda Mji, Justin Novak, Fred Olsen, Anders Ruhwald, Miku Watanabe og Dae Wong], s 8 Harriet Caslin, s 9 Evelin Saul, s 10-11 Christian Bruun, s 12 Partners in Crime [Alice Fougeret, Sanna Hajnos, Jeanne Magnenat og Anja Petersen], s 14 Sten Lykke Madsen, s 15 Jennifer Johnson, s 16 Brugskunst (Christian Bruun og Gurli Elbækgaard, s 17 Dert bedste fra Projekt Netværk [Sandra Osterling og Virginia Torrence] og s 18-18 Afgangsklassen fra Århus

Kunstakademi [Christine Urfe Bendt, Marianne Tangen Buskov, Lene Kristine Christensen, Rasmus Eliassen, Ruth Granslev, Dorthe Koefoed Jørgensen, Ane Kirsten Lentz, Trine Abild Lind, Dorte Povlsen, Mari Fuglsberg Sand, Anette Schmidt og Jonna Skydt Andersen]).

Liquid Life. Biennalen for Kunsthåndværk & Design [2017]/The Biennale for Craft & Design [2017]. Danske Kunsthåndværkere & Designere, København 2017. 64 s. ill. (s 4-7 Liquid Life. Forord/Preface. Af/by Hans Christian Asmussen). [Birgitte Christens, Ane Fabricius Christiansen, Vinni Hedegaard Frederiksen, Heidi Hentze, Marianne Nielsen, Karen-Lisbeth Rasmussen, Søren Thygesen, Flemming Tvede Hansen og Mona Vander samt Niels Stock Bach (Marianne Nielsen, Helene Stockmarr og Marianne Krumbach)].

The Brask Collection Meets Willumsen. Red. af/ed. by Lisbeth Lund & Jens-Peter Brask. J.F. Willumsens Museum, Frederikssund 2017. 176 s. ill. (s 12-13 og 106-143 Udtryksfuld keramik/Expressive ceramics). [J.F. Willumsen samt Jes Brinch, Peter Linde Busk, Helen Frik, Jan S. Hansen, Hesselholdt & Mejlvang, John Kørner og Alexander Tovborg].

Kunsthåndværk 2017. Kunstetagerne/Mariagerfjord Kunstforening og Hobro Kunstsamling, Hobro 2017. 28 s. ill. (s 1 Forord. Af Birgitte Nissen og Søren C. Olesen, s 3-4 Det universielle sprog. Brug af ornament og mønster i samtidens kunsthåndværk. Af Ulrikka Mokdad, s 6-7 På tværs. Lisbeth Voigt Durand, s 8-9 På tværs. Gurli Elbækgaard, s 16-17 De 7 ovenpå. Maja Frendrup, og s 26 De 7 ovenpå. Barbro Åberg).

Talisman · magiske objekter. Versus. 2017. 118 s. ill. (s 10-19 Se verden Versus - vov at se det hele!/See the World Versus - Dare to See It All! Af/by Pia Wirnfeldt, s 16-19 Talisman - magiske objekter/Talisman - Magic Objects. Af/by Versus, s 22-33 Velkommen til den anden side/Welcome to the Other Side. Interview med/with Rane Willerslev ved/by Mikael Jalving, s 37-85 Talisman - magiske objekter/Magic Objects, s 90-108 37 talismaner på natrejse/37 Talismans on a Night Journey. Af/by Lilla Monrad og Hanne Urhøj og s 116-117 Versus). [Lea Mi Engholm, Ane Fabricius Christiansen, Camille Rishøj Nielsen, Mariko Wada og Sissel Wathne].

Kærlighed til Leret. Janus Bygningen, Tistrup 2017. [28 s]. ill. (s 3 Kærlighed til leret. Af Ninna Gøtzsche, s 4-7 Claydies – 2013. Interview med Claydies ved Ninna Gøtzsche, s 8-9 Claydies - 2017. Interview med Claydies ved Ninna Gøtzsche, s 10-13 Mette Maya Gregersen - 2013. Tanker der finder form. Interview med Mette Maya Gregersen ved Ninna Gøtzsche, s 14-15 Mette Maya Gregersen - 2017. Interview med Mette Maya Gregersen ved Ninna Gøtzsche, s 16-19 Christin Johansson - 2013. Møder mellem mennesker. Interview med Christin Jo-

hansson ved Ninna Gøtzsche, s 20-22 Christin Johansson - 2017. Interview med Christin Johansson ved Ninna Gøtzsche, 23-26 Ninna Gøtzsche - 2013. Hvordan man ender i en verden af ler. Af Ninna Gøtzsche og s 27-28 Ninna Gøtzsche - 2017. Af Ninna Gøtzsche). [Claydies (Tine Broksø og Karen Kjældgaard-Larsen), Mette Maya Gregersen, Ninna Gøtzsche og Christin Johansson samt Dirty Go Clay Band (Mette Maya Gregersen, Louise Gaardmann og Lea Nielsen)].

Kærlighed til Leret. Af Ninna Gøtzsche. Kunstmagasinet Janus. 2/2017, s 3-5. ill. [Claydies (Tine Broksø og Karen Kjældgaard-Larsen), Mette Maya Gregersen, Ninna Gøtzsche og Christin Johansson].

Profiler i ler. Dronninglund Kunstcenter, Dronninglund 2017. 24. s incl omslag. ill. (s 3 Forord. Af Jette Abildgård, s 6-9 Aage Birck, s 18-21 Hans og Birgitte Börjeson), s 10-13 Anne Fløche og s 14-17 Sten Lykke Madsen).

Venterum. Officinet, København 2017. [16 s incl omslag]. ill. (s 6-7 Venterum - et rum med forventning om forandring og s 8-9 Kirsten Holm Nielsen). [Kirsten Holm Nielsen].

Keramiker Nøglen. Af Erik Linnet. 2. rev. udg. Erik Linnet Design, København 2017. 212 s. ill. litt. stikord. ib. 295 kr.

Picasso Keramik. [Særnummer]. Louisiana Revy. 58. årg. 2/2018. 128 s. ill. noter. ordliste. keramiske former. editioner.

Bøger 2018-2021 om dansk keramik

Tommerup Keramiske Værksted I-II. Af Lise Seisbøll og Gunnar Jakobsen m.fl. Forlaget Wunderbuch [Website: www.forlaget-wunderbuch.dk], Skive 2018. 2 bd. på henholdsvis 288 og 336 s. ill. litt. noter. register. ib. 495 kr. Er udkommet.

Tommerup Ceramic Workcenter I-II. By Lise Seisbøll and Gunnar Jakobsen et al. Forlaget Wunderbuch [Website: www.forlaget-wunderbuch.dk], Skive 2018. 2 bd. på henholdsvis 288 og 336 s. ill. litt. noter. register. ib. 495 kr. Er udkommet.

Blomstermaleren J.L. Jensen – Mellem kunst og natur i Guldalderen. Af Mette Thelle & Marie-Louise Berner. Strandberg Publishing, København 2018. 314 s. ill. litt. noter. ib. 349,95 kr. Er udkommet.

Gitte Jungersen · Ceramic Works. By Jorunn Veiteberg and Lars Dybdahl. Arnoldsche [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart. 30.06.18. 144 s. ill. litt. noter. ib. 34 €.

En bid af paradys - Bjørn Wiinblad og hans tid. Af Heidi Laura. Gads Forlag [Website: www.gad.dk], København. 15.05.18. 368 s. ill. litt. ib. 349,95 kr.

Made in Denmark. Design since 1900/Formgestaltung seit 1900. Red. von/ed. by Olaf Thormann. Von/by Sabine Epple, Carsten Klodt & Theresa Stiller. GRASSI Museum für Angewandte Kunst, Leipzig & Arnoldsche [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart. 02.06.18. 276 s. ill. litt. noter. ib. 44 €.

Lillerød Lervarefabrik. Lokalhistorisk Arkiv og Forening i Allerød. 2018.

Lertøj i Danmark 1600-1900. Red. af Annali Bork, Bodil Møller Knudsen & Lennart S. Madsen. Ehlers Lertøjssamling, Haderslev 2019.

Saxbo. Red. af Mirjam Gelfer-Jørgensen, Susanne Bruhn og Anders Uhrskov med bidrag af bl.a. Susanne Bruhn, Mirjam Gelfer-Jørgensen, Jette Hoffmeyer, Gunnar Jakobsen, Morten Løbner Espersen, Finn Möhring, Henning Pihlmark, Peter Poulsen, Anders Uhrskov og Elsebeth Welander-Berggren. 2020.

Niels Hansen Jacobsen. Red. af Teresa Nielsen med bidrag af Teresa Nielsen og Malene Wagner m.fl. Vejen Kunstmuseum [Website: www.vejenkunstmuseum.dk], Vejen 2021.

Spor i Keramikken & Keramiske Profiler 1880-2012. Af Ane Maria og Animi Holst Schmidt.

Nye udenlandske bøger 2017-2019 – et udvalg

Med händerna i leran. En bok om Kerstin Danielsson. Red. Av Theo Ågren, Med bidrag af Theo Ågren, Lisbet Ahnoff och Love Jönsson. Theo Ågren Publishing. 2018. 125 s. ill.

Blickpunkt Tyra Lundgren. Av Marika Bogren. Carlsson Bokförlag [Website: <http://www.carlssonbokforlag.se>], Stockholm. 02.05.18. ill. litt. ib.

The Teabowl. East and West. By Bonnie Kemske. Bloomsbury Academic [Website: www.Bloomsbury.com], London 2017. 160 s. ill. litt. ib. 22.75 £.

New Wave Clay. Ceramic Design Art and Architecture. By Tom Morris. Frame Publishers [Website: <https://www.framepublishers.com>], Amsterdam 2018. 296 s. ill. ib. 39 €.

Ceramic. Pottery and Civilisation in the West. By Paul Greenhalgh. Bloomsbury Visual Arts [Website: www.Bloomsbury.com], London. 01.04.19. 304 s. ill. litt. noter. ib.

Europäische Fayencen 17.-18. Jahrhundert: Bestands- und Verlustkatalog der Sammlung des GRASSI Museums für Angewandte Kunst Leipzig. Von Thomas Rudi. Passage-Verlag [Website: www.passageverlag.de], Leipzig 2017. 376 s. ill. litt. noter. hf. 25 €.

European Porcelain. In the Metropolitan Museum of Art. By Jeffrey Munger and Elizabeth Sullivan. Yale University Press [Website: <http://yalebooks.co.uk>], London. 01.05.18. 288 s. ill. litt. noter. ib. 50 £.

Contemporary British Ceramics and the Influence of Sculpture. Monuments, Multiples, Destruction and Display. By Laura Gray. Routledge Advances in Art. Routledge [Website: www.routledge.com], Abingdon 2017. 146 s. ill. litt. noter. ib. 115 £.

Moorcroft. A guide to Moorcroft Pottery 1897-1993. By Paul Atterbury. 5th new edition. Richard Dennis Publications [Website: www.richarddennispublications.com], Shepton Beauchamp 2018. 240 s. ill. litt. hf. 28 £.

Ruskin Pottery. A History and Collectors Guide. By Rob Higgins and Will Farmer. Amberley Publishing [Website: <https://www.amberley-books.com>], Stroud. 15.06.18. 96 s. ill. litt. hf. 14,99 £.

The Origins of Worcester Porcelain. Local Ingenuity and the Pathways from Staffordshire, Stourbridge, Bow, Limehouse & Bristol. By Ray Jones. With a contribution by Bill Jay. Parkbarn. 2018. 592 s. ill. litt. noter. ib. 70 £.

Wedgwood. A Story of Creation and Innovation. Foreword by Alice Rawsthorn, Contribution by Mariusz Skronski, Introduction by Gaye Blake-Roberts. Rizzoli [Website: www.rizzoliusa.com], New York 2017. 304 s. ill. litt. noter. ib. 60 \$.

The life and work of John ffrench. Irish ceramic artist (1928-2010). By Peter Lamb. Gandon Editions [Website: www.gandon-editions.com], Kinsale 2018. ill. litt. ib.

Ornament im Quadrat. Die Jugendstilfliesen-Schenk-ung Inge Niemöller/Ornament Squared Inge Niemöller Art Nouveau Tile Collection Gift. Herausgegeben von/Edited by Philipp Gutbrod und Stefanie Patruno. Wienand Verlag [Website: www.wienand-koeln.de], Köln 2017. 176 s. ill. litt. ib. 35 €.

Keramische Horizonte. Die Sammlung der Lotte Reimers-Stiftung auf Schloss Friedenstein in Gotha/*Ceramic Horizons*. The Lotte Reimers Foundation Collection at Friedenstein Castle in Gotha. Von Marlene Jochem. Arnoldsche [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart. 27.04.18. 336 s. ill. litt. ib. 48 €.

Gefäß/Skulptur 3. Grassi, Leipzig & Arnoldsche [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart. 10.11.18. 336 s. ill. litt. ib.

Nürnberger Fayencen. Geschichte und Erzeugnisse einer Manufaktur in der Reichsstadt. Bestandskatalog des Germanischen Nationalmuseums [Website: www.gnm.de], Nürnberg. Von Silvia Glaser. Germanisches Nationalmuseum 2017. 528 s. ill. litt. noter. ib. 59 €.

Meissner Porzellanmalerei und ihre grafischen Vorlagen. Raffinesse im Akkord. Von Claudia Bodinek. Michael Imhof Verlag [Website: www.imhof-verlag.de], Petersberg. 01.05.18. 790 s. ill. litt. noter. ib. 135 €.

A Princely Pursuit. The Malcolm D. Gutter Collection of Early Meissen Porcelain. Ed. by Maria Santangelo. Hirmer Verlag [Website: <http://www.hirmerverlag.de>], München. 01.05.18. 256 s. ill. litt. noter. ib. 52 £.

Blütenlese. Meißener Porzellan aus der Sammlung Tono Dreßen. Von Angela Dreßen und Michael Unterberg. Deutscher Kunstverlag [Website: www.deutscherkunstverlag.de], Berlin. 29.06.18. 240 s. ill. litt. 34,90 €.

Porcelaine royale. Napoleons Bedeutung für Sèvres und Fürstenberg. Von Martin Minning et.al. Sandstein Kommunikation [Website: <https://www.sandstein.de>], Dresden 2017. 168 s. ill. litt. noter. hf. 25 €.

Von Pulverdampf und Schlachtidyll. Weißes Gold aus der Frankenthaler Manufaktur. Von Alfried Wiczorek & Christoph Lind. Schnell & Steiner [Website: www.schnell-und-steiner.de], Regensburg 2018. 122 s. ill. litt. ib. 24,95 €.

The Golden Age of the KPM. Weichmalerei (Soft-Paste-Paint) on Berlin Porcelain. By Franca Dietz. Michael Imhof Verlag [Website: <http://www.imhof-verlag.de>], Petersberg 2017. 509 s. ill. litt. noter. ib. 165 €.

Hafnergeschirr aus Altbayern. [Kataloge des Bayerischen Nationalmuseums]. Deutscher Kunstverlag [Website: www.deutscherkunstverlag.de], Berlin. 652 s. ill. litt. noter. ib. 29.06.18. 58 €.

Das Porzellanwerk Stadtlengsfeld. Geschichte und Chronik eines Betriebes. Von Rolf Leimbach. Books on Demand. 2017. 172 s. ill. litt. hf. 15,99 €.

Der „Fat Lava Stil“. Deutsche Zierkeramik der Nachkriegsjahre/*The „Fat Lava Style“*. German decorative ceramics of the post war era. Von Michael P. Thomas. Michael P. Thomas. 2018. 396 s. ill. ib. 44,90 €.

Johannes Nagel. Trial and Error - Vessels/objects/Ver-such und Irrtum - Vasen/Objekte. Von Jörg Johnen & Marcel René Marburger. Arnoldsche [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart. 27.04.18. 80 s. ill. litt. tysk/engelsk tekst ib. 28 €.

Leiko Ikemura. Märchenwald Taschenbuch. Herausgeber Hetjens - *Deutsches Keramikmuseum & Droste Verlag* [Website: www.droste-verlag.de], Düsseldorf 2018. 80 s. ill. hf. 29,95 €.

Sammlung Faltus. Wiener Porzellanfiguren des Rokoko. Von Annette Ahrens. Album Verlag [Website: www.albumverlag.at], Wien 2017. 432 s. ill. litt. ib. 53 €.

300 Jahre Wiener Porzellan. Von Claudia Lehner-Jobst. Residenz [Website: www.residenzverlag.com], Wien 2018. 192 s. ill. litt. ib. 35 €.

Wiener Werkstätte 1903-1932. The Luxury of Beauty. By Christian Witt-Dorring. Prestel [Website: <https://prestelpublishing.randomhouse.de>], London 2017. 576 s. ill. litt. ib. 49,99 £.

French Faience. The Knafel Collection. D. Giles [Website: <https://gilesltd.com>], London. 11.09.18. ill. litt. hf. 18,66 £.

„Auf der Glasur kunstmäßig bemahlt“. Italienische Renaissance-Majolika und europäische Fayencen in Gotha. Von Ute Däberitz. Stiftung Schloss Friedenstein Gotha. 2017. 132 s. ill. litt. noter. ib.

Maiolica before Raphael. By Elisa P. Sani and Justin Raccanello. Sam Fogg [Website: www.samfogg.com], London 2017. 248 s. ill. litt. hf. 40 £.

Making Beauty. The Ginori Porcelain Manufactory and its Progeny of Statues. Ed. by Tomaso Montanari. Mandragora [Website: <http://www.mandragora.it>], Firenze 2017. 160 s. ill. litt. ib. 22 €.

Decoding Mimbres Painting. Ancient Ceramics of the American Southwest. By Tony Berlant and Ewan Maurer. Prestel. 07.06.18. 128 s. ill. litt. noter. ib. 39,99 £.

American Art Pottery. The Robert A. Ellison Jr. Collection. By Alice Cooney Frelinghuysen, Martin Eidelberg and Adrienne Spinozzi. Yale University

Press [Website: <http://yalebooks.co.uk>], New Haven and London. 30.10.18. 352 s. ill. litt. noter. ib. 50 £.

Shozo Michikawa. Ceramic Art. By Clare Pollard and Nora von Achenbach. Arnoldsche [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2017. 96 s. ill. litt. ib. 28 €.

The Circulation of Elite Longquan Celadon Ceramics from China to Japan. An Interdisciplinary and Cross-Cultural Study. By Meili Yang. Sussex Academic Press. 01.09.18. 240 s. ill. litt. noter. ib.

Obsession. Sir William Van Horne's Japanese Ceramics. By Ron Graham. McGill-Queen's University Press. 15.10.18. 208 s. ill. litt. ib. 45,99 £.

Iznik Pottery and Tiles. In the Calouste Gulbenkian Collection. By Maria Queiroz Ribeiro. Reprint. Ediciones El Viso. 2018. 136 s. ill. litt. noter. hf. 24,75 £.

Making Pottery You Can Use. Plates that stack·Lids that fit·Spouts that pour·Handles that stay on. By Jacqui Atkin. Search Press Ltd. [Website: www.searchpress.com], Tunbridge Wells 2017. 224 s. ill. litt. hf. 14,99 £.

*Fuurstrøm Fajanceværk · Nymølle Keramisk Fabrik ·
Boveskov
Efterlysning*

Med henblik på udarbejdelse af et skrift om Fuurstrøm Fajanceværk, Nymølle Keramiske Fabrik og Boveskov søges oplysninger om:

- Værkstedernes historie.
- Virksomhedernes omsætning, antal medarbejdere og materiel, etc.
- Fotografier af virksomhedernes produkter - lertøj, fajance og stentøj, herunder også signaturer og fabriksmærker.
- Hvem arbejdede på virksomhederne (kunstnere, kunsthåndværkere, drejere og øvrige ansatte)?
- Hvilke salgskanaler benyttede man (Forretninger der ejedes af eller var tilknyttet C. Schous Fabrikker, isenkræmmere, udstillinger mv)?

Da litteraturen om virksomhederne er yderst sparsom, vil jeg være meget taknemmelig for yderligere oplysninger. Således findes der stort set intet om Boveskov. Varemærket Boveskov var ejet af C. Schous Fabriker A/S, der også ejede Fuurstrøm Fajanceværk og Nymølle Keramiske Fabrik (de sidste knap 10 år af sin eksistens havde Nymølle Keramiske Fabrik dog anden ejer). Men hvor foregik produktionen af Boveskops keramik, der mest bestod af Gunnar Nylund modeller fra Nymølle i let modificeret form med som regel men ikke altid en meget blank glasur?

Jeg håber, at *keramiske noters* læsere kan hjælpe mig videre i arbejdet med de tre virksomheder.

Har du oplysninger om disse virksomheder eller deres kunstnere, så kontakt venligst: Henning Pihlmark.
Mailadresse: henningpihlmark@gmail.com.

Axel Salto · Stentøjsmesteren. Red. af Susanne Bruhn og Pia Wirnfeldt. Clay Keramikmuseum Danmark [Website: <http://claymuseum.dk>], Middelfart 2017. 208 s. ill. litt. noter. ib. 300 kr.

Under de senaste 20 åren har det internationella intresset för Axel Saltos keramik varit stadigt ökande. I synnerhet har hans stengodsproduktion från Den kongelige Porcelainsfabrik i *spirende* och *knoppende* stil väckt samlares, antikhandlares och auktionshus' intresse långt utanför Skandinavien gränser. Med tanke på den våldsamma prisutvecklingen på Saltos arbeten och nytillkomna samlares behov av att få lära sig mer om hans verk har det dröjt anmärkningsvärt länge innan någon större monografi om konstnären publicerats. I brist på annat har den relativt anspråkslösa katalogen *Axel Salto: Forces of Nature*, utgiven av antikaffären Antik i New York 1999, i internationella sammanhang kommit att bli något av ett referensverk. Mer ambitiösa samlare har också sökt sig till de böcker som publicerades i Danmark under Saltos livstid, som *Salto's Keramik* (1930) och *Den spirende stil* (1949). Även den av Lars Dybdahl redigerade katalogen *Det brændende nu* från Salto-utställningen på Kunstindustrimuseet 1989 har blivit eftersökt på antikvariaten. Av dessa är det emellertid enbart *Den spirende stil* som innehåller engelsk text, i form av en översättning av en av Saltos egna essäer. Något sammanfattande, konsthistoriskt orienterat arbete om Salto har inte funnits på engelska. Man måste alltså konstatera att den ambitiösa antologi om Salto, redigerad av Susanne Bruhn och Pia Wirnfeldt och utgiven av CLAY Keramikmuseum Danmark, som nu föreligger i separata utgåvor på danska och engelska tillgodoser ett stort och sedan länge känt behov.

Den anslående, elegant formgivna och välillustrerade volymen är tryckt i kvartformat och publicerades i samband med CLAYs stora Salto-utställning i fjolåret, för vilken Bruhn var kurator. Flera av texterna bygger på tidigare forskning, inte minst Dybdahls katalog, men presenterar också nya rön och infallsvinklar på Saltos konstnärskap. Som titeln *Axel Salto: Stentøjsmesteren* antyder är det keramiken som står i fokus snarare än konstnärens arbete inom måleri, grafik, bokkonst, textil och silver. Ett avsnitt som kommer att intressera många samlare är Stig Bjerregaard Pedersens gedigna katalog över Saltos keramiska formgivning, omfattande över 400 nummer. Här måste det väl nämnas att en *catalogue raisonné* över Saltos grafiska blad också skulle vara mycket välkommen, men ett sådant projekt saknar förmodligen kommersiell potential med hänsyn till marknadens låga intresse för konstnärens grafik. Det finns onekligen något krasst i det sätt på vilket 2000-

talets marknadsvärdering av Saltos livsverk återspeglas i den nya boken – det är keramiken som lyfts ut och sätts högst, i viss mån på bekostnad av konstnärens arbeten inom andra discipliner. Kanske är denna prioritering konsthistoriskt riktig. Det är i första hand som keramiker som Salto var stilbildande och unik. Men det är ändå på något vis beklagligt att hans arbete inom andra fält, och kopplingarna mellan dem, inte ägnas större utrymme. Den fria rörelsen över material- och genregränserna, som var en så viktig del av många modernistiska konstnärers praktik – och där Saltos arbete utgör ett typexempel – skulle förtjäna att lyftas fram mer.

Bland bokens dryga halvdussinet medarbetare är det framförallt designhistorikern Anders V. Munch som på ett mer djupgående sätt tar sig an frågan om förhållandet mellan konstarterna. Munch tar fasta på den spänningsfyllda relationen mellan funktionalismens dominerande ideologi och det långt friare skapande som Saltos arbeten inom keramiken representerade. Hans artikel tecknar en nyanserad bild av komplexiteten inom den modernistiska rörelsen och gör en förtjänstfull analys av vilken roll Saltos stengodspjäser spelade i de utställningar som under hans livstid marknadsförde dansk och skandinavisk design.

Konsthistorikern Mikael Wivel bidrar med en artikel om konstnärens unga år, där beskrivningen av Saltos förhållande till målarkollegan och vännen Vilhelm Lundstrøm är särskilt intressant. Wivel argumenterar för att Salto kan ha valt att uttrycka sig inom träsnitt och keramik, och till stor del välja bort måleriet, som ett sätt att frigöra sig från Lundstrøms kraftfulla påverkan. Med träsnitt och keramik var det, menar Wivel, "tale om to kunstneriske discipliner, som Lundstrøm ikke havde været inde over med sin majoriserende begavelse. Som grafiker og keramiker kunne Salto derfor være helt sig selv." Men trots det utpräglat personliga i Saltos keramik finns det naturligtvis beröringspunkter mellan hans och andra konstnärers verk. Den skotske konsthistorikern Duncan Macmillan, nestorn bland bokens författare, visar till exempel övertygande på likheter mellan formuleringar i Saltos essä "Den spirende stil" och 1800-talsarkitekten Owen Jones texter i standardverket *The Grammar of Ornament*, ursprungligen publicerad 1856. Duncan MacMillan skriver också insiktsfullt om hur Saltos särpräglade former kan anses räkna sitt ursprung i kärkens språk snarare än skulpturens.

Även om boken i många delar är mycket välgjord undgår den inte anmärkningar vad gäller detaljer. En uppenbar brist är avsaknaden av ett utförligt avsnitt om

Saltokeramikens signaturer. I inledningen till Bjerregaard Pedersens katalogdel finns en sida som ger allmänna kommentarer kring signaturerna, men utan att ett enda exempel avbildas. Signaturerna borde ha fått ett helt eget avsnitt, med avbildningar av ett stort antal typexempel från föremål från alla de olika verkstäder och fabriker där Salto arbetade. Det hade också behövts en mer detaljerad redogörelse för olika variantsignaturer och en redogörelse för hur man avläser årtalsmärknin- gen på Den kongelige Porcelainsfabriks produkter.

Frånvaron av ett signaturavsnitt korresponderar med avsaknaden av en diskussion om förhållandet mellan unika verk och serieproducerade modeller. Leif Lautrup-Larsen konstaterar i *Stentøj: Den kongelige Porcelainsfabrik* (2007) att ”Salto fremstillede kun få unikke ting på DKP”, men påpekar också att det faktiskt förekom, till exempel i de fall då ”kunstneren skulle have en større udstilling, der krævede unika ting ...” Lautrup-Larsens redogörelse för processerna kring modellarbete, formtagning och framställande av gipsformar för serieproduktion på Den kongelige Porcelainsfabrik hade för övrigt gärna kunnat ha refererats mer omsorgsfullt i den nya boken. Eftersom relativt lite sägs i boken om hur föremålen faktiskt framställdes blir också frågan om hur man inom Saltos konstnärskap kan särskilja unikat från seriegods hängande i luften. Susanne Bruhn nämner visserligen i förbigående att en särskild vas är ”sandsynligvis unik”, och Lulu Salto Stephensen noterar i sin närläsning av ett par arbeten att ett av dem är ”unikarbje” medan ett annat ”findes i flere eksemplarer med forskellige glasurer.” Men i övrigt görs i boken inte någon distinktion mellan unikat och serieproduktion.

Frågan om hur gränsen mellan unikat och seriegods i Saltos stengodsproduktion skall dras är inte oväsentlig. Att just denna aspekt av Saltos arbete är komplicerad är välkänt, vilket gör redaktörernas val att helt förbigå den med tystnad förbryllande. I spåren av den kraftiga prisstegringen på Saltopjäserna blev frågan för ett par år sedan rentav föremål för en juridisk dispyt i Danmark. För att kvalificeras för följerätt, den ekonomiska ersättning som skall betalas till en konstnär eller dennes arvingar vid vidareförsäljning av konstverk, skall ju ett konstverk vara unikt. Men gränsdragningen mellan unikat och seriegods är ofta svår att precisera när det gäller den historiska konstindustrins produkter. Och frågan är inte bara av ekonomiskt utan också av konsthistoriskt intresse. De läsare som är specialintresserade av dessa spörsmål letar förgäves efter svar i boken.

I bildtexterna anges tillverkningsåren för de avbildade föremålen och inte årtalen då de formgavs. Eftersom Den kongelige Porcelainsfabrik hade ett flertal av Saltos modeller i produktion under lång tid, även många år efter hans död, är tillverkningsåret inte ointressant, men

konsthistoriskt sett är formgivningensåret mer relevant. När formgivningensåret emellertid saknas i bildtexterna, måste man – om man vill få reda på det – leta upp varje modell i bokens avslutande katalogdel. Det är onödigt krångligt, när informationen om årtalen för när modellerna först togs fram för produktion kunde givits också i bildtexterna.

Sammantaget utgör boken, trots ovanstående randanmärkningar, ett välkommet och viktigt tillskott till litteraturen om Axel Salto. Den utgör på intet sätt någon definitiv monografi över hans konstnärskap, men ger hans keramik en rikhaltig och generös presentation i text och bild på ett sätt som tidigare böcker inte har varit i närheten av.

Love Jönsson

Chef för Rian Designmuseum, Falkenberg

Erik Nyholm. Keramiske billeder. Af Troels Andersen. Forlaget Vandkunsten, København 2017. 224 s. ill. litt. noter. ib. 350 kr.

I dansk keramikens historie fra 1930'erne og frem gennem det 20. århundrede spiller keramikere med uddannelse fra de etablerede undervisningsinstitutioner som kunsthåndværkerskolerne i København og Kolding (nu Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering, Nexø) og Det Jyske Kunstakademi m.fl. en dominerende rolle. Men tilbage fra kunstnerkeramikens dage i slutningen af 1800'erne og videre frem har det keramiske materiale heldigvis også tiltrukket betydelige billedkunstnere og stærke personligheder, som har bidraget med andre tilgange til leret og holdt det levende og dynamisk i en kunstnerisk eksperimenterende virksomhed.

En af disse dynamoer i det keramiske univers i Danmark er autodidakten Erik Nyholm (1911-1990), der gennem sit lange, myreflittige og arbejdskrævende liv nåede frem til et enestående og stærkt personligt udtryk i den lange række af værker, han har efterladt sig i form af udsmykninger rundt om i landet og som også kan ses på vore museer. Denne på enhver måde inspirerende og dedikerede keramikere har nu fået sin vidende og klart og smukt skrevne biografi, forfattet af kunsthistorikeren Troels Andersen, leder af Silkeborg Kunstmuseum (nu Museum Jorn) 1973-2004, og nær ven af Erik Nyholm. På mange måder er forfatterens og Erik Nyholms livsløb vævet tæt sammen også i venskabs- og arbejdsfællesskabet med Asger Jorn som katalysator, igangsætter og direkte forbindelsesled til den internationale kunstverden. For dem alle tre blev Silkeborgene centrum for en række initiativer på kunstens område, herunder planerne for Jorns museum. Både Nyholm og Troels Andersen var bosat på

egnen og Jorn opholdt sig ofte her i længere perioder blandt andet som patient på tuberkulosesanatoriet.

Biografien er opdelt i 28 afsnit, samt en epilog, biografi, bibliografi og udstillingsliste. Bogen er usædvanligt levende og smukt illustreret med et afvekslende billedvalg fra Nyholms værksteder, hans omgivelser og arbejdssituationer, hvor man oplever kunstnerens stærke menneskelige udstråling. Dertil de talrige glimrende fotografier af Lars Bay af de mange værker, der gør det muligt for læseren at sætte sig ind i Nyholms keramiske verden mere fuldstændigt end nogensinde før. Mange af fotografierne viser således værker i privateje, der ikke før har været tilgængelige for offentligheden.

Tekstafsnittene fører læseren kronologisk gennem Erik Nyholms liv og kunstnerbane, fra barndomserindringerne i Ballerup til det, som skulle blive hans profession og økonomiske grundlag: dambrug og fiskeopdræt, hvor han selv udførte det krævende fysiske arbejde, frem til han i 1961 havde økonomi til at ansætte en fiskemester. Nyholm var således godt og vel 50 år førend han kunne hellige sig maleriet og keramikken i mere fuldt omfang.

Fra 1940 slår Nyholm sig ned i nærheden af Silkeborg i en ejendom i Hørbylunde, som han bygger ud gennem årene, og som bliver hans værksted og fra 1950 familiens faste bopæl. Dette Midtjyske område var en gammel pottemageregion med mange værksteder, som Erik Nyholm og Asger Jorn (med familietilknytning til Silkeborg), fik stor glæde af, og med hjælp fra pottemageren Knud Jensen i Sorring byggede Nyholm her sin egen ovn i 1950 og begyndte med keramiske forsøg bl.a. inspireret af Jorns samtidige arbejde med keramikken. - I 1950 giftede Nyholm og den unge amerikanske Janet Gay sig og sammen skabte de med deres fem børn et gæstfrit og levende hjem i det Midtjyske.

Nyholms vej til et kunstnerisk virke var ikke den direkte, men udvikledes i løbet af 1940'erne, hvor han sideløbende med arbejdet som dambruger, begyndte at male og havde forbindelse med en nærboende maler Carl Harry Sonne. Forfatteren beskriver disse års arbejdsomme og søgende liv og citerer bl.a. Nyholm for indtrykkene fra rejser gennem et krigshærgnet Europa. Der fortælles også om de to lange ophold i USA i 1961/62 og 1974, om arbejdet med at opnå udstillinger og galleriforbindelser, salg af egne og medbragte værker af Jorn mv. Der er vigtig viden at hente om denne fase af Nyholms liv som overalt i biografien, hvor forfatterens indgående kendskab til de implicerede personer bringer sammenhæng og perspektiv i historien.

I det kunstneriske kraftfelt, som opstod omkring Silkeborg gennem samarbejdet mellem Asger Jorn, Erik Nyholm og Cobrakunstnerne Appel, Corneille og Constant, blev Nyholm ført videre ind på en kunstnerisk

løbebane, som fra 1950 mere og mere blev fokuseret på keramikken, og som førte til hans involvering i løsnin-gen af en stor keramisk opgave, som opstod i forbindelse med planerne for et nyt Jorn-museum i Silkeborg. Frem til 1973, hvor Jorn dør, var der nær forbindelse mellem Nyholm og Jorn, således besøgte de sammen blandt andet Jean Dubuffet i Paris i 1961, et møde, som dannede grundlag for, at Nyholm blev betroet gennemførelse i 1976-77 af det 100 m² store keramiske relief *Epokhé* efter tegning af Dubuffet. Dette gigantiske keramiske billede blev en øjenåbner for yngre billedkunstnere blandt andre Lene Adler Petersen, Bjørn Nørgaard og Lars Ravn og gav stødet til en fornyet interesse for det keramiske materiale. Efter råd fra Nyholm assisteredes de af en tidligere elev af Nyholm, Esben Lyngsaa Madsen, som sammen med Bent Skytte-Rasmussen havde grundlagt et værkstedet Ild & Ler med brændingsfaciliteter for store keramiske udsmykninger (i dag Tommerup Keramiske Værksted ledet af Esben Lyngsaa Madsen og Gunhild Rudjord), og hvor *Epokhé* i 1977 blev brændt under ledelse af Erik Nyholm.

Gennem størstedelen af biografien fører forfatteren læseren ud på en lystvandring gennem Nyholms keramiske oeuvre, de mange udsmykninger rundt om i landet og ikke mindst i Silkeborg, betydningen af *de blå sten* i samspillet med den omgivende natur, og de talrige sten-tøjsfade, som er højdepunkter ikke alene i Nyholms keramiske værk men i dansk keramik overhovedet. Det er forfatterens store fortjeneste, at Nyholm nu får sin fortjente placering og lykkeligt, at biografien kommer på et tidspunkt, hvor der er fornyet interesse for en ekspressiv og eksperimenterende keramisk kunst ikke mindst hos den yngre generation af danske keramikere. For dem og for alle, der interesserer sig for keramik, er biografien en guldgrube af oplysninger om et kunstnerliv, hvor ikke før prøvede processer og materialer fra de nære omgivelser blev omsat i keramiske billeder af stor styrke. Man forstår, hvor banebrydende Nyholms keramik var (og er) sammenlignet samtidens strømninger i dansk keramik, der stræbte efter at forfine teknik, former og glasurer. Nyholms arbejder lå langt fra traditionen, hans mål var at skabe keramiske billeder (s. 51).

Med Erik Nyholms egne ord slutter denne anmeldelse af en klar og rig biografi om en stor keramikker:

Det var lerets mange muligheder der gjorde mig til en professionel amatør i keramikens verden – en verden fuld af overraskelser. Den samtale med naturen som ligger bagved billedannelsen går mange veje. I keramikken hævder materialet sig så stærkt, at det sommetider skubber de billeder væk, som man har drømt om at lave. (Erik Nyholm, Keramikens Veje. Silkeborg Kunstmuseums Forlag, 1986, s. 128).

Bodil Busk Laursen

Gunnar Nylund. Konstnär och industriformgivare. Av Petter Eklund. Historiska Media [Website: www.historiskamedia.se], Lund & Rörstrands Museum [www.rorstrand-museum.se], Lidköping 2017. 200 s. Rikt ill. i färg och s/v. litt. sign. ib. 269 SEK.

Petter Eklund har de sista decennierna arbetat fram nya perspektiv på svensk keramik under 1900-talet. Han framstår numera som en av de främsta kännarna efter en mängd artiklar och flera böcker om svensk keramik och en rad ledande svenska keramikere, t.ex. Carl-Harry Stål-hane, Wilhelm Kåge, Stig Lindberg, Bengt Berglund, Eva Hild osv, och nu Gunnar Nylund, Rörstrands ledande konstnär från 1930-talet och framöver med sitt stengods, sina djurskulpturer, sina serviser och sina reliefer. Det är första gången Nylunds keramik ges en sammanfattande historik.

Gunnar Nylunds svenska period inleddes 1931, då han, en 27-årig fantasifull keramikentusiast, blev kontaktad av Rörstrands ledning med en fråga om att bli konstnärlig ledare för Rörstrand. Under flera decennier till 1950-talet fungerade han sedan som konstnärlig ledare och dominerande konstnär vid fabriken.

Gunnar Nylund har också ett danskt perspektiv. Han var till stor del uppvuxen i Köpenhamn och utbildad i Danmark. Han kom till Rörstrand närmast från Nylund & Krebs (senare Saxbo Stentøj), som han grundat år 1928 tillsammans med Nathalie Krebs men hade också arbetat vid Bing & Gröndahl under 1920-talet och senare 1937 som konstnärlig ledare några år. Han återvände därefter till Rörstrand och Sverige och blev svensk medborgare 1941.

Under 1930-talet kom han att bli en av de ledande förnyarna av det svenska stengodset. 1932 väckte han uppmärksamhet med sina stengodsskålar, formgivna som en serie i funktionalistisk anda men med en icke-funktionell, krackelerad glasyr. Med dessa liksom med sina kraftfullt gestaltade djurskulpturer i stengodschalette utmanade han den keramiska traditionen. Hans framträdande innebär ett genombrott för keramik som fri konst som även visades med samma ambitioner som måleri och skulptur.

När Rörstrands nye vd Fredrik Wehtje tillsammans med den jämnåriga Gunnar Nylund påbörjade förnyelsearbetet i fabriken var båda starkt påverkade av funktionalismens idéer. Wehtje ville gärna vara missionär för smakens höjande hos en bred publik, men fabriken var inte alltid framgångsrik. Det var svårt att tillfredsställa kunderna med funkisservisernas förenklade former och stränga, sparsamma dekorer.

I inledningen av 1940-talet fick Nylunds keramik dock ett brett genomslag genom ett par stora utställningar i Stockholm 1942-43. Här visades verk med avstamp i

1930-talets funkis men med nya serviser, nytt stengods och djurskulpturer. Nylund hade åter börjat med stengodset efter 1930-talets inledande experiment men nu kom det som en nyhet att Nylund lyckats göra serietillverkat stengods till lågt pris, ett sätt att "demokratisera stengodset". Det serietillverkade stengodset gavs en modellbeteckning och det var istället glasyren i olika färger som gav pjäserna deras namn.

Det är nog annars Nylunds många djurfigurer från sent 1930-tal - 1950-tal som kanske är mest kända för oss idag som majestetiska Panter- och Lejonhuvuden från 30-talets första år. När Nylund på 1950-talet gör kameler och apor i mindre format gränsar skulpturerna till turistsouvenirer, ibland i väl glada färger. De sista åren på Rörstrand kom Nylund att ägna keramiska reliefer, som i många fall kom att pryda offentliga byggnader och företag. Han verkade dessa år mer som en keramisk konsult och industriformgivare även vid andra företag.

Författaren har ett intressant kritiskt och resonerande förhållningssätt till den mångfacetterade konstnären Gunnar Nylund, samtidigt inträngande och litet avståndstagande. Han är inte alltid förtjust i Nylunds produkter, t.ex. det tidsbundna "herrumsbruna" stengodset men gör samtidigt intressanta analyser av Nylunds bruks- och servisgods. Han studerar Nylunds uppväxt och finsk-danska bakgrund och behandlar hans produktion inom olika områden som stengodset, djuren, serviserna, relieferna etc. och försöker förstå sig på den komplexa personen Gunnar Nylund. Det har blivit ett värdefullt tillskott till historien om den svenska 1900-talskeramiken. Boken är rikt illustrerad med mycket nytt material från Nylunds många arbetsfält, även om man ibland saknar källhänvisningar – hänvisningar är för det mesta inbakade i löpande text och personregister.

Bengt Nyström

Imprints. By Magne Furuholmen with articles by Cecilie Malm Brundtland, Gaby Hartel and Finn Skårderud. Fotos af Lars Gundersen, Tom Kolstad m.fl. Press Publishing [Website: <https://fpress.no>], Oslo 2017. 352 s. ill. litt. ib. 799 NOK. Kan erhverves på Clay Keramikmuseum, pris: 450 kr.

Bogen *Imprints* omhandler den norske keramiske kunstner og grafiker Magne Furuholmen (f. 1962) med hovedfokus på hans enorme keramiske udsmykning til Fornebu Parken, et tidligere lufthavnsområde vest for Oslo, der nu er overtaget af industrikoncernen Aker. Parkområdet på over 10.000 kvadratmeter ligger midt i et større bygningskompleks, Fornebuporten, tegnet af Dark Arkitekter ved Håkon Hilland (f. 1965), der rummer cirka 2.500 arbejdspladser. Arkitekturen er yderst

strømnet, alle bygninger fremstår med skarpe lodret/vandrette linjer og kanter i stål, glas, beton og aluminium. Midt i parken placeres Fornebubanens nye metroendestation, hvilket årligt vil give mange tusind ekstra besøgende og forbipasserende i det nye Fornebu-område Aker Kvartalet. Furuholmen har udført en sammenhængende skulpturpark bestående af blandt andet 2 krukke á 6 meters højde, 2 krukke á 3 meters højde, 12 søjler på mellem 2 og 4 meters højde og et 12 meter langt keramisk relief. Dertil kommer over 20 relieffer, formet som kæmpebogstaver i belægningen, og mange nærmest monolitiske sidde- og liggester, der kan bruges - eller bare nysgerrigt undersøges - af parkens besøgende. I alt omkring 60 skulpturer, inklusive store krukke, bogstavrelieffer og søjleformer, blev i sommeren 2014 transporteret fra Tommerup Keramiske Værksted til Fornebu, hvor de blev opsat i sanselig og bogstaveligt talt ordrig dialog med områdets stringente bygninger. Imellem 50 og 60 tons ler var blevet anvendt til projektet. I juni 2016 kunne parkanlægget indvies officielt.

Bogen er inddelt i tre hovedafsnit med de latinske titler *Conservare*, *Inspirare* og *Creare*. Furuholmen har inviteret tre indbyrdes vidt forskellige forfattere til at indlede hvert sit afsnit med en artikel, en tekstserie der sammen med Furuholmens egne tekster i bogen kommer ganske godt omkring det ellers - tilsyneladende - vildtvoksende store udsmykningsprojekt. Kunsthistoriker Cecilie Malm Brundtland giver en analyse af værket *Imprints*, dets historiske referencer og forholdet til nutidskunsten. Den tyske essayist, kurator mm. Gaby Hartel behandler den litterære side af Furuholmens arbejde, og psykiateren Finn Skårderud kommer i en længere interviewartikel ind omkring kunstnerens dybere motiver for at have skabt så omfattende et værk.

Imprints er Furuholmens hidtil mest omfattende *Gesamtkunstwerk* – og en af de største udsmykninger af sin slags i verden. Som kontrast til den omkringliggende arkitekturs strømlinede fremstår overfladerne på alle udsmykningens overflader ekspressive, ”forrevne”, en effekt der opstår især af overfladerne, der alle er præget af indmejslede og indridsede bogstaver og alle glaseret med stort farve- eller i al fald nuancespil. Placeringer af hver enkelt krukke og skulptur følger til gengæld en stramt struktureret plan, så helheden ikke bliver disharmonisk. Navnet *Imprints* refererer til det at lave mærker, ridser og tryk ind i overflader og dermed efterlade spor både billedligt og bogstaveligt talt. Eftersom hver enkelt skulptur har noget mere eller mindre ’nedbrudt’ over sig, og deres placeringer omvendt følger et stringent mønster, associerer Cecilie Malm Brundtland i sin artikel om udsmykningen til ruiner og forfaldsæstetik. Furuholmens værker sættes i kontrast til den omkringværende arkitektur, og der trækkes tråde op gennem historien: fra ældre arkæologiske afdækninger af tidligere byer og bygninger om-

gærdet af romantisk fascination og frem til den del af nutidens *Urban Exploration*, der leder især unge på opdagelsestogter i forladte og forfaldne bygninger. Brundtland beskriver, hvordan Furuholmens mange søjler, krukke og monolitiske skulpturer netop står placeret i Akerkomplekset som arkæologiske spor af en forhistorisk bebyggelse.

Furuholmens værk står som en påmindelse om menneskets ak så korte tid på jorden, et memento mori eller et kæmpestort vanitassymbol midt til det stålsikre industribyggeri. Krukkerne, hvoraf de to største jo måler 6 meter i højden, står som urner i helheden, og de mange monolitiske blokke, som folk i dagligdagen kan sætte sig og ”geare ned” på, ligger som sarkofager rundt på den store plads. Bogstaverne og ordene på værkerne, korte såvel som lange, er placeret på alle leder på fladerne, vandret, lodret og diagonalt, så helheden kan synes som en gigantisk kryds og tværs, en overdimensioneret Scrabble-udfordring - eller simpelthen en babylonisk sprogforvirring af de uovervindelige. Mange af de faktiske sprogsfraser, der dukker op, kommer fra Furuholmens talrige digte og sangtekster. Brundtland kommer i bogen med en fin analyse af kunstnerens brug af ord og bogstaver, der er trykt ind i de keramiske overflader. Hun afslutter sin tekst med at sammenligne hele Aker-området med en serie norske skulpturparker, bl.a. Vigeland Parken i Oslo, idet hun ender med at foreslå, at snarere end at betragte Fornebu-området som endnu en skulpturpark, bør man anskue helheden som én stor, permanent kunststilling, en kæmpemæssig – primært udendørs – rumudsmykning, der udnytter hele området imellem Aker-bygningerne. (Over årene fra ca. 2021 til ca. 2026 vil værket præges af ”byggerod”, idet omtalte metrostation opføres midt på pladsen).

Bogafsnittet *Inspirare* er et rent tekstafsnit, der omfatter omkring et halvt hundrede af Furuholmens digte indledt af artiklen ”Sing Siren Sing” af Gaby Hartel. Artiklens titel mimer en af digttitlerne og består af seks små essays, igennem hvilke forfatteren kredser om en række filosofiske problematikker – først inden for digtning som helhed og derpå i Furuholmens digte. Forfatteren kalder Furuholmen for en *conceptuel romantiker*: ”His sensibility, his emotions and his awareness are cast into a cool structure, held together by rhythm and metre, and toned down by a voice tinged in reflection, self-observation and sometimes playfulness and (self)mockery” (s. 66). Det er denne kunstnerens meget omfattende musiske digtverden, som gengives via de keramiske skulpturer og krukke, sommetider i sammenhængende strofer og andre gange i løsrevne ord og bogstaver. Bogens sektion med digte afslører, hvordan bogstavs sammensætninger, foruden at danne meninger, jævnlige fungerer som f.eks. lodrette grafiske streger. Sprog kan bruges på mange måder!

Det tredje bogafsnit, *Create*, indledes med psykiateren Finn Skårderuds interviewartikel ”The Art of Encounters”. Her afsløres Furuholmen som et nærmest eksplisivt udadvendt menneske med så stor trang til at dele ud af sine tanker og idéer, at han nærmest betragter det ikke-uddelte som værdiløst. Kunstneren går skridtet videre og udtrykker, at selv når tanker og værker bliver delt, får intet af det kunstnerisk værdi eller kvalitet, før det bliver oplevet af andre, dvs. de beskuere, lyttere og/eller læsere, der ikke selv har været med i tilblivelsesprocessen. Skårderud kredser med sine spørgsmål om selve det psykologiske mellemværende, *mødet* (the encounter) der kan udvikle sig imellem et kunstværk og en modtager, og Furuholmen udtrykker en intens optagethed af, hvordan omverdenens mennesker reagerer på hans arbejder. I forbindelse med Fornebu-udsmykningen har kunstneren ønsket at forene det lyrisk følsomme med det fysisk voldsomme: Lyrikken skal så vokse ud af de mange ord og strofer, og den fysiske, ”macho-like approach” (s. 134) strømmer ud fra bogen på flere måder. Mange af elementerne i skulpturområdet er falliske, bl.a. søjlerne (der også kaldes ”soldater”) og de meget slanke, høje krukker. Dertil er bogen rigt udstyret med fotos, der viser Furuholmen selv under tilblivelsesprocessen, med påklædt eller nøgen overkrop, i gang med at bruge sine svulmende muskelbundter på med hammer eller trækølle, for fuld kraft, at banke form og dekoration ind i det endnu våde eller læderhårde ler.

Skårderud spørger i artiklen også ind til Furuholmens musikalske karriere og til folks holdning til ham som visuel kunstner med den specielle musikerbaggrund, han har. Furuholmen stiftede i 1982, sammen med to venner, et af verdens første såkaldte boybands kaldet *aha*. Bandet blev hurtigt verdenskendt, og i rollen som internationalt pop-ikon blev Furuholmen både meget tilbedt og meget velhavende. Det var imidlertid en ganske anden type rolle, han fra tidligt i 1990’erne begyndte *også* at tilkæmpe sig først som grafisk og snart også som keramisk kunstner. På den lidt længere bane har han gennemført et ret eventyrligt rolleskift, som han selv begrundet med, at det virker meningsløst for ham at ”seek approval for approval’s sake” (s. 135).

Bogen *Imprints* er en *coffee table* publikation, der rangerer højt i udstyr og kvalitet. Oven for er bogens tekstside blevet omtalt. Langt størstedelen af bogen bæres imidlertid op af omkring 200 sider med flotte helsidesfotos, der går helt til kant. Især fotografierne Lars Gundersen og Tom Kolstad har glimret her. Den første fotosektion, *Conservare*-sektionen (s. 18-62) viser billeder fra udsmykningen i Fornebu, såvel oversigts- som detaljebilleder. Bogens sidste og meget omfattende sektion, under *Create*, s. 144-346, viser fotos fra de forskellige processer på Tommerup Keramiske Værksted, hvor værkerne blev til. Det er her, hvor man blandt andet kan følge Furuholmens og værkstedets andre muskelmænds mere

eller mindre voldsomme arbejde med de enorme mængder af ler, ligesom der i dette afsnit er virkelig mange smukke næroptagelser af leret og dets dekorationer og glasurfarvespil både før og efter brændingen.

Som understregning af, at bogen *Imprints* handler om ler, viser selve det kraftige omslag en ubrændt lerflade, udført i sådanne materialer, at man nærmest føler at have ler imellem hænderne, når man stryger fingrene hen over bogen. Inde i bogen er der vekslet imellem forskellige ligeledes kraftige papirtyper: rustikt gulligt papir til digtsektionen og mere glat, hvidt papir til de øvrige sektioner. Layoutet er meget enkelt og luftigt med enkelte, finurlige raffinementer (som eksempelvis at de bittesmå sidetal er sat parvis og lodret!) Alt i alt en mesterligt lækker bog at have i hænderne.

Lise Seisbøll Mikkelsen

Vitamin C · Clay + Ceramic in Contemporary Art. By Clare Lilley. Ed by Louisa Elderton and Rebecca Morrill. Phaidon Press [Website: <http://uk.phaidon.com>], London 2017. 304 s. ill. register. ib. 39,95 £.

Phaidon Press udsendte i 2002 bogen ”Vitamin P. New Perspectives in Painting”, som skulle give en materiale-specifik oversigt over samtidskunsten. Udgangspunktet for udgivelsen var en artikel fra 1994 i magasinet ”Flash Art”, hvor Francesco Bonami reflekterede over maleriets vedvarende livskraft, set i relation til de mange rygter om maleriets hendøen som kunstnerisk medie. Man medtog i bogen både kunstnere, der først og fremmest brugte maleriet som udtryksform, men også kunstnere, der anvendte ”maling” i sammenhæng med andre medier.

Bogens kunstnere blev fundet ved en nomineringsproces, hvori der deltog en stor gruppe personer inden for den internationale kunstverden. Udgivelsen blev en succes og som de to redaktører skriver i forordet, blev navnene på de udvalgte kunstnere, nærmest en ”hot-list”.

Man fortsatte derfor Vitamin-serien med udgivelser om tegning, fotografi og skulptur og nu 15 år efter udsendelsen af den første bog er der samlet solgt over 250.000 Vitamin-bøger. Med udgivelsen ”Vitamin C · Clay and Ceramic in Contemporary Art” er forlaget og dets redaktører nu nået til leret og keramikken.

Bogen har en ret enkel opbygning. Efter et forord af værkets redaktører, der fortæller om baggrunden for bogens udsendelse, dens tilblivelsesproces og indhold, følger en artikel af Clare Lilley, der er tilknyttet Yorkshire Sculpture Park og Frieze London Sculpture Park. Med titlen ”A Haptic Art” (s. 10-17) giver den, efter en afstikker til de ældste civilisationers anvendelse af ler,

en noget kortfattet og lidt tilfældig beskrivelse af kunstnerkeramikens udvikling i Europa, Japan og USA under og efter 2. Verdenskrig (se note), for endelig at behandle baggrunden for lerets og keramikens stigende anvendelse og øgede status i nutidskunsten.

Til slut følger bogens hovedafsnit, der er en tekst- og billedmæssig præsentation af de udvalgte kunstnere, hvor hver kunstner har fået 2 eller 4 sider stillet til rådighed. Teksten, der består af en beskrivelse af kunstneren og et kortfattet CV med vægten på kunstnerens udstillinger, er skrevet af personer indenfor kunstverdenen såsom museumsansatte, kunsthistorikere, kunstkritikere og kuratorer. I alt har 45 deltaget. Nogle med en enkelt og andre med flere kunstnerbeskrivelser. Fra Danmark har Anne Kielgast og Marie Laurberg deltaget som skribenter.

Bogens kunstnere er ligesom ved de foregående værker fundet gennem en nominering og efterfølgende udvælgelse. 86 personer indenfor den internationale kunstverden, men med tyngdepunkt i USA og Storbritannien, har deltaget i den nominering, der har ledt frem til valget af de repræsenterede 102 kunstnere, som kommer fra et væld af forskellige lande. Også her har Anne Kielgast og Marie Laurberg deltaget. Det fremgår i bogen, at antallet af nomineringer var stort, så der må være sket en hård udvælgelse blandt kandidaterne. Men hvordan dette afsluttende valg er foregået, skrives der ikke rigtig noget om.

Men i modsætning til Vitaminseriens første bind om maleri har man ved denne udgivelse stort set fravalgt traditionelt arbejdende studiokeramikere og dette på trods af at redaktørerne taler om de udviskede grænser mellem "High Art" og "Craft" og at ler er blevet centralt i samtidskunsten. De medgiver dog, at mange kunstnere i dag ikke er uddannet i keramikmediets traditionelle teknikker, men i stedet har opdaget lerets "physical satisfaction".

Bogens emne er altså moderne kunstnerkeramik og alene studiokeramikere, der beskæftiger sig med skulptur, installationer etc. har fundet vej gennem nåleøjet. Her kan f.eks. nævnes Anders Ruhwald med skulptur og installation og Edmund de Waal med installationer, hvori indgår hans traditionelle studio-keramik. Og så er der Grayson Perry som kalder sig selv "a potter", vinder af The Turner Prize og totalt ligeglads med, hvilken status hver enkelt kunstart har. Ham har forfatteren Clare Lilley sine problemer med at placere (s. 13), men 4 sider har han fået i bogen (s. 236-239). 5 danske kunstnere er repræsenteret i værket. Det drejer sig om Lilibeth Cuenca Rasmussen, Rose Eken, John Kørner, Tal R og Anders Ruhwald.

Med bogens emne, kunstnerkeramik, in mente får læseren og "kiggeren" et overflødigshorn fyldt til randen med skulpturer, installationer, environments, performances, animation, video etc. skabt af kunstnere på alverdens måder. Her anvendes eksempelvis ubrændt ler, brændt uglaseret ler, glaseret keramik, malet keramik, marmor, metal, træ, fotografier, video og sågar kunstnerens egen krop. Samtidig er billedmaterialet i en rigtig god kvalitet, der virkelig frister til gennembladrning.

Så hvis man ønsker at se, hvordan ler og keramik "også" kan behandles og hvilke sammenhænge det kan indgå i, synes jeg, bogen er virkelig spændende. Her præsenteres rigtig megen god kunst. Selvfølgelig er der også "nittere" iblandt og også kunstnere, der sandsynligvis kunne være nået til mere spændende resultater, hvis de havde haft teknikken i orden. Men anskaf selv bogen, hvis du gerne vil udfordres. Er din absolut eneste interesse derimod den traditionelle "brugskeramik", er dette sandsynligvis ikke bogen for dig.

Afslutningsvis vil jeg nævne, at 4 af bogens kunstnere deltager i udstillingen "LER!" på "museum jørn" i Silkeborg fra 10. februar til 10. juni 2018. Nemlig: William Cobbing (UK), Alexandra Engelfriet (NL), Lilibeth Cuenca Rasmussen (DK) og Clare Twomey (UK).

De fire andre deltagere på udstillingen er: Miquel Barceló (E), Lawrence Epps (UK), Marien Schouten (NL) og Anne Wenzel (NL). Så har man lyst til at få en smagsprøve på kunstnerkeramik med "Vitamin C", er "museum jørn" ikke det ringeste sted at gå hen.

Note: Når jeg kalder beskrivelsen lidt tilfældig, er det fordi den fokuserer rigtig meget på europæisk og amerikansk keramik, men f.eks. totalt udelader den japanske modernistbevægelse Sôdeisha, som blev etableret i 1948.

Henning Pihlmark

Things of Beauty Growing. British Studio Pottery. Ed. by Glenn Adamson, Martina Droth and Simon Olding. Yale University Press [Website: <http://yalebooks.co.uk>], London 2017. 472 s. ill. litt. noter. index. ib. 55 £.

Things of Beauty Growing er et "udstillingskatalog", som ledsager udstillingen af samme navn på The Fitzwilliam Museum i Cambridge, hvor denne udstilling er endnu en god anledning til at besøge dette fantastiske museum. Om udstillingen og bogen skriver museumsdirektørerne, som lægger hus til udstillingen, der allerede har været vist på Yale Center for British Art i New Haven i USA, at:

Aproximately a century of British studio pottery is represented in the extraordinary exhibition, Things of Beauty Growing, but the project is not intended as a simple chronology of style and form. Rather, a careful selection of works has been made to illustrate the cross-generational relationships that have existed between and amongst those who have come to be associated with the studio pottery movement. The objects in the exhibition serve as nodes in a network of human associations that place pupils alongside teachers; connect artistic partners; pair influential makers with those they have inspired; and situate significant publishers, gallerists, and curators within the context of commercial and cultural exchange.

Udstilling og bog er således et større projekt, et af de mere ambitiøse, da det også er et værk, som bidrager væsentlig til historien om *British Studio Pottery* med sine velskrevne og spændende indledende essays på 152 sider:

Alison Britton: Preface: Circling; Glen Adamson: Introduction; Julian Stair: From Precepts to Praxis: The Origins of British Studio Pottery; Edward S. Cooke Jr.: The Ideology of the Wheel; Tanya Harrod: Studio Ceramics and the Factory: A Sketch; Imogen Hart: "Things in Combination": Exhibiting Pots; Sequoia Miller: British Studio Pottery in Popular Culture; Penelope Curtis: Communicating Vessels: On the Artistic Licence Ceramics Offer Sculpture; Pottery and Purpose. Glenn Adamson in conversation with John Driscoll.

Katalogdelen, der ledsages af tekster af Simon Olding, er på knap 250 sider, tematisk opdelt med afsnit om *Moon Jar* (en vase erhvervet af Bernhard Leach som stod hos Lucie Rie i mere end 50 år og som nu findes på British Museum), *Vase, Bowl, Charger, Set, Vessel, Pot* og *Monument* repræsenterende 51 keramikere og kunstnere, hvor de fleste af de væsentligste britiske keramikere og kunstnere er repræsenteret med et eller flere værker.

Til slur følger biografier over de repræsenterede keramikere og kunstnere samt en "Chronology of British Studio Pottery" for at afslutte med en omfattende bibliografi og et index, så bogens fremtidige anvendelse som opslagsværk også er sikret.

I bogen finder man bl.a. værker af:

Christopher Dresser (1834-1904), William de Morgan (1839-1917), William Staite Murray (1881-1962), Bernhard Leach (1887-1979), Denise Wren (1891-1979), Keith Murray (1892-1981), Shōji Hamada (1894-1978), Katharine Pleydell-Bouverie (1895-1985), Michael Cardew (1901-1983), Susie Cooper (1902-1995), Lucie Rie (1902-1995), Ruth Duckworth (1919-2009), William Newland (1919-1998), Hans Coper (1920-1981), Lady Kwali (1925-1984), Alan Caiger-Smith (f. 1930), Gordon Baldwin (f. 1932), Gwyn Hanssen Pigott (1935-2013), Richard Batterham (f. 1936), Elizabeth Fritsch (f. 1940),

Jacqueline Poncelet (f. 1947), Alison Britton (f. 1948), Magdalene Odundo (f. 1950), Jennifer Lee (f. 1956), Philip Eglin (f. 1959), Grayson Perry (f. 1960), Nicholas Rena (f. 1963), Edmund de Waal (f. 1964), Clare Twomey (f. 1968), Akiko Hirai (f. 1970), Halima Casell (f. 1975) og Noa Matsunaga (f. 1980) m.fl.

Blandt de 51 udvalgte keramikere og kunstnere finder man Richard Batterham (f. 1936), en keramikere, der har sit værksted i Dorset, hvor han stadig producerer sine smukke serier af brugskeramik, som gennem brændingen med askeglasur falder meget forskelligt ud og fortsat sælges til relativt rimelige priser, influeret af Bernhard Leach, hvor han arbejdede en tid i sine unge dage. Vel eneste keramikere i bog og udstilling, som de fleste vil have råd til at købe.

Interessant er det også at finde en anden keramisk kunstner, Lawson Oyekan (f. 1961), der arbejder med større installationer, hvoraf nogle er fremstillet på Tommerup Keramiske Værksted, hvorfra der er udgået mange fantastiske værker og således også værker af Lawson Oyekan, der er repræsenteret på Victoria and Albert Museum i London med et værk fremstillet i Tommerup Keramiske Værksted og som er med i bog og udstilling.

Ser man på de 32 navne, der er oplyst ovenfor, er det meget karakteristisk, at mange af de udvalgte keramikere og kunstnere er født uden for Storbritannien, flere end man skulle tro. Om Storbritannien fremover vil have en sådan tiltrækningskraft og i det hele taget give mulighed for en indvandring af sådanne keramiske og kunstneriske begavelser i disse Brexit-tider vil tiden vise, men hvor havde britisk keramik været fattigere uden en Lucie Rie, en Hans Coper eller en Ruth Duckworth, som vel alle betragtes som værende en del af den britiske keramiske kunsts verden.

Når man laver en sådan "altomfattende" udstilling af British Studio Pottery, så må der træffes nogle valg, hvilket også indebærer fravalg, hvor jeg blandt de væsentlige "yngre" britiske keramikere godt kunne savne Walter Keeler og Ruthanne Tudball, men da udstillingen også omfatter indvandrede keramikere, så ville danske Merete Rasmussen (f. 1974), der bor og har værksted i London, og som også er repræsenteret på Victoria and Albert Museum, også have været en mulighed. Man ville sikkert uden tvivl også kunne lave en fantastisk udstilling med fravalgte britiske keramikere!

Afsnittet "Chronology of British Studio Pottery" er en meget nyttig og fyldig "tidslinje" med korte men nyttige informationer om, hvad der er sket fra 1870 og frem til i dag. En oversigt som fylder 22 illustrerede sider. Man skal selvfølgelig lede efter svarene, da den er kronologisk, men det er spændende læsning, for den er sprængfyldt med information. Man får bl.a. svar på følgende: Hvilket år udkom det første nummer af Ceramic Re-

view? Hvilket år udkom Bernhard Leach's ikoniske "A Potter's Book"? En bog, som har haft en enorm betydning, ikke kun for britiske keramikere, men også for danske keramikere, som valfartede til St. Ives, hvor nogle endda arbejdede en tid. Hvornår begyndte Hans Coper at arbejde for Lucie Rie? Hvornår havde Lucie Rie sin første separatudstilling? Hvornår åbnede det legendariske Galerie Besson i Old Bond Street i London og hvornår lukkede det? Disse og mange andre større eller mindre begivenheder får man svar på.

Bogen er flot illustreret med gode store fotografier, så man får et fint indtryk af de udvalgte værker. Et uundværligt værk, der supplerer de seneste års udgivelser om britisk studio pottery og som varmt kan anbefales, hvis man interesserer sig for britisk keramik, og jeg er sikker på, at udstillingen er en afstikker værd, hvis man skulle være i London, mens udstillingen er at se på Fitzwilliam Museum frem til den 18. juni 2018.

Gunnar Jakobsen

Italian Maiolica and Europe. Medieval, Renaissance, and later Italian pottery in the Ashmolean Museum, Oxford, with some examples illustrating the spread of tin-glazed pottery across Europe. By Timothy Wilson with an essay by Kelly Domoney and Elisabeth Gardner. Ashmolean Museum [Website: www.ashmolean.org], Oxford 2017. 568 s. ill. litt. noter. index. glossary. ib. 60 £.

Gennem årene har jeg flere gange anmeldt store og lødige kataloger skrevet af Timothy Wilson fra Ashmolean Museum i Oxford om nogle af verdens bedste samlinger af italiensk renaissancekeramik, majolika. Fra hans omfattende forfatterskab kan f.eks. fremhæves kataloget over samlingen i British Museum, London (2009), Metropolitan Museum i New York (2016), og flere samlinger i Italien. Timothy Wilson har nu valgt at sætte et værdigt punktum for mere end 25 års ansættelse som Keeper of Western Art ved Ashmolean Museum med en bog omhandlende dette museums exceptionelle samling af majolika og tidlig fajance fra andre europæiske lande.

Bogen er disponeret i tre indledende kapitler efterfulgt af et uhyre velkommenteret katalog på 289 numre, hvoraf de 205 omhandler italiensk majolika fra det 13. århundrede til nutiden, nr. 206 til 219 andre typer italiensk keramik, bl.a. et sjældent stykke Mediciporcelæn, nr. 220 til 248 spansk fajance, nr. 249 til 255 portugisisk og mexicansk fajance, nr. 255 til 287 fransk, engelsk og nederlandsk fajance og endelig to numre tyske fajancer.

Bogens første kapitel indeholder en veloplagt skildring af fajancens vej fra Mellemøsten via Spanien til Italien og dens videre spredning til andre steder i Europa; forklaringer på oprindelsen til termerne majolika og fajance; og en kortfattet beskrivelse af træk fra en islamisk og kinesisk motivtradition, som optages i majolikaen. Kapitlets hoveddel koncentrerer imidlertid om beskrivelsen af, hvilken høj prestige majolikaen fik fra det 15. århundredes første halvdel og ca. 150 år frem. Det fortælles, hvorledes italienske adelsfamilier, som f.eks. Medicierne, tidligt bestilte spansk fajance i den særlige lustreteknik med egne våben indmalede. Senere, da en produktion af italiensk majolika nåede et højt stade især i områderne Toscana, Umbrien og Veneto, bestiltes servicer i Italien. De var lige så eftertragtede som sølvservicer, selv om de var billigere. Særligt efterspurgt var i en periode italienske servicer med farverige figur-fremstillinger, istoriatogenren, med motiver kendt fra tidens billedkunst af historisk, religiøs eller mytologisk art. Det nye i Wilsons fremstilling her er, at han nævner en række konkrete leverancer til bestemte familier og også bringer citater fra renæssancens private korrespondancer, der forklarer, hvad majolikaen betød for aftagerne. Flere værkstedsejere og malere blev anerkendte kunstnere, der signerede deres arbejder. I 1500-tallets slutning ændrede smagen sig imod mere sparsomt dekoreret hvidglaseret majolika, og aftagerne fandtes nu også blandt fyrster og rigmænd andre steder end Italien, bl.a. i Tyskland, Østrig og Belgien. Som et eksempel på en stor leverance nævnes et service på 120 dele fra Faenza leveret til hertug Albrecht V af Bayern i 1576, det største, der er bevaret til i dag.

Ved siden af produktionen af luksusmajolika eksisterede der i de fleste italienske byer værksteder, som havde en omfattende brugsproduktion af enklere varer til husholdningsartikler og forretningsbrug til f.eks. kolonial- og apotekervarer.

Bogens næste kapitel er en kortere introduktion til majolikaens fremstillingsteknik, et emne, Wilson ofte har beskrevet i andre publikationer, og som her er velillustreret med gengivelser af tegninger fra en af de få samtidige kilder til emnet: ingeniøren og majolikamaleren Cipriano Piccolpassos italienske traktat: *Li tre libri dell'arte del vasajo*, et manuskript fra omkring 1548, der findes i Victoria & Albert Museum i London.

Det tredje kapitel er særligt interessant. Her fokuseres på, hvorledes majolikasamlingen i Ashmolean blev til og fik den karakter, den har i dag. Ashmolean Museum er Storbritanniens ældste offentlige museum, som blev grundlagt allerede i 1683 af antikvaren og samleren Elias Ashmole. Det særlige ved museet er desuden, at det er Oxford Universitets samling. Dens sammensætning i den tidligste fase afspejlede derfor universitetets undervisning og forskning og indeholdt især naturhistoriske og arkæologiske samlinger, samt maleri og skulptur.

tur. Kunsthåndværk kom til på et senere tidspunkt, og det skyldtes bl.a. forskeren og samleren C.D. Edward Fortnum (1820-1899), der særligt samlede på kunsthåndværk fra renæssancen: italienske bronzefigurer, ringe og spansk og italiensk majolika. Fortnum havde tjent en formue på det kendte handelsfirma Fortnum & Mason i London. Det tillod ham at rejse rundt i Europa og at indkøbe genstande i Paris, i Italien og Tyskland. Dette skete i samme periode, hvor samlingerne i British Museum og South Kensington museet (nu Victoria & Albert museet) i London var under opbygning, og Fortnum etablerede et tæt samarbejde med de ledende fagfolk. I 1870'erne havde han tilegnet sig så megen viden, at han fik til opgave af skrive et katalog over Victoria & Albert museets tidlige spanske, italienske og nærorientalske fajance, og i 1876 over museets bronzer. I mellemtiden voksede hans private samling, og i 1880'erne forærede han nogle genstande til British Museum. I 1887 besluttede han, at samlingen skulle gå til Ashmolean Museum, og i 1894 finansierede han flere nye gallerier, den kunne udstilles i. Samtidig udgav han et katalog i fire bind over keramiksamlingen.

Fortnum ønskede at indsamle systematisk, så samlingen rummede et repræsentativt udvalg af perioder og byer og om muligt daterede stykker af kendte mestre. Tidlige stykker er der ikke så meget af, hovedvægten ligger på perioden 1480 til 1560'erne med en fin repræsentation af istoriatogenren. Efter Fortnums tid har andre donatorer suppleret samlingen med delelementer. Således skænkede præsten Greville Chester omkring år 1900 nærorientalsk keramik og majolika fra det 17. og 18. årh., og senest kom en donation fra hovedkapaciteten på forskning i spansk fajance, Anthony Ray (1926-2009), der i 2000 katalogiserede Victoria & Albert museets spanske fajancesamling. I de sidste år har det desuden været muligt for museet at tilkøbe enkelte vigtige majolikastykker, f.eks. en tallerken malet af den kendteste majolikamaler af alle, Nicolo da Urbino, ca. 1525, med et mytologisk motiv med Proserpina.

Efter de tre kapitlers spændende optakt, er appetitten skærpet til at gå i lag med det egentlige katalog. Det er som hovedprincip kronologisk og geografisk disponeret over de næste ca. 400 sider og efterfølges af en forklarende ordliste, en konkordans til Fortnums katalog, en meget fyldig bibliografi samt et nyttigt navneindeks.

Hvert katalognummer har mindst sin egen side og er velillustreret ofte med helsidesillustrationer. Både for- og bagsider er gengivet, hvor det skønnes nødvendigt, der hvor bagsider har påskrifter, signaturer eller ornamentik. De enkelte indførsler rummer ud over grundoplysninger som mål, teknik, motivbeskrivelse og tilstand fyldige noter om proveniens og udtømmende stilistiske, motiviske og kulturhistoriske kommentarer.

Her er det ikke muligt at gå i dybden med samtlige perioder, men et par perler skal fremhæves: Nr. 26 er en indtagende tallerken malet i Venedig ca. 1540-1570 med et landskab, hvor huse i en landsby forputter sig i en dalsænkning. Alt er flydende malet i sarte blå nuancer, en malemåde, som Piccolpasso nævner i sin traktat. Nr. 36 er et fad med polykromt malet figurmotiv med en allegori over *Tidens triumf*, malet af Baldassare Manara fra Faenza ca. 1530-1540 efter et forlæg af Francesco Rossi fra ca. 1480-1490. Det er et fint eksempel på renæssancens tankegang, hvor begreber og idéer finder udtryk i symbolske motiver, som her, hvor motivet er mennesket, der er underlagt tidens ubønhørlige gang.

I samlingen findes tre eksempler på istoriatomotiver af den kendte maler Francesco Xanto Avelli, og nr. 61 er særlig pragtfuld. En tallerken med en farveintensiv gengivelse af den persiske hærfører Xerxes, der sejler bort efter at have opgivet at erobre Grækenland i 480 f.Kr., et motiv, der skildres af antikkens historieskivere. Motivisk er det interessant, at Avelli har "plukket" figurer fra mange forskellige stikforlæg fra Rafaelskolen med helt andre emner og kombineret dem i sit motiv. I det hele taget er museets repræsentation af istoriatomalere fin, bl.a. med værker af Francesco Durantino, der var aktiv i Urbinoområdet i midten af det 16. århundrede.

Nr. 91 er et imponerende eksempel på en groteskedekoration med hvid bund, hvori motiver af Cæsars liv er indflettet. Det er udført på et fad i trebladform malet ca. 1665-16675 i Urbino formodentlig i Fontanaværkstedet. Samlingen rummer også gode eksempler på arbejder udført med den iriserende lustreeffekt, ikke kun spanske arbejder, men også et fad udført af Maestro Giorgio fra Gubbio ca. 1515-1520 med et dramatisk motiv af Herakles der kæmper med Hydraen, så blodet sprøjter fra dragen.

Utallige andre ting fortjener at blive fremhævet, men til sidst skal nævnes den før omtalte uhyre sjældne kande af transparent hvidt Mediciorcelæn udført ca. 1575- 787 med et ornamentalt rankemotiv i stærk koboltblåt inspireret af kinesisk porcelæn. Fremhæves må også to ovale skåle udført i Frankrig, i Nevers ca. 1610-1650. De forestiller små badekar, hvor let tilhyllede kvinder hviler, et kuriøst og usædvanligt motiv. Man forestiller sig, at de har været brugt som øseskåle af den badende. Hvor svært det var at overføre de italienske idealer til lokal keramik, viser et fad fra London, udført ca. 1635-1650 med en primitivt malet Adam & Eva. Det udstråler en charmerende primitivitet både i maleri og glasurarbejde.

Med sin store spredning giver bogen ikke blot et overblik over majolikaens udvikling og temaer i Italien fra samlingens rige beholdning, men giver samtidig nogen indsigt i, hvorledes den italienske keramik kom til at påvirke den keramiske udvikling andre steder i Europa.

Udover den videnskabelige tyngde er en af bogens kvaliteter, at Wilson skriver så levende og begejstret på en medrivende måde, der ikke kan andet end at smitte af på læseren. Efter denne store præstation, må vi i spænding vente på, hvad hans næste bogudspil bliver, for der er ingen tvivl om, at nye publikationer allerede er i støbeskeen.

Ulla Houkjær

Museumsinspektør ved Designmuseum Danmark,
Mag. art. og cand. mag.

Chinese Ceramics: From the Paleolithic Period through the Qing Dynasty. Edited by Li Zhiyan, Virginia L. Bower and He Li. Yale University Press [Website: <http://yalebooks.co.uk>], London 2010. 687 s. ill. litt. noter. index. ib. 75 £.

Chinese Ceramics from the Paleolithic Period through the Qing Dynasty er resultatet af et 10-årigt internationalt forskningsprojekt i et samarbejde mellem en række kinesiske, japanske og amerikanske højt estimerede forskere, der er kendt fra andre værker om kinesisk keramik, heriblandt He Li og William R. Sargent, som vil være læsere af *keramiske noter* bekendt fra tidligere anmeldelser.

Vi følger den keramiske udvikling i Kina lige fra de tidlige fund af lavbrændt lertøj fremstillet for mindst 14.000 år siden, de teknologiske landvindinger samt udviklingen i materiale, form og funktion samt dekoration uanset om genstandene var fremstillet til hjemmemarkedet eller til konstant ekspanderende eksportmarked. Den kinesiske keramik spiller også en væsentlig rolle i den kinesiske historie, uanset om det er potteskår eller hele genstande, for de er med til at bidrage til historien om Kina. Denne bog om kinesisk keramik føres frem til slutningen af Qing-dynastiet i 1911 - et enormt tidsspænd.

Bogen, der er på mere end 600 sider og 700 fremragende illustrationer, er seneste skud på stammen i den videnskabelige serie "Culture and Civilization of China", publiceret i et samarbejde mellem Beijing Foreign Language Press og Yale University Press. Værket bringer læseren ajour med de seneste forskningsresultater og er således et væsentligt "supplement" til den eksisterende litteratur om kinesisk keramik, men absolut også et nyt standardværk om kinesisk keramik, som ikke er til at komme udenom.

Værket består af elleve kapitler, hvor de første ni udgør en kronologisk gennemgang af den kinesiske keramik historie organiseret efter dynasti, hvor forfatterne har fremdraget genstande fra såvel mere kendte samlinger og dermed i stort omfang tidligere publicerede, fx

genstande fra Percival David Collection, som nu befinder sig i British Museum, men også sjældent gengivne stykker fra mere ukendte museumssamlinger i fjerne egne af Kina. Hertil kommer, at de seneste udgravninger og dermed fund også er inddraget i de enkelte artikler.

Det 10. kapitel omhandler eksporten og handelen med kinesisk keramik, hvor forfatterne giver et overblik over historien samt en forskningsstatus. Eksporten af kinesisk keramik til nabolandene tog sin begyndelse allerede for 2000 år siden, hvor keramikken blev transporteret over land i Asien til både Afrika og Europa, heraf en del via Silkevejen til Europa, men silke er jo lidt lettere at transportere end det tunge keramik, så omfanget tog først fart 500 år senere, hvor søtransporten blev en fremherskende transportmåde. Transporten til Nord- og Sydamerika tog først sin begyndelse for 500 år siden.

Flere rejsebeskrivelser fra disse tidlige sørejser har overlevet, flere dog kun fragmentarisk eller som citater i senere udgivelser, men vigtige til at dokumentere handelens udvikling og dermed eksporten af kinesisk keramik.

En del af de eksporterede varer er endt på havets bund som følge af skibsforslis og er så fundet de senere år og er med til at dokumentere såvel handelsmønster som vareudvalg samt ikke mindst en hjælp til dateringen af kinesisk keramik. Desværre bliver alle fund ikke genstand for en videnskabelig behandling, da også private lykkejægere er inde i billedet, hvorved værdifuld viden fra fundene går tabt.

Udgravninger spiller også en stor rolle for udforskning og datering af den eksporterede keramik, således bl.a. havnebyen Fustat, i dag sydlige forstæder til Cairo, etableret i 642 og brændt ned 1168, for at sikre den ikke faldt i fjendehænder og herefter anvendt til at dumpe affald fra storbyen. Her fandt man under udgravninger 1912 til 1930 bl.a. store mængder kinesisk keramik, fortrinsvis potteskår. Disse fund er så meget senere blevet gjort til genstand for videnskabelig bearbejdning.

Et andet sted, hvor der er samlet mængder af kinesisk keramik, er Topkapi-paladset i Istanbul, der er samlet siden slutningen af 1400-tallet, og hvor man opgør denne del af samlingen til at være på 10.358 stykker kinesisk keramik, hvoraf der er henved 6.000 fra Qing dynastiet, mens 3.209 er fra Ming eller tidligere. Proveniens af denne samling gøres der også i korte træk rede for. Samlingen har i 1980'erne været genstand for en grundig videnskabelig behandling og katalogisering.

Andre væsentlige museumssamlinger har også været genstand for bearbejdning og katalogisering, heriblandt National Palace Museum i Taipei på Taiwan, hvor der i 1961-1969 blev udgivet et katalog 33 bind om "Porce-

lain of the National Palace Museum". At sådanne værker er vigtige og derfor efterspurgt af museer og samlere ses af, at Grosells Antikvariat lige nu har værket til en pris af 165.000 kr.

Efterhånden som man lærte sig at fremstille porcelæn uden for Kina, først i 1708 i Meissen, formindskedes efterspørgslen på kinesisk porcelæn og anden kinesisk keramik betragteligt, men produktionen fortsatte dog med Jingdezhen som center for produktionen til såvel hjemmemarked som eksport, hvilket fortsat er tilfældet den dag i dag.

Et væsentligt emne, da mange samlinger og museer indeholder sådanne eksportvarer, som enten specielt var fremstillede til disse markeder, men kunne være almindelige billige masseproducerede varer, som også blev solgt på hjemmemarkedet.

Endelig slutter bogen med en artikel om ægtheden af al den kinesiske keramik, som har fundet vej til museer og private samlinger. Ægtheden er jo vigtig, når man som Bruun Rasmussen for 12 mio kr. i 2017 solgte en sjælden Ming-mieping-vase fra 1400-tallet, som var hjembragt fra Kina af Tage Wøldike Schmidt (1915-2010), direktør for ØK, der fra 1930 og frem til 1960'erne var udstationeret i Kina, Pakistan og Indien. Forfatteren til dette afsnit, Li Zhiyan, nævner en række faktorer, som nødvendigvis må indgå i bedømmelsen af autenticiteten af et keramisk emne: Using Archaeology for Accurate Dating, Employing Typology to Ascertain Patterns in Ceramic History, Understanding the Ceramic Form, Identifying Idiosyncracies in Ceramics Manufacture, Determining Authenticity from the Clay's Composition, Using Decorative Motifs and Styles, Examining Traces of Hand Labor to Understand How Ceramic Wares Were Made, Adapting to New Types of Forgeries, Using Scientific Tests. Jeg ville nok tilføje proveniens, for den vil trods alt kunne give nogle indikationer, som man selvfølgelig ikke alene kan basere sin vurdering på men være et supplement og så er det selvfølgelig også vigtigt at have sit håndbibliotek ajour.

Dette er således blot et lille indblik i dette righoldige og spændende værk, som absolut kan anbefales.

Gunnar Jakobsen

Tommerup Keramiske Værksted. Af Lise Seisbøll og Gunnar Jakobsen m.fl. Forlaget Wunderbuch [Website: www.forlaget-wunderbuch.dk], Skive 2018. 2 bd. på henholdsvis 288 og 336 s. ill. litt. noter. register. dansk og engelsk udgave. ib.

Thorvald Bindsbøll - stærk form og frit spil. Af Mirjam Gelfer Jørgensen. Arkitektens Forlag [Website: www.arkfo.dk], København 2017. 377 s. ill. litt. noter. index. ib. 420 kr.

En bid af paradys - Bjørn Wüinblad og hans tid. Af Heidi Laura. Gads Forlag [Website: www.gad.dk], København. 15.05.18. 368 s. ill. litt. ib. 349,95 kr.

Gitte Jungersen · Ceramic Works. By Jorunn Veiteberg and Lars Dybdahl. Arnoldsche [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart. 30.06.18. 144 s. ill. litt. noter. ib. 34 €.

Made in Denmark. Design since 1900/Formgestaltung seit 1900. Red. von/ed. by Olaf Thormann. Von/by Sabine Epple, Carsten Klodt & Theresa Stiller. GRASSI Museum für Angewandte Kunst, Leipzig & Arnoldsche [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart. 02.06.18. 276 s. ill. litt. noter. ib. 44 €.

Demystified. The European Ceramic Workcentre as Centre of Excellence. By Nick Renshaw. Jap Sam Books [Website: <https://www.japsambooks.nl>], Heijningen 2017. 300 s. ill. litt. hf. 33 €.

Peter Voulkos. The Breakthrough Years. Ed. by Glen Adamson et.al. Museum of Arts and Design, New York og Black Dog Publishing [Website: www.blackdogonline.com], London 2016. 208 s. ill. litt. noter. index. hf. 24,95 £.

Keramische Horizonte. Die Sammlung der Lotte Reimers-Stiftung auf Schloss Friedenstein in Gotha/*Ceramic Horizons.* The Lotte Reimers Foundation Collection at Friedenstein Castle in Gotha. Von Marlene Jochem. Arnoldsche [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart. 27.04.18. 336 s. ill. litt. ib. 48 €.

Medlemsarrangementer i Keramikkenes Venner

- Arrangement:** *Værkstedbesøg hos keramikeren Karin Blach Nielsen.*
Karin Blach Nielsen er uddannet på Designskolen i Kolding og Royal College of Art, London, og har haft værksted i København siden 2000. Hun arbejder med serier af drejet stentøj i en rig farvepalette som kontinuerlige undersøgelser af samspillet mellem former, farver og lysvirkninger i glasurerne. Hver drejet ting er lavet til en ny glasurkombination - hver lertype sin form og sin glasur.
- Website: Se mere på website: www.blachnielsen.com.
- Dato og mødetidspunkt: Lørdag den 5. maj 2018, kl. 10.00.
- Mødested: Absalonsgade 20, 1658 København V.
- Arrangør: Jens D. Bukh.
- Deltagertal: Maksimum 15 deltagere. Medlemmer har fortrinsret.
- Pris: 60 kr. pr. person.
- Tilmelding: Tilmelding er nødvendig og sker per telefon eller ved email og betaling til kassereren senest den 23. april 2018. Husk at anføre dit navn i posteringslinjen til modtageren.
-
- Arrangement:** *Besøg hos Saxbo-samler.*
Samleren har formået at skabe en imponerende samling af Saxbo stentøj. Der er store signifikante værker, som indgår i interiøret, og i kælderens en samling på flere hundrede værker opdelt efter former, farver og kunstnere.
- Dato og mødetidspunkt: Lørdag den 19. maj 2018, kl. 14.00.
- Mødested:
- Arrangør: Jens D. Bukh.
- Deltagertal: Maksimum 15 deltagere. Medlemmer har fortrinsret.
- Pris: 60 kr. pr. person.
- Tilmelding: Tilmelding er nødvendig og sker per telefon eller ved email og betaling til kassereren senest den 10. maj 2018. Husk at anføre dit navn i posteringslinjen til modtageren.
-
- Arrangement:** *Besøg hos glas- og keramiksamlere.*
Ægteparrets store samling af keramik og glas står tæt i hjemmet – nærmest som en slags studiesamling. Fokus er på det nutidige kunsthåndværk, som for det meste er købt direkte af kunstnerne på værksteder og markeder. Det er brugskunst i bred forstand, men der findes også skulpturelle værker – og et islæt af Susettes egen keramik. Parret har desuden en imponerende samling af cirka 50 dyrefigurer af Hugo Liisberg (Saxbo). I hjemmet er der derudover en del malerkunst af ældre dato.
- Dato og mødetidspunkt: Lørdag den 25. august 2018, kl. 14.00.
- Mødested:
- Arrangør: Jens D. Bukh.
- Deltagertal: Maksimum 15 deltagere. Medlemmer har fortrinsret.
- Pris: 60 kr. pr. person.
- Tilmelding: Tilmelding er nødvendig og sker per telefon eller ved email og betaling til kassereren senest den 15. august 2018. Husk at anføre dit navn i posteringslinjen til modtageren.

Medlemsarrangementer i Keramikvens Venner (fortsat)

- Arrangement:** *Omvisning i Erichsens Palæ, Peschiers Gård og Danske Banks kunstsamling.*
Kongelig hofbygmester C.F. Harsdorff opførte to pragtgårde langs Holmens Kanal i nyklassicistisk stil som private boliger for Kongelig Agent Erich Erichsen og sveitseren Pierre Peschiers. Den florissante handelsperiode i slutningen af 1700-tallet havde gjort dem rige, og de indrettede palæerne med stor luksus. Erichsens Palæ er det bedst bevarede interiør med bemalede lofter og vægge udført af den franske modearkitekt Joseph-Jacques Ramée. Omvisningen ved tidligere kurator for Danske Banks kunstsamling Adam Grandjean vil også indbefatte samlingen af nyere keramik og klassisk modernistisk maleri.
- Dato og mødetidspunkt: Torsdag den 1. november 2018, kl. 17.00.
Mødested: Danske Bank, Receptionen, Holmens Kanal 2, København.
Program: Rundvisning tager ca. 2 timer. Derefter er Danske Bank vært for et let traktement.
Arrangør: Jens D. Bukh.
Deltagertal: Maksimum 30 deltagere. Medlemmer har fortrinsret.
Pris: 60 kr. pr. person.
Tilmelding: Tilmelding er nødvendig og sker per telefon eller ved email og betaling til kassereren senest den 15 oktober 2018. Husk at anføre dit navn i posteringslinjen til modtageren.
- Arrangement:** *Generalforsamling 2019.* Dagsorden ifølge vedtægterne, se www.keramikkens-venner.dk.
Dato og mødetidspunkt: Mandag den 11. marts 2019, kl. 19.30.
Mødested: Nærmere herom senere.

Bestyrelse:

Jens Drachmann Bukh, formand
Gunnar Jakobsen, næstformand
Carsten Groth, sekretær
Anker Tvermosegaard, kasserer
Helle Bovbjerg, bestyrelsesmedlem
Peter Nedergaard, suppleant
Mariko Wada, suppleant

Formand:

Jens Drachmann Bukh
Tlf 22 62 28 13
j.d.bukh@gmail.com

Sekretær:

Carsten Groth
Tlf 41 57 88 18
groth1968@gmail.com

Kasserer:

Anker Tvermosegaard
Tlf 40 53 44 55
ankertv@gmail.com
Bank: Danske Bank reg nr 1551
kontonr 9 46 17 87

www.keramikkens-venner.dk

www.facebook.com/keramikvensvenner

"keramiske noter" udgives af
"Keramikvens Venner" siden
1995 og udkommer to gange
årligt, henholdsvis ultimo marts
og primo september.

ISSN 1603-0664

Redaktør af "keramiske noter
47/2018" er **Gunnar Jakobsen** med
tak til de, der har leveret anmeldel-
ser til dette nummer samt til Barbro
Haar for gode kommentarer.
Redaktionen afsluttet
13/03/18//21/04/18.

© keramiske noter
